

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI 3/2020

MIS ON MAAKAITSEGA TEOSTATAV ASÜMMEETRILINE TERRITORIAALKAITSE?

PEHMED VÄÄRTUSED PAITAVAD HINGE

KOTKAST KAITSELIITLASEKS

LEIA

KAITSE KODU!

INTERNETIST

https://issuu.com/kaitse_kodu

@kaitsekodu

www.facebook.com/kaitsekodu/

www.youtube.com/kaitseliiteesti

KAITSELIITLASTELE, KUID MITTE AINULT

Hiljutisel Kaitse Kodu! arendusseminaril liigitas tuntud ja tunnustatud kirjamees ning toimetaja Kaupo Meiel Kaitseliidu ajakirja Kaitse Kodu! kodanikuajakirjanduse hulka. Hakkasin mõtlema, mida see tähendab, ning jõudsin järeldusele, et suures osas on tal muidugi õigus.

Kodanikuajakirjandus tähendab ühe käibel oleva definitsiooni järgi seda, kui pealtvaatajatest kodanikud võtavad kasutusele ajakirjanduslikud tööriistad, et informeerida kolmandat isikut. Sõnaseletus sõnaseletuseks, isegi olulisem võib olla küsimus, kes on siinsel juhul see kolmas isik.

Kõik Kaitseliidu liikmed? Kindlasti, kuid mitte ainult, sest ajakiri levib ka organisatsioonist välja. Nii oma füüsilisel kujul kui muude kanalite kaudu, mistahes meediumites ja platvormidel. Jättes täpsema nimekirja lisamata, võib siiski öelda, et viimaseid on päris palju. Ja neid tarbitakse samuti päris palju, kui vaadata statistikat.

KARRI KAAS
peatoimetaja

Järelikult on see kolmas isik, keda Kaitse Kodu! autor ajakirjale kaastööd tehes informeerib, põhimõtteliselt iga Eesti inimene. Loomulikult ei kõida iga artikkel, pilt või video võrdsel määral igat lugejat-vaatajat, aga piisab juba natukesest, et meie sõnumil mingi mõju oleks. 🍷

KAITSELIIT

Kaitseliit on kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev vabatahtlik, sõjaväelisel korraldatud, relvi valdav ja sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon, mis täidab temale Kaitseliidu seadusega ja selle alusel pandud ülesandeid.

Kaitseliit on 1918. aasta 11. novembril riigikaitseorganisatsioonina loodud Kaitseliidu õigusjärglane.

Kaitseliidu ülesanne on, toetudes vabale tahtele ja omalgatusele, suurendada rahva valmisolekut kaitsta Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda.

Kaitseliitu kuulub üle 16 000 liikme. Koos Kaitseliidu struktuuriüksuste Naiskodukaitse, Noorte Kotkaste ja Kodutütardega on Kaitseliidu peres tegev üle 26 000 vabatahtliku.

KAITSE KODU!

Kaitseliidu ajakirja esimene number ilmus 1925. aasta 14. oktoobril 40-leheküljelisena trükiarvuga 18 000 eksemplari. Seega kuulub Kaitse Kodu! vanimate seni ilmuvate Eesti ajakirjade hulka.

Osava reklaami ning väljaande sisu väärtuslikumaks ja välimuse kaunimaks muutmiseks kasvas Kaitse Kodu! menu lugejaskonnas ning 1928. aasta lõpus oli see juba Eesti üheks loetavaimaks ajakirjaks. Aastatel 1929–1932 ilmus Kaitse Kodu! senise kahe korra asemel kuus igal nädalal. Ajakirja viimane sõjaeelne number ilmus 20. juunil 1940.

Kaitse Kodu! uus algus oli 1993. aastal, mil ajakiri hakkas taas Kaitseliidu hõlma all ilmuma. Ajakirja anti välja neli numbrit, kuni see 1995. aastal peatoimetajana tööle asunud Ivar Jõesaare juhtimisel taas perioodiliselt ilmuma hakkas. Praegu ilmub Kaitse Kodu! kaheksa korda aastas tiraažiga 7000 eksemplari.

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI / 3/2020

KAITSELIIDU AJAKIRI KAITSE KODU!

Asutatud 11. septembril 1925

Väljaandja: Kaitseliit, ilmub kaheksa korda aastas

Peatoimetaja: Karri Kaas

Tegevtoimetaja: Asso Puidet

Foto- ja videotoimetaja: Kristjan Prii

Keeletoimetaja: Anu Jõesaar

Kujundaja: Matis Karu

Reklaam ja levi: kaitsekodu@kaitseliit.ee

Toimetus: Tallinna mnt 49a, 80036 Pärnu, telefon 717 9106

Toimetuse e-mail: kaitsekodu@kaitseliit.ee

Kaitse Kodu! internetis

<http://www.kaitseliit.ee/et/kaitsekodu>

www.facebook.com/kaitsekodu

www.instagram.com/kaitsekodu/

<http://www.youtube.com/kaitseliiteesti>

Kaitse Kodu! postkastis

Tellimuse saab vormistada Eesti Posti kataloogi alusel postkontoris või Eesti Posti kodulehel (www.omniva.ee). Eesti Posti kaudu maksab Kaitse Kodu! aastatellimus 2.85 eurot; tellimisindeks 78226.

Trükk: Uniprint AS

Toimetusel on õigus kaastöid redigeerida ja lühendada. Toimetus käsikirju ei retsenseeri ega tagasta.

Kaastööde saatmise tähtajad:

4/2020 – 08.04.2020; 5/2020 – 27.05.2020; 6/2020 – 12.08.2020; 7/2020 – 16.09.2020; 8/2020 – 21.10.2020

Kaitseliit

Naiskodukaitse

Noored Kotkad

Kodutütred

- 6 SÜNDMUS**
Kaitse Kodu! 2019. aasta parimad
- 8 KAITSELIIT**
Mis on maakaitsega teostatav asümmeetriline territoriaalkaitse ehk Mõisted, mõisted, mõisted
- 11 INIMENE**
Kotkast kaitseliitlaseks – Sten Ivantšiku teekond
- 14 KAITSELIIT**
Kaitseliidu keskjuhatuse – hammasratas, millela süsteem ei tööta
- 18 VÄLJAÕPE**
Rootsi jaotelk: raske tassida, kerge püstitada
- 20 ÜKSUS**
Aasta puhkpilliorkester 2019 – Pärnumaa maleva Saxon
- 24 HARITUD SÕDUR**
Asümmeetriline sõda – sest sümmeetriline on rumal
- 28 MAAILMAPILK**
Venemaa – eksistentsiaalne oht Eestile
- 32 MAAILMAPILK**
Olulised ja vähem olulised ohvrid
- 34 MAAILMAPILK**
Rootsi ja NATO pikk suhtedraama
- 38 KURIOOSUM**
Geipomm ehk feromooniplahvatus
- 40 SÕJARAUD**
Reaktiivmootori tige tulemine

Pildike minevikust. Sten Ivantšikul siin päris habe veel ei kasva ja päris Kaitseliidu ülem ta ka veel ei ole. Aga eeldusi näib olevat mõlemaks. >> lk 11

Foto: SILVER HINNO

ESIKAANEL Mis on maakaitsega teostatav asümmeetriline territoriaalkaitse? >> lk 8

Fistbump väljendab respekti, ühtekuuluvust, saavutust, võrdsust, tunnustust. Asendades kätlemise *fistbump*'idega, väljendame hoolivust vastaspoole ja terve maailma vastu. >> lk 56

Kuna tollal oli tankide projekteerimine ja valmistamine Saksamaal keelatud, nimetati seda roomikutega põllumajandusmasinate tootmiseks. >> lk 69

44 ÜLEELAMINE

A-raam + T-särk = S-eljakott

46 KUIDAS ...

... võita kübervaenlast? Küberhügieen – riigi kaitsevõime alus

48 HEAD ISU!

Hõrgutis kaitseväe toidupakist – leivasupp jõhvikatega

50 AJALUGU

Vene sisemine meelemuutus. Mida ta meile töötab

54 SÜMBOOLIKA

Tunne kamraadi embleemi – Tartu malev

56 MEDITSiin

Fistbump! Sest tervis on tähtsam!

58 MEDITSiin

Parameediku paun: verejooksu sulgemise ning sidumis- ja põetusvahendeid

60 NAISKODUKAITSE

Pehmed väärtused paitavad hinge

63 NOORED

Pärnu küberkotkaste digitiivad kannavad kaugele

66 NOORED

Jõgeva noorkotkaste vägev siruulatus

69 MILITAARTURISM

Kui tankihuvi, siis Saksa tankimuseum

72 FILMIARVUSTUS

Ostetud sõda

74 RAAMATUARVUSTUS

Ühisel nõul ja jõul – Kaitseliidu vanematekogu aastatel 1993–2003

AUTORID

RIHO ÜHTEGI

Kaitseliidu ülem

Sirge selja ja jutuga brigaadikindral Ühtegi sõna, nii väljaõeldu kui kirjapandu, loeb. Loetagu siis!

MATI MEOS

lennunduse asjatundja

Nii mitmelgi alal kõrge lennu ja laia siruulatusega Mati on Eesti Lennundusmuuseumi asutaja ja juht. Teab kõike teraslindudest.

MARGUS KUUL

kaitseväe erioperatsioonide väejuhatuse ülem

Irregulaarse sõjapidamise ekspert. Ei pea paljuks oma laiapinnalisi ning süvitsi minevaid teadmisi ka Kaitse Kodu! lugejatega jagada.

LENNART MADISSON

ajakirjandusmaastiku arhitekt

Peotäie rokkbände loonud ja mitmete väljaannetega Eesti ajakirjandusmaastikku võrtsitanud Lennarti looming on ühtaegu hariv ja hirmnaljakas. Kange kraam igatahes!

MARTIN MÄGI

vabatahtlik autor

Martin on Tallinna maleva Põhja kompanii laskur-sanitar ja Kaitse Kodu! vabatahtlik reporter, kes usub, et lugu tuleb kirjutada nii, nagu jutustaksid seda lõkke ääres oma võitluskaaslastele.

TOOMAS ALATALU

politoloog

Toomas on õppejõud, poliitik, ajakirjanik ja tunnustatud tõvaloog. Kaitse Kodu! veergudel toob ta suures maailmas ja poliitikas toimuva lugejatele lähemale.

GUNNAR VASEMÄGI

vabatahtlik autor

Gunnari üheks suureks hobiks ja kireks on joonistamine ja teiseks hobiks filmikunst. Ajakirjas Kaitse Kodu! on ta need kaks lugejate rõõmuks ühendanud.

ASSO PUIDET

Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

1

KAITSE KODU! 2019. AASTA PARIMAD

Veebruari viimasel nädalavahetusel kuulutati välja Kaitsealiidu ajakirja Kaitse Kodu! 2019. aastal ilmunud kaastööde paremik.

Tekst: KAITSE KODU!

Parimaks haritud sõduri rubriigi looks tunnistati **Ilmar Raagi** läbi kolme ajakirjanumbri ilmunud artiklisari Kaitsealiidu infodoktriinist, kus tuntud filmimees ja mõtleja võttis fookusesse infosõja Kaitsealiidu vaatenurgast (1). Lugejate möödunud aasta lemmikpilt tuli aga Pärnumaa ringkonna naiskodukaitseja **Liina Toome** fotoaparaadist (2).

Rahva meelest parim väljaõppelugu oli **Karmen Veselovi** „Ellu jääma peavad kõik“ (3), milles autor seletas lahti suvise üleelamiskursuse sisu ja olemuse. Parima persooniloo pani paberile **Piret Veevo** ja see rääkis Valgamaa noorteinstruktorist Kaimo Vahtrast (4).

Parimaks ajalugu käsitlevaks looks valisid lugejad **Mehis Borni** artikli tähelepanuväärse sõjaajaloo talletaja Hengo Tulnola elust (5). Parima tehnikaloo keskmes oli padrunite ise laadimine, mida selgitas **Kristjan Pinka** (6). Küllastatud kohtadest meeldis lugejatele aga kõige enam punkrite paradisi Albaania, mida käis uudistamas **Triin Tõnsing** (7).

Parimaks reportaažiks tunnustati „Pitkal pätikis ehk Puhta kavalusega aus võit“ (8), milles **Martin Mägi** kirjeldas värvikalt ja kaasahaaravalt suvist sõjasordi suursündmust vastutegevuse vaatenurgast, ning parimaks õpetuseks **Iiris Prosa ja Martin Erstu** kirjutatud artikkel asjadest, mida on mõistlik ja mida ei ole mõistlik noorel metsalaagrisse kaasa võtta (9). Meditsiinilugudest hindasid lugejad kõige enam **Kersti Podmošenski** samm-sammult elupäästjaks saamise teekonda (10).

Merilin Sepa lugu „Teistmoodi maakonnalaager ehk Oi, kuidas meile meeldib hiilida“ (11) pälvis parima noorteloo tiitli ning **Marje Verbo** „Varu, mida sööd, söö, mida varud“ (12) tunnustati kõige paremaks Naiskodukaitse jaoks. Parimaks Kaitsealiidu tegemisi käsitlevaks artiklikks valiti aga **Aare Nõmme** artikkel „Tänu tähtsama tagala hoidjale“ (13).

Kokku panustas möödunud aastal ajakirja ligi 120 autorit, kelle vabatahtliku töö tulemusena ilmus Kaitse Kodu! veergudel üle 160 pikema-põhjalikuma artikli ning lugematul hulgal fotosid, joonistusi ja teisi illustatsioone.

2

3

KAIMO VAHTRA: VALGAMAA NOORSOOTÕO SÜNNIB KOOSTÖÖS

Ma kaitsele ei ole oluline, kas sõjaväelased on sõjaväelased või noorsõjaväelased. Oluline on, et nad on valmis võitlema. Kaitseväe noorsõjaväelaste koostöös on loodud Valgamaa noorsõjaväelaste koostöö, mis on esimene selline koostöö Eesti territooriumil. Koostöö loomiseks on koostööd teinud Eesti Kaitseväe noorsõjaväelaste ja Valgamaa noorsõjaväelaste vahel. Koostöö loomiseks on koostööd teinud Eesti Kaitseväe noorsõjaväelaste ja Valgamaa noorsõjaväelaste vahel. Koostöö loomiseks on koostööd teinud Eesti Kaitseväe noorsõjaväelaste ja Valgamaa noorsõjaväelaste vahel.

REPERE

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

HENGO TULNOLA - SÕJAAJALUKKU KIRJUTATUD MEES

Võitlusest lahingute vaheliseid hetki on ta kirjutanud oma meenutustes. Hengo Tulnola on sõjajalukku kirjutanud mees. Ta on kirjutanud oma meenutustes võitlusest lahingute vaheliseid hetki. Hengo Tulnola on sõjajalukku kirjutanud mees. Ta on kirjutanud oma meenutustes võitlusest lahingute vaheliseid hetki.

6

PADRUN LAADIDA! EHK LASKEMOONA ISE LAADIMISEST

Laskurite helesõbrad, et teie laskemoona ise laadimisest. Laskurite helesõbrad, et teie laskemoona ise laadimisest. Laskurite helesõbrad, et teie laskemoona ise laadimisest.

REPERE

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

ALBAANIA: PUNKRIT PARADIIS

Albaania punkrite maailm. Albaania punkrite maailm. Albaania punkrite maailm. Albaania punkrite maailm.

8

PITKAL PÄTIKS EHK PUHTA KAVALUSEGA AUS VÕIT

Admiral Pika kaitseväe 2019 võitluse ajal. Admiral Pika kaitseväe 2019 võitluse ajal. Admiral Pika kaitseväe 2019 võitluse ajal.

REPERE

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

KAS LAPS ON MATKALEMINEKUKS VALMIS?

Kuidas riistuda? Kuidas riistuda? Kuidas riistuda? Kuidas riistuda?

10

SAMM-SAMMULT ELUPÄÄSTJAKS: 1. SAMM

See on kõige olulisem samm. See on kõige olulisem samm. See on kõige olulisem samm.

REPERE

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

VARU, MIDA SÖÖD JA SÖÖ, MIDA VARUD

Mida süüa ja mida varuda? Mida süüa ja mida varuda? Mida süüa ja mida varuda?

12

TEISTMOODI MAAKONNALAAGER EHK OI, KUIDAS MEILE MEELDIB HILIDA!

August algab teistmoodi maakonnalaager. August algab teistmoodi maakonnalaager. August algab teistmoodi maakonnalaager.

REPERE

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

11

TÄNU TÄHTSAIMA TAGALA HOIDJALE

Tänu tähtsaima tagala hoidjale. Tänu tähtsaima tagala hoidjale. Tänu tähtsaima tagala hoidjale.

13

HELEN NÕMMI: „OLEN UHKE!“

Helen Nõmmi: „Olen uhke!“. Helen Nõmmi: „Olen uhke!“. Helen Nõmmi: „Olen uhke!“

REPERE

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

„Kõik kaitsele oluline on see, et sõjaväelased on sõjaväelased...“

13

HELEN NÕMMI: „OLEN UHKE!“

Helen Nõmmi: „Olen uhke!“. Helen Nõmmi: „Olen uhke!“. Helen Nõmmi: „Olen uhke!“

MIS ON MAAKAITSEGA TEOSTATAV ASÜMMEETRILINE TERRITORIAALKAITSE EHK MÕISTED, MÕISTED, MÕISTED

Iga kaitseliitlane on viimasel ajal kuulnud tihti räägitavat sellistest mõistetest nagu **TERRITORIAALKAITSE, MAAKAITSE, ASÜMMEETRIA, MITTELINEAARSUS** ja **HAJUTATUD LAHINGUTEGEVUS**. Neid mõisteid kasutatakse, kuid ilmselt pole siiski päris ühesugust arusaamist, mida need tähendavad. Alljärgnevalt püüan neid pisut lahti seletada ja selgitada, kuidas nad omavahel seostuvad.

Tekst: brigaadikindral RIHO ÜHTEGI, Kaitseliidu ülem

Eesti ainsa militaarterminoloogia andmekogu Militerm järgi on **maakaitse** ja **territoriaalkaitse** sünonüümid, millest eelsterminiks on maakaitse. Maakaitset on seal kirjeldatud kui sõjalise kaitse vormi, mille puhul kogu riigi territooriumi kaitstakse kõigi olemasolevate sõjaliste jõududega. Oluline on siin meeles pidada, et Militerm räägib maakaitsest kui tegevusest. Kaitseväge põhimääruses on maakaitse aga väelike kõrval eraldi ära nimetatud kui kaitseväge sõjaagne struktuuriüksus. Nimetatud põhimääruse § 12 ütleb, et **maakaitse on sõjaaja üksus**, mille põhiülesanne on oma vastutusalas planeerida ja teostada koosseisus olevate ja ajutiselt allutatud üksustega sõjalisi operatsioone. Seega antakse Kaitseliidu baasil loodud maakaitse struktuur Kaitseväge juhataja alluvusse sõja ajaks **nelja maakaitseringkonnana**. See omakorda tähendab, et eraldi juhtimiselementi maakaitse staabi näol luua ei ole vaja. Neid juhitakse samast staabist (juhtimispunktist), kust teisigi kaitseväge struktuuriüksusi. Niisiis kordame üle: **maakaitse on Kaitseliidu baasil loodavast neljast maakaitseringkonnast koosnev kaitseväge sõjaaja struktuuriüksus, mille põhiülesanne on oma**

vastutusalas planeerida ja teostada sõjalist tegevust.

Kui maakaitse on struktuur, siis on üsna loogiline, et maakaitse teostatavaid tegevusi nimetame me **territoriaalkaitseks**, sest see on ka Militermi pakutud nimetus. Vastavalt terminoloogiakomisjoni otsusele on tegu **sõjalise kaitse vormiga**, mille puhul kogu riigi territooriumi kaitstakse kõigi olemasolevate sõjaliste jõududega. Vastavalt Kaitseväge juhtimiskontseptsioonile, mis võeti vastu 2017. aastal, on territoriaalkaitse riigikaitse laia käsituse osa, mille eesmärk on riigi sõjalises kaitstes osalemine ja sisejulgeoleku toetamine, kusjuures selleks rakendatakse kõiki **riigikaitse laia käsituse põhimõtteid** õigusaktidega määratud ulatuses. Et mitte segi ajada, millal me räägime struktuurist ja millal sõjalise kaitse vormist, olekski kasulikum viimases tähenduses edaspidi kasutada terminit territoriaalkaitse. Seega rakendab Kaitseliidu baasil loodud maakaitse **territoriaalkaitse mudelit, mis kujutab endast kogu riigi territooriumi katmist ja kaitsmist, sealhulgas sisejulgeoleku toetamist**. Kui siia lisada kaitseväge põhimääruse § 12-s kirjeldatud maakaitse põhiülesanne, saab territoriaalkaitset defineerida kui

sõjalise kaitse vormi, kus maakaitse koosseisu kuuluvad üksused koos ajutiselt allutatud muude üksustega planeerivad ja teostavad sõjalisi operatsioone oma vastutus-alades.

Kuidas siis ikkagi teostada sellist territoriaalkaitset üksustega, mille relvastus ja varustus ei ole võrreldav vastase tankide, lennukite, soomukite ja suurtükkidega? Kuj võrrelda meid vastasega, oleme justkui Taavet, kes pidi Koljati kahevõitluses seljatama. Taavet kasutas ära Koljati nõrkusi, sest igapäev on omad nõrgad kohad. Samamoodi peame käituma ka meie. Kui me tunneme hästi vastase sõjapidamise taktikat, siis teame ka, kuidas tema arvates peaksime käituma meie. Ta on selleks valmistunud ja tahab meid võimalikult kiiresti lahinguväljal lüüa. Ja siis me peaksime käituma hoopis teistmoodi, mitte nii, nagu vastane soovib. Just selles seisnebki **asümmeetria** olemus, sest kui mõlemapoolsed tegevused vastaksid ootustele, oleks see ju sümmeetriline käitumine. **Asümmeetria tähendab tavatut lähenemist sõjapidamise põhimõtetele, milles üks sõdiv pool väldib või õõnestab teise poole tugevusi, samal ajal rünnates ja ära kasutades tema nõrkusi.** »

Mis on need vastase tugevused ja nõrkused, millega me peame arvestama? Tema tugevuseks on kiirus, tulejõud ja -toetus. Need komponendid võimaldavad tal isegi võrdse või vähemuses oleva kontingendiga meid agressiivselt rünnata. Selleks paigutab ta ründavate vägede etteotsa võimekad ja kogemustega üksused, kelle taktikaline eesmärk on meie üksusi tabada, fikseerida ja oma ülekaaluka tulejõuga lüüa. Tema nõrkuseks on see, et ta peab sõdima võõras keskkonnas, ta sõltub oma varustusteede lahti hoidmisest ning tema luurevõime on vaid see, mida tema vahendid ja üksused näevad. Peale selle järgib ta üldjoontes põhimõtteid, mis on tema lahingumäärustikes kirjas, sealhulgas seda, et otsused ei langetata valdavalt madalamal tasemel kui pataljoni ülem.

Arvestades maakaitse üksuste relvastust, varustust ja komplekteeritust, ei ole meil erilisi väljavaateid sõidida sellise vastasega sümmeetriliselt ehk siis samade taktikaliste põhimõtete järgi avalikus lahingus. Seetõttu on asümmeetriline territoriaalkaitse üles ehitatud kolmele printsiibile.

Mittelineaarsuse printsiip, mille järgi jäetakse maakaitse üksused oma vastutusosaladele vastase ründavate üksuste taha, kus nad jätkavad neist mööda ja läbi liikuvate vastase üksuste ründamist, kasutades üllatusel ja kiiretel rünnakutel põhinevat taktikat. Mittelineaarne lahingutegevus ei ole sissivõitlus, sest võitlust vastasega alustatakse kohe vastase eesmistele üksustele ilmumisel meie üksuse vastutusosalale. Mittelineaarsus seisneb hoopis traditsioonilisest rindejoonest loobumises ja niinimetatud süvalahingutega jätkamises pärast seda, kui peale esimesi lahingukontakte on vastase eesmistele üksused siiski edasi liikunud. Sellist taktikat nimetatakse ka „kaose taktikaks“, kuna vastasele jääb mulje keske juhtimise puudumisest ja seetõttu ei anta talle võimalust lüüa juhtimisstruktuuri või peamisi kommunikatsiooniliini. Mittelineaarne sõjapidamine eeldab loobumist juurdunud faasijoonte põhisest mõtlemisest, kus vastase jõudmisel teatud jooneni loeti joone taha jääv ala vastase poolt võetuks. Mittelineaarse sõdimise puhul käsitletakse vastast justkui mulli sees liikumas, kus mull on täpselt nii suur ala, kui vastane

tegelikult oma üksustega suudab kontrollida. Territoorium väljaspool mulli on endiselt meie oma. Mittelineaarsus eeldab ka teiste riigivõimu teostavate institutsioonide samasugust käitumist ehk siis vastase üksuse läbi või mööda liikumisel peaksid jätkama tegevust olulisemad riigi- ja kohalikku võimu teostavad institutsioonid, kes maakaitse üksuste toel tagavadki Eesti Vabariigi legitiimsuse jätkumise piirkonnas.

Hajutatuse printsiip, kus lahinguoperatsioone viiakse läbi väikeste üksustega laial maa-alal, mis takistab vastasel kasutada oma taktikalisi ja relvastuse eeliseid, et fikseerida ja hävitada meie üksusi. Hajutatud lahingutegevuses ei ole eesmärgiks maastikuala või -punkti hoidmine (kaitselahing), hõivamine (ründelahing) või loovutamine (viivituslahing), vaid vastase jõudude kurnamine ja kulutamine. Seetõttu keskendub hajutatud lahingutegevus varitsustele ja reididele ning teistele kiiretele üllatusoperatsioonidele, mille käigus lüüakse vastast ja eemalduetakse enne, kui viimane jõuab ennast koguda. Hajutatud lahingutegevuse rakendamine eeldab võitlejatelt kõrgeid moraalseid väärtusi, head distsipliini ning head väikeüksuste taktika tundmist. Väikeüksuste ülemad peavad suutma iseseisvalt lahinguoperatsioone planeerida, ette valmistada ja läbi viia. Üksused ise peavad käituma agressiivselt ja piisavalt julgelt, sest liialt passiivsed üksused ei anna efekti, mida me territoriaalkaitselt ootame.

Kolme „V“ printsiip, kus taktikalise efekti suurendamiseks kasutatakse ära loodud toetusvõrgustikke ning kohalike olusid. Kolm „V“-d – võitlejad, võimendajad ja võimaldajad – moo-

dustavad ühe territoriaalse terviku, mida ohu korral kõigiti kasutatakse selleks, et ohust jagu saada või see üle elada. Et sõdima üksuse (võitlejad) efektiivsust suurendada, toetavad seda maakaitse erinevad võrgustikud (võimendajad), milleks võivad olla vaatlusvõrgustik, sidevõrgustik, tagalavõrgustik, aga ka näiteks võrgustik, kes tegeleb erinevate võtmekohtade saboteerimisega või vägivallatu vastupanuga. Võimaldajateks on toetav elanikkond ja keskkond, mille ressursse saab ajutiselt kasutada sõjalise efekti suurendamiseks. Võimendajateks ja võimaldajateks võivad selles kontekstis olla ka kohalikud omavalitsused ja teised institutsioonid, kelle abiga luuakse soodsamaid tingimusi vastupanu korraldamiseks.

Kirjeldatud kujul territoriaalkaitse ülesehitamine võimaldab seda kasutada erineva stsenaariumiga konflikti puhul ning ka olukorra eskaleerumisel sisejulgeoleku toetuseks. Territoriaalkaitse abil luuakse tingimused omade vägede ja liitlaste konventsionaalsete üksuste liigutamiseks ning lahingupidamiseks nendega.

Niiis, kui eelkirjeldatu kokku võtta, siis luuakse Kaitseliidu baasil sõjaaegse kaitseväge koosseisu struktuur, mille nimetus on **maakaitse**. Maakaitse peamine ülesanne on **territoriaalkaitse** teostamine. Territoriaalkaitse ei ole tavaline manööversõja vorm ja selles rakendatakse põhimõtteid, mis võivad olla omased ka tavalisele sõjapidamisele, kuid omavahel kombineerituna loovad nad unikaalse **asümmeetrilise** võitlusviisi. Asümmeetria lähtub ennekõike põhimõttest, et me ei käitu nii, nagu vastane loodab meid käituvat. Põhilised käitumisprintsiibid on **mittelineaarsus** ehk see, kus territoriaalsed üksused ei tõmbu oma vastutusosaladelt tagasi, vaid jäävad seal sõdima ka siis, kui vastase eesmistele üksused on edasi liikunud; **hajutatud tegevus** ehk see, kus vastasel pole võimalik leida ja fikseerida meie suuremaid üksusi, sest me sõdime hajutatult suurtel aladel; ning **võitlejate** kõrval **võimendajate** ja **võimaldajate** kasutamine. Võitlejad on need, kes vahetult sõdivad, võimendajad need, tänu kelle vahetule abile võitlejate saavutused kordistuvad, ning võimaldajateks on riigikaitset toetav elanikkond ja vahendid. 🍀

Kaitseliidu baasil luuakse sõjaaegse kaitseväge koosseisu struktuur, mille nimetus on maakaitse. Maakaitse peamine ülesanne on territoriaalkaitse teostamine.

Õigel hetkel ja õige asja eest antud mehine käepigistus ja tunnustav sõna malevapealikult võib anda noorkotkale just selle vajaliku tõuke Kaitseliitu astumiseks. Sten Ivantšik (paremal) on nii käepigistuse, tunnustava sõna kui koha Kaitseliidus igati välja teeninud

KOTKAST KAITSELIITLASEKS – STEN IVANTŠIKU TEEKOND

Sten Ivantšik on endine Noorte Kotkaste Järva maleva noorkotkas ja praegune Kaitseliidu Järva maleva Türi üksikkompanii liige. See on oluline. See loeb. Sedasi sirgub noorkotkast kaitseliitlane.

Tekst: IIRIS PROSA, Kaitseliidu noorteorganisatsioonide avalike suhete spetsialist

Steni noorkotkatee algas juba 4. klassis, kui ta läks koos hea sõbraga laagrisse. See jäi ka pikaks ajaks ainsaks laagriks, kus Sten käis. „Laager tundus liiga karm ja meie liiga saamatud, pealegi pandi meid erinevatesse rühmadesse,“ said kotkapojad teineteisega muljeid jagada alles pärast laagrit ning erilist vaimustust see neis ei tekitanud.

Küll aga jätkati metsas ja kalal käimist. Mõne aasta möödudes tärkas Stenis uuesti huvi Kaitseliidu ja Noorte Kotkaste organisatsiooni vastu. Nii otsustaski ta ära käia rühmakoondusel. Kutsus sõpragi kaasa, aga tema keeldus. „Ka pärast pikka veenmist ei tahtnud sõber enam minuga metsa tulla ja nii hakkasingi laagrites ja koondustel käima ilma temata,“ mäletab Sten.

TEE ISEENDANI

See aga ei tähendanud, et Sten jäi üksi. Hoopis vastupidi. Noorkotkana sai ta tuttavaks paljude uute inimestega. Ning see, et ühte kohta tulevad kokku nii paljud erineva taustaga inimesed, ongi Steni hinnangul üks Kaitseliidu kui vabatahtliku organisatsiooni parimaid omadusi. Just nii, tutvusringkonna avarumise kaudu, avardub ka silmaring. Samuti teadmiste ja kogemuste pagas. »

Nii mõnigi organisatsiooniga liitunu ei õpi tundma ainult teisi, vaid avastab ka enda kohta asju, mida varem ei märganud. Nii sai ka Sten alles noorkotkana teada, mis on tema tõeline kirk. „Minu rühmaülem oli meedik, tema abikaasa ja abi oli meedik ning minu instruktor samuti. Mulle hakkasid sümpatiseerima sidemerullid ning juba varsti avastasin ennast anatoomia- ja esmaabiõpikute tagant,“ meenutab Noorte Kotkaste Järva maleva Türi Hundi rühma kuulunud Sten.

Hundid käisid mitu aastat kalapüügi-retkedel, korraldasid laagreid, võtsid

osa kõiksugustest maleva ja vabariiklikest üritustest. Rühmale olid iseloomulikud ellujäämislaagrid, kuhu kutsuti sõpru ka väljastpoolt.

Steni üks eredamaid mälestusi pärinebki sellisest laagrist. Laagri viimasel päeval olid hommikusöögiks plaanitud pannkoogid. Terve laagri vältel tegid noored ise süüa, oli ju ikkagi ellujäämislaager.

Lõpuks jõudis kätte Steni ja tema paarilise kord köögitoimkonnas olla. Soojendati üles eelmisel öhtul tehtud lõke, pandi pann tulele ja valati õli pannile. Ei osanud noored aga arvestada, et taina valmistamisele kulub nii kaua aega. Kui esimesed pannkoogid pannile jõudsid, oli õli juba nii kuum, et süttis suure sähvatusega põlema.

Järgnes paar sekundit peataolekut. Siis jooksis Steni paariline tulekustuti järele. Tulekahju sai kiiresti kustutatud ja nüüd tuli kõigest sellest oma rühmaülemale teada anda. Sten võttis südame rindu ja asus rühmaülemat otsima. „Mis seal ikka, alustage siis

uuesti,“ lausunud rühmaülem pärast Steni situatsiooniraporti ära kuulamist muigelsui.

Alustatigi uuesti ning lõpuks said pannkoogid valmis ja ka söödud. Nagu Sten kinnitas ja sellest loost endale meelde jättis, olid kõik tema juhendajad alati abivalmid ja sõbralikud. Ürituste planeerimisel arvestati noorte arvamusega ning oodati alati tagasisidet.

PARIM KASVULAVA

Ühes on Sten veendunud – noortejuhte tuleb tunnustada. See on imetlusväärne, kui head tööd teevad vabatahtlikud rühma- ja jaopealikud ning seda kõike oma vabast ajast. Ja sellepärast tulebki tunnustada. Senisest veelgi enam. Et sõna ja teadmine leviks.

Stenil on olnud mitmeid juhuseid, kui kaasvõitleja on küsinud, kuidas ta leidis tee Kaitseliiduni. Vastus „Olin enne noorkotkas“ ei ütle aga küsijale mitte midagi. Stenile teeb muret, et endiselt ei mõisteta, kui tähtis on

KOOSTÖÖ ON OLULINE JA VAJALIK

Major **GABRIEL RIKBERG**,
Kaitseliidu Järva maleva pealik

Nii nagu kogu meie riik on suuremas pildis siiski pisike ja vajab oma eksistentsiks koostööd vähemalt teiste endasarnastega või ka suurematega, vajab ka maleva oma tasandil koostööd nii Naiskodukaitses kui ka noorteorganisatsioonidega.

Omavahelist koostööd, noorte kaasamist Kaitseliidu ja Naiskodukaitses üritustele ja vastupidi, on meie malevas juba pikemat aega oluliseks peetud. Me ei saa malevas tegeleda ainult iseendi imetlemisega. Seda enam, et laiemapindse riigikaitses käsitluse kontekstis ei tohigi kedagi kõrvale jätta, eriti vabatahtlikke ja ammugi veel soolise või ealise jaotuse järgi.

Meie maleval on noortega kokkupuutekohtade leidmisest erinevaid kogemusi. Suuremate õppuste raamistikus oleme noori maleva tasandil kaasanud näiteks 2015. aasta õppusele Kilp, kus nad koos naiskodukaitsjatega osalesid vastutegevuses maleva VGr juhtimisel. Tegu polnud sõjalise vastutegevusega, vaid vastavalt õppuse stsenaariumile etendati tsiviilelanike massirahutust, millega meie noored said väga kenasti hakkama.

Teine võimalus, kuidas maleva saab oma noorteorganisatsiooniga koos tegutseda, on mitmesugused maleva tasandil korraldatavad spordivõistlused.

KAITSELIITLASEKS KASVATAKSE JA KASVATATAKSE

Selleks, et noorkotkad ja kodutütred ei läheks pärast täiskasvanuks sirgumist organisatsiooni jaoks kaduma, tuleb teha tööd ja leida võimalused. Näiteks:

- 15–18aastaseid tuleks hakata aegamisi kaasama ka Naiskodukaitsse ja Kaitseliidu tegevustesse.
- Noorkotkaste ja Kodutütarde rühma sisekliima peaks olema nii hea, et tekib kambavaim. Et siis, kui üks suundub Kaitseliitu, järgneksid tema tuules ka teised.
- Noortega tuleks rääkida, anda soovitusi, millise Kaitseliidu või Naiskodukaitsse üksusega liituda.
- Kaitseliidu täiskasvanute organisatsioonid võiksid julgelt noori tunnustada. Seegi loob positiivse suhtumise ja arusaamise, et noort väärtustakse ja peetakse võrdseks.

KARIN ALLIK, Noorte Kotkaste Järva maleva pealik

noorte isamaaline kasvatus ja huvi tekitamine riigikaitsse vastu. Seda nii vara, kui vähegi võimalik.

Tänapäeval toimub see suuresti ajateenistuse jooksul ja põhiliselt noormeestele, siis on aga liiga hilja. Selleks ajaks on noore inimese mina-

pilt juba välja kujunenud ja väärtuste muutmine on äärmiselt keeruline. Probleemi lahenduseks võib ja peabki Steni hinnangul pidama Kaitseliidu noorteorganisatsioone. Kodutütred või noorkotka jätkamine kaitseliitlase või naiskodukaitsjana tundub enamikule neist loogiline samm. Vastuoks

Pildike minevikust. Sten Ivantsikul siin päris habe veel ei kasva ja päris Kaitseliidu ülem ta ka veel ei ole. Aga eeldusi näib olevat mõlemaks

STEN IVANTSIK

tänavatelt värbamisele, mis on väga keeruline ja ettearvamatult resultaadiga, sest värvatav ei tea tihtipeale organisatsiooni tausta ja väärtusi. Noorkotkal ja kodutütrel on aga juba selja taga nii mõnigi metsalaager, õppus, võib-olla isegi paraad. Neid noori ei pea vormima, nemad on puhas järelkasv, mis tagab meie organisatsiooni liikmete arvu suurenemise ja jätkusuutlikkuse.

SAMM-SAMMULT

Muidugi tuleb Steni sõnul lisaks noortejuhtidele väärtustada ka noori endid ja nende tegevust. Neid on vaja toetada ja aidata, sest ainult nii kindlustame endale järelkasvu.

Üleminek noorkotkast kaitseliitlaseks tundus Stenile, nagu paljudele teistelegi noortele, loomuliku jätkuna. „See oli lihtsalt nii normaalne ja loogiline, et mitte keegi mind otseselt veenma ei pidanudki,“ oli protsess Steni sõnul lihtne. Täida sooviavaldus, allkirjasta mõned dokumendid ja ongi kõik.

Et see aga nii lihtsalt läks, selle eest on Sten tänu võlgu oma eelmisele noorteinstruktorile ja praegusele kompaniülemale, kes tegi ära raske töö. Valmistas ette kõik vajaliku ning edastas vajalikele inimestele.

Aga üks kaitseliitlaseks sirgumine olegi järkjärguline protsess. Oma noorkotkakarjääri lõpuaastail sai Sten erinevatel üritustel kaasa lüüa juhendajana. See oli hea võimalus varem õpitut praktikas kasutada ning endast noorematele edasi anda.

Tänu nooremate õpetamisele kinnistasid paremini ka Steni enda teadmised. Samas õppis ta ise palju juurde teiste õpetamise kohta. Ta sai rohkem kaasa lüüa avalikel üritustel ning mida aeg ja õppus edasi, seda keerulisemaid ülesandeid talle usaldati.

Just see – usaldus ning võimalus ennast tõestada – andis Stenile motivatsiooni ning tegi sihi selgemaks, et 18aastaseks saades tahab ta selga panna digilaigulise vormi, kanda Järva maleva ja Türi üksikkompanii embleeme ning öelda enda kohta uhkusega: olen kaitseliitlane. 🇪🇵

KAITSELIIDU KESKJUHATUS – HAMMASRATAS, MILLETA SÜSTEEM EI TÖÖTA

Kaitseliidu ülem ja peastaabi ülem peastaabiga ning neile lisaks veel keskkogu, keskjuhatus, keskrevisjonikomisjon ja vanematekogu – need on organid, mille kaudu Kaitseliidu masinavärki juhitakse ja käigus hoitakse.

Tekst: **TEET KURS**, Kaitseliidu keskjuhatuselise liige

Esmapilgul on see üsna keerukas, tegelikkuses aga loogiline ja korrastatud süsteem. Ajalooliselt ja aastatega on kujunenud välja juhtimis-süsteemid, hierarhiad ja struktuurid, mis on just nii bürokraatlikud, kui elu parasjagu nõuab, ja nii tegusad, kui süsteemi toimimiseks ja arendamiseks võimalik.

Kaitseliidu õiguslik korraldus on demokraatlikule riigile omaste põhimõtetega. Lihtsustatult ja üldiselt öeldes teostavad tegevuste juhtimist kõrvuti kutseliste sõjaväelastega demokraatlikult valitud kodanikud kollegiaalsete organite kaudu. Seda saab nimetada ka dualismiks, kus ülesanded ja tegevused on jagatud.

Veelgi täpsemalt – Kaitseliit on sõjaväelise juhtimisega riigikaitseorganisatsioon. Valdavalt vabatahtlikest koosnevad kollegiaalsed juhtimisorganid moodustavad sõjaväelise juhtimise kõrvale tsiviilteadmistele

toetava nõuandva juhtimisstruktuuri. Sõjalise väljaõppe, riigi sõjaliste võimete ettevalmistamise, relvastuse ja varustuse küsimustes ollakse nõuandva sõnaõigusega.

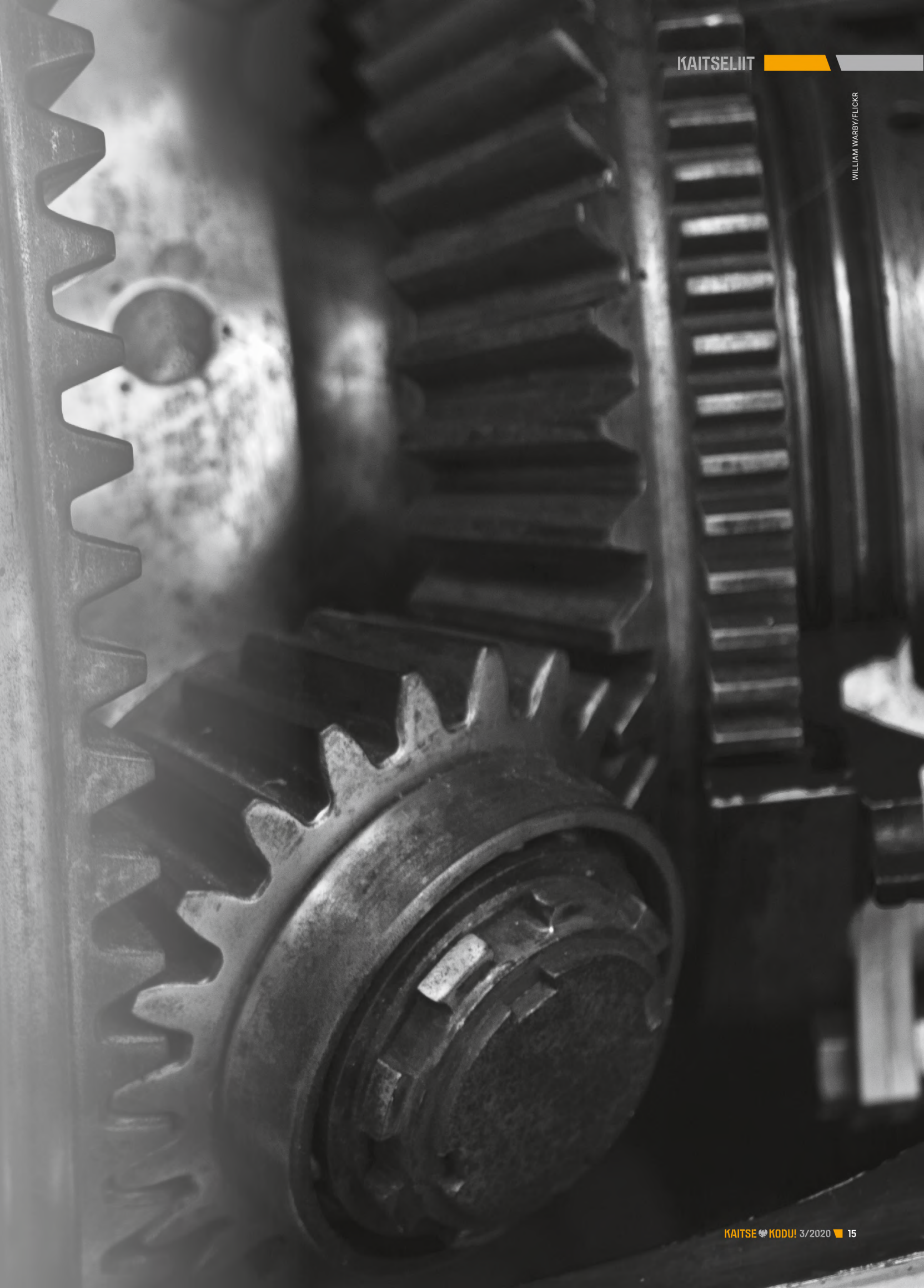
LÜHIDALT KESKORGANITEST

Keskkogu on Kaitseliidu kõrgeim organ, võrreldav üldkoosolekuga, kus on esindatud kõigist malevatest valitud esindajad. Keskkogu arutab organisatsiooni üldtegevusi puudutavaid küsimusi, kujundab oma seisukohad ja annab arutusel olevates küsimustes oma arvamuse. Keskkogu arvamused on üldjuhul organisatsioonisiselt siduvad.

Keskjuhatus on Kaitseliidu kollegiaalne juhtorgan, mis juhib organisatsiooni igapäevast tegevust. Selle koosseisus on kolm valitavat vabatahtlikku kaitseliitlast, Kaitseliidu ülem ja peastaabi ülem. Keskjuhatus teeb organisatsiooni juhtimise küsimustes iseseisvalt otsuseid või annab teistele isikutele volituse otsuste tegemiseks.

Keskrevisjonikomisjon on vabatahtlikest kaitseliitlastest koosnev kollegiaalne järelevalve- ja kontrolliorgan, mille tegevuse tulemusena on kaitseliitlastel võimalik saada ülevaadet, kuidas toimub Kaitseliidu juhtimine ja tegevused. Keskrevisjonikomisjoni ülesandeks on järelevalve keskjuhatuselise tegevuse üle, keskkogu ja keskjuhatuselise otsuste täitmise kontroll ning arvamuse andmine Kaitseliidu omatulede laekumise ja kasutamise kohta. Keskrevisjonikomisjon annab hinnangu organisatsiooni toimimisele.

Vanematekogu ülesandeks on Kaitseliidu ja ühiskonna sidususe alalhoidmine. Vanematekogu liikmed on teenekad ja tuntud avaliku elu tegelased, Kaitseliitu sügavuti tundvad isikud, kes peegeldavad Kaitseliidule ühiskonnas valitsevaid hoiakuid ja ootusi. Nad väljendavad oma ühiskondliku ja avaliku tegevuse kaudu Kaitseliidu missiooni, visiooni ja väärtusi. Vanematekogu on nõuandev organ, mis mõjutab organisatsiooni tegevust ►►

ja arengut arvamuste andmise kaudu, sekkumata otseselt organisatsiooni igapäevasesse juhtimisse.

TÖÖD JAGUB

Keskjuhatus saab üldjuhul koosolekuks kokku iga kahe nädala tagant. Iga koosoleku materjalid saadakse kätte vähemalt seitse päeva enne koosolekut. Need vajavad läbitöötamist. Vajadusel on tarvilikud ka eelnevad arupärimised, et teha võimalikult õige otsus. Ilma igasuguse tagamõtteta – tööd ongi palju ja alati ei tule otsustus esimese korraga. Vahel on vaja arutelu käigus taotleda lisamaterjale.

Mingeid eelis- või eriteemasid ei ole. Vabatahtlikud kaitseliitlased on vabatahtlikult võtnud endile kohustuse seda tööd teha ja nii ongi.

Kaitseliidu keskjuhatuse vabatahtlikel liikmetel on veel üks ülesanne, mille täitmiseks tehakse rividrilli ja lihvitakse marssimisoskust. Nimelt tuleb neil Kaitseliidu paraadidel olla liputoimkonnas ja kanda Kaitseliidu lippu. See on viimastel aastatel väljakujunenud tava, mida on senini väärilikalt täidetud.

Ent milline on n-ö reakaitseliitlase võimetus oma idee või ettepanekuga keskkogu niigi koormatud töölauale jõuda?

Tuleb oma mõtted läbi mõelda, korrastada ja süstematiseerida ning arusaadavas vormis keskkogule edastada. Samas soovitan kõigepealt pöörduda oma malevkonna või maleva juhtide poole. Võib ka pöörduda otse Kaitseliidu kõrgema juhtorgani poole, kuid temal on teised kompetentsid ja pädevused. See tekitab asjatut bürokraatiat.

Muidugi, kõrgeim juhtorgan võtab pöördumise igal juhul vastu ja saadab edasi pädevasse struktuuri. Olgu selleks siis malev, keskjuhatus või muu struktuuriüksus, kelle pädevusse teema võib kuuluda.

Nii et kui
reakaitseliitlane tahab
igal juhul pöörduda
otse keskkogu poole,
siis see pöördumine
ka tähelepanu leiab ja
antakse pädevatele
struktuuridele
läbitöötamiseks. Ja kui
see on teema, mis vajab
keskkogu otsustust
või arvamust, siis see
sinna ka jõuab.

Küll aga võib keskkogu – kui nende silmis on tegemist eriti tähtsa ja huvitava teemaga – anda teema kohta oma suunise.

Nii et kui reakaitseliitlane tahab igal juhul pöörduda otse keskkogu poole, siis see pöördumine ka tähelepanu leiab ja antakse pädevatele struktuuridele läbitöötamiseks. Ja kui see on teema, mis vajab keskkogu otsustust või arvamust, siis see sinna ka jõuab.

Oma pikaajalisest tippjuhikogemusest meenub, et aastaid tagasi pöördus minu poole inimene, kaasas rull tarku pabereid. Mida teha? Tundus, et iva seal on. Tellisin spetsialistidelt arvamuse ja see oli negatiivne. Küll aga sain aru, et spetsialistid võisid karta konkurentsi, ja saatsin materjalid ka teisele ekspertgrupile. Analüüsi tulemus oli ikkagi negatiivne.

Selleks, et aru saada ettepaneku või idee sisukusest ja väärtusest, on igal struktuuril igal juhul õige need läbi töötada või suunata ettenähtud teisele struktuurile. Kunagi ei tea, millise kivi all vähk end peidab.

See öeldud, siis keskkoguni jõuavad vaid need teemad, mis tõesti vajavad keskkogu heakskiitu, arvamust jne. Keskkogu on Kaitseliidu kõrgeim kollegiaalne juhtorgan, niisamuti nagu tsiviilsüsteemides on üldkogud ja -koosolekud. Keskkogul on Kaitseliidu seaduses ettenähtud kompetents ja pädevused. Seal arutatakse teemad valmistatakse ette tavaliselt asjakohastes täitev- ja korraldavates struktuurides. Sõelaks on ideaalgatuse sisu.

Hea näide on saarlastelt – nemad tulid välja ideega ehitada Kaitseliidu juubeliks Vabadussõja-aegne soomusauto, võimalikult autentne. Kaitseliitlastelt oli idee, keskjuhatuselt ja teistelt struktuuridelt kooskõlastused, load ja kokkulepped.

Tähtis ei ole mitte see, kelle poole pöörduda, vaid tähtis on ideaalgatus põhjendatult lahti seletada, ka võima-

likud maksumused ja rahastamisallikad, ning esitada.

Ehk nagu eelpool kirjutet – sisu ja vorm paika!

SINUSTKI VÕIB SAADA ...

Muidugi võib iga kaitseliitlane saada valitud Kaitseliidu valitavasse kollegiaalsesse organissooni või valitavale kohale Kaitseliidu seaduses ja kodus korras kehtestatud korras.

See tähendab, et kaitseliitlane võib olla valitud ka keskjuhatuses liikmeks, kui ta vastab ettenähtud tingimustele. Esiteks võib Kaitseliidu liige olla 16aastane ja vanem, kuid keskjuhatuses liikmeks saab kandideerida vähemalt 21aastane Eesti kodanik. Eks vanusepiirang ongi üks eeldustest, et kandidaadil oleks elu- ja tegevuskogemust. Kasuks tulevad majandus- ja/ või juriidilised teadmised või kogemused. Lisaks on nõue, et kandideerida sooviv kaitseliitlane on olnud vähemalt ühe aasta struktuuri- või allüksuse juhatuses liige.

Keskjuhatuses liikmeks ei või aga olla tegevliige, kelle suhtes kohus on karistusseadustiku § 49 alusel kohaldanud juhatuses liikmena tegutsemise keeldu; kellel on keelatud olla juhatuses liige seaduse või kohtulahendi alusel; kelle liikmesus on peatatud; kelle varasem õigusvastane tegevus või tegevusetus on põhjustanud äriühingu pankroti, sundlõpetamise või tegevusloa kehtetuks tunnistamise;

kelle suhtes on kohaldatud ärikeeldu või kellel on seaduse alusel ära võetud õigus olla ettevõtja.

Muidugi tuleb läbida ettenähtud kontrolltoimingud, kuid põhimõtteliselt saab iga nõuetele vastav aktiivne kaitseliitlane olla valitud keskjuhatuses.

Igal sõduril on marssalikepp seljakotist, nagu olevat öelnud Otto von Bismarck. Teatud tingimuste, teadmiste ja oskuste olemasolul ning tahtmisel on kõik võimalik. Kui on tahtmine midagi ära teha ja ollakse valmis tööd tegema, siis miks mitte. Kui aga eesmärk on istuda „pehme koha“ peal, siis ma ei soovita. Keskjuhatuses on vaja tööd teha.

Keskjuhatus on nagu hammasratas kellamehhanismis – kas suur või väike, see on teine teema, kuid ilma hammasrataste koostööta ei saa mehhanism korralikult töötada ja kell õiget aega näidata.

Kui hammasratas on hambutu, siis ei käi ka kell täpselt – hea, kui üldse töötab. Siis tuleb hammasratas vahetada sellise vastu, et kell toimiks ja näitaks aega, mis on õige. Kui aga kell töötab hästi ja tõrgeteta, siis on kellaja vaatajad „hääpid“, tegevused on õigeaegsed ja plaanitavad.

Kui kaitseliitlastel on selline hästi töötav kell, siis usun, et ka nemad on „hääpid“. Perekonnas on samuti – kui iga liige teab oma rolli, kui kõik pereliikmed toimetavad sünkroonis, paigas on perepea ja teiste rollid, siis perekond toimib. Kõik pereliikmed on „hääpid“.

Sama ka Kaitseliiduga – kui kõik süsteemid toimivad, organisatsioon on juhitud ja hoitud, siis ulatub selle mõju iga kaitseliitlasele. Nii on ka kaitseliitlased hoitud, motiveeritud, väljaõpetatud ja riigi kaitseks on eeldused loodud. Ja olemegi kaitseliitlasena „hääpid“ oma „hammasrataste“ ja organisatsiooni üle! 🍀

ROOTSI JAOTELK: RASKE TASSIDA, KERGE PÜSTITADA

Legendaarse Rootsi jaotelgi paigaldamise juures on kõige raskem ... mis? Telk ise! Koos lisavarustusega kaalub see oma 40 kilo. Telgi ülespanek on sellega võrreldes kerge. Sellest saab kohe aru, kui oled seda kandamit mõnda aega õlal tassinud ja selle siis maha asetad.

Tekst: ASSO PUIDET, Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

Ning maha see telk asetada tuleb – see on telgi ülespanekul esimene samm. Ehk siis kehtib agronoomia esimene seadus – selleks, et midagi üles tuleks, on vaja see kõigepealt maha panna. Ja nagu iga harrastus-aednik teab, tuleb asjad maha panna nende õiges kohas. Täpselt sama kehtib telgigi kohta – pane see sinna, kuhu tahad. Kuhu tahad selle püstitada.

Mõistlik oleks tahta enam-vähem siledat ja kuiva pinda. Kes see ikka tahaks kännu otsas või lombis magada. Taktikalisest aspektist lähtudes võiks aga telk olla paigaldatud kohta, kus see jääb vaenlase otsevaatluse ja otsetulerelvade eest varjatuks. Ning veel parem, kui ümbritsev floora pakuks kaitset õhuvaatlusseadmete eest. Maksimumpunktid saab aga

sellise koha eest, kus lisaks eelmainit tingimuste täitmisele on läheduses ka mingisugune veekogu, kust kui mitte joogiks, siis vähemalt pesemiseks vett ammutada.

VAIAD, VAIAD, VAIAD

Paslikus kohas telk maha pandud, rulli lahti telgi kangas. Seejärel tuvasta sellel pinnalaotuselt telgi suu ning keera kangast nii, et suue jääks soovitud suunda. Tavaliselt siis laagri keskmee suunas.

Nüüd leia telgikomplekti juurest plekist, pisut kuuekümnendate ulmefilmides kujutatud UFO-t meenutav auguga ketas ning kinnita see telgiriide keskel oleva augu kohale. Nimetatud lendav objekt on tegelikult korstna fikseerija ja kuumakaitse, ehk siis, sündmustest ette rutates, sellest august tuleb hiljem läbi pista korsten.

Kui siiani oled üksi rahmeldanud, siis nüüd on tagumine aeg neli-viis võitlejat appi kutsuda. On ju tegemist ikkagi tosinale võitlejale mõeldud jaotelgiga ning enam-vähem pool jagu võiks ka selle ülespanemisest osa võtta.

Jaga kaasvõitlejatele laiali pikad ja lühikesed telgivaiad. Esimesena kinnitatakse kangas lühikeste vaiadega maa külge. Seejärel tuleb paika panna uksevaiad – õige koha tunneb ära nahktaskute järgi, kuhu vaia ülemine ots sisse jookseb.

Uks avatud, läheb üks võitleja telki ning paneb paika ülejäänud, telgi nurkadesse sobituvad pikad vaiad. Tegevus, mida ülejäänud võitlejad saavad väljastpoolt lihtsustada innustavate hõigetega ning vaiadest kinni hoides.

Seejärel tuleb leida üks vabatahtlik, kes läheb korstna raami ja korstnaga telki, lükkab korstna eelnevalt paigaldatud plekktaldriku august läbi ning ajab püsti. Jällegi on hea, kui keegi väljastpoolt juhendab, et korsten korralikult sirgu saaks.

Kui saab, siis nüüd ongi telgil juba telgi kuju. Ja kui visuaalsel vaatlusel tundub, et see on täitsa OK, võib eelnevalt paigaldatud väikseid vaiad üle pingutada. Ja et kogu see ilu püsiks, siis fikseerida pikad vaiad läbi vastavate aasade tõmmatud, maa või puude külge kinnitavate nõõridega.

Seejuures tuleb jälgida, et telgi kangas jääks igast küljest võrdselt parasjagu pingule – see tagab mõningase veepidavuse. Igatahes palju parema veepidavuse, kui on lohus ja lontis telgil.

Nõõridega opereerides on oluline jälgida, et need paigutataks telgile võimalikult lähedale. Nimelt on telgivaia nõõri kaugus telgist võrdelises suurus võimalusega, et keegi sellesse nõõri takerdub. Ning kui juba anda võimalus takerduda, siis võib päris kindel olla, et seda ei jäeta kasutamata. Ehk siis telgipingutusnõõrid olgu nii pikad kui vaja, aga nii lühikesed kui võimalik.

KÄHKU ÜLES

Ja viimaseks pannakse paika telgi süda, vähemalt talvisel ajal kõige olulisem objekt – ahi. Kui polegi eelnevalt telgi põhja alla jäävat maapinda puhastatud, siis ahju alt tasub kindlasti süttimisohklik pinnas eemaldada, sest sinna hakkab ahjust tulist sütt pudenema. Ja tulekahju telgis on tervisele peaaegu sama kahjulik kui tulekahju ükskõik kus mujal – väga kahjulik!

Veel saab telki hubasemaks ning ilmastikukindlamaks muuta, kui selle kanga alumised servad kas sambbla või lumega tihendada, et pinnatuul telgis horisontaalis olevaid võitlejaid kimbutama ei pääse.

Kui aga telgitakse väga niisketes ja vihmastes oludes, võib telgi ümber kaevata kraavi – nõnda, et telgist väljaspool, näiteks mööda telgikangast alla voolav vesi valguks kraavi, mitte ei imbuks magamiskottidesse.

Vaatamata telgi massile ja mahule ei võta jaotelgi püstitamine oluliselt rohkem aega kui suvalise matkatelgi püstitamine. Kokku harjutanud jagu peaks selle ülesandega hakkama saama vähem kui viie minutiga. Head telkimist! 🍀

AASTA PUHKPILLIORKESTER 2019 -

PÄRNUMAA MALEVA SAXON

Pärnu orkester võidupüha paraadil
Rakveres 2017. aastal

KARRI KAAS

**Kaitseliidu Pärnumaa
maleva puhkpilliorkester
Saxon pälvis Eesti
Kooriühingu koori-
ja puhkpillimuusika
aastapreemiate
jagamisel aasta
puhkpilliorkestri tiitli.**

Tekst: MARIE PÕDRA,
vabatahtlik autor

Orkestri dirigendi Kaido Kivi arvates oli oma osa sellel, et 2019. aasta jooksul ei tegele nüüd orkester üksnes juubelilaulupeo repertuaari omandamise ja esitamisega, vaid suutis ette valmistada mitmeid täispikk kavasad, mille hulgas olid „Minu arm – 150 aastat puhkpillimuusikat laulupidudel“, Minski kontsert, Kaitseliidu aastapäeva kontsertlavastus jt.

Loorberitele pole siiski puhkama jäädud. Jätkuvalt on ettevalmistusel täispikk kava „Kulsside taga“. Katkendit sellest tutvustas orkester Kaitseliidu aastapäeval Tartus ning sellest on

valminud DVD. Pärnus tuleb katkend ettekandele 11. aprillil 2020.

KUIDAS SAI ORKESTER ALGUSE?

Tinglikult võib orkestri alguseks lugeda 1968. aastat, mil Pärnu Kolhooside Ehituskontori juures hakkas tegutsema puhkpilliorkester. Orkestrimängijad kutsus kokku Paul Tepper, tema muretses ka pillid ja oli Pärnu KEK-i orkestri dirigent. Kaheksakümnendatel sai orkestri dirigendiks Rein Vendl, kelle käe all hakkas orkestri tuntus kasvama. 1987. aastal käidi reisil Peterburis, 1988. aastal võideti NSV Liidus korraldatud sotsialismimaade puhkpilliorkestrite võistumängimisel »

4. koht. Samal aastal külastati Tõstamaa kultuurimaja ja valla rahvaga Bulgaariat.

„Saxon kasvas teatavasti välja Pärnu KEK-i orkestrist ja kui KEK otsa sai, siis tuli sellele orkestrile teha uus organisatsiooniline vorm. Nii sündis Pärnu puhkpillimängijate selts Saxon,“ meenutab päris algusest peale Saxonis klarnetit ja saksofoni mänginud endine Pärnumaa maleva ja Kaitseliidu kooli pealik Erik Reinhold. Tema oli ka orkestri sünni juures ning üks selle nime väljamõtlejaid.

Pärnu puhkpillimängijate seltsi Saxon koostöö Kaitseliidu Pärnumaa malevaga algas 1998. aasta teisel poolel. Andres Kokka dirigeerimisel toimus Pärnumaa maleva aastapäeval esimene esinemine vormides. Mõned orkestri tollaegsetest mängijatest olid musitseerinud juba Pärnu KEK-i orkestris, kuid palju oli ka noori. Ometi võib öelda, et Saxoni seltsi orkester on Pärnu KEK-i orkestri järglane.

1999. aasta kevadel alustati tööd Pärnus Kaitseliidu Pika tänava ruumides, dirigentideks kutsuti tuntud puhkpillimuusika edendaja Rein Vendla ja tol ajal veel tundmatu dirigent Mati Põdra.

„Me ei alustanud tegelikult Kaitseliidu statsionaarse orkestrina, vaid tegime vastastikku kasulikke koostööd – Kaitseliit sai Saxoni orkestrilt heatasemelise muusikalise teeninduse ja meie neilt harjutusruumid. Tol ajal oli kogu malevaorkestrite teema alles nii uus, et sellesse ei osanud kuidagi suhtuda ei pagunikandjad ega ka pillimehed. Ametlikult saime maleva orkestriks 2004. aastal,“ meenutab peaaegu 10 aastat orkestri dirigendina tegutsenud Mati Põdra.

1999. aasta teisel poolel jätkas Mati Põdra tööd üksinda. Sel ajal seati ka põhisuunad, mis toimivad siiani. Püüti kõnetada noori puhkpillimängijaid, kasvatada neid välja ka ise ning samal ajal hoida parimas vormis vanu. Algasid kontserdiprogrammid koostöös lava- ja

**Pärnu orkestri dirigent Kaido Kivi
Eesti Vabariigi 100. aastapäevale
pühendatud pidulikult rongkäigul
Pärnus**

KARRI KAAS

**Tol ajal oli kogu
malevaorkestrite
teema alles nii
uus, et sellesse
ei osanud kuidagi
suhtuda ei
pagunikandjad ega
ka pillimehed.**

filmimuusika eksperdist laulja Peeter Kaljumäega. Võeti eesmärgiks tuua igal hooajal orkestri ette üks külaldirigent – näiteks maestro Peeter Saan ja Politseiorkestri toonane dirigent Kaido Kodumäe, aga ka Margus Kasemaa Tartust ja Pärnumaa juurtega Peep Lõhmus.

Orkestri toonasest kõrge tasemest annab tunnistust ka tõsiasi, et kohe 1999. aasta laulupeo eel „paugutasid“ nad orkestrite ülevaatusel endale esimese, tollal kõige kõrgema võimaliku kategooria. Mati sõnul tõstis see eneseusku ja pani ehk ka linnaisasid neid pisut rohkem märkama.

Veel meenutab Mati Põdra võidupüha paraadide traditsiooni. „Minu aegadesse jääb Kaitseliidu orkestrite taastamine suvisele võidupüha paraadile aastal 2008. Ei olnud sel ajal tegutsenud kolmest orkestrist head ajad kellelgi – ühel ühed, teisel teised pillid puudu, ühed noorusest nõrgad, teised vanadusest väetid. Kui kevadel dirigentidega teemat arutades selgus koondpilt, et üheskoos saab koosseisu kokku, järgnes kiire ühisõppus koos ettemänguga Kaitseliidu

juhtkonnale ja emotsionaalseks toeks veel öhtune mäng Jõgevamaal laulupeol – ning saigi edukalt tehtud!“

Aga ka parimad väsivad, näiteks 2007. aastal ei suudetud enam alati esinemisteks koguneda ja 2008. aastal võis ustavamaid liikmeid üksnes ühe käe sõrmedel kokku lugeda.

„Minu koostöö Saxoniga lõppes seltsamal 2008. aastal, kui lahkus korraga väga suur ja võimekas seltskond. Kohe tuli otsa teine pauk. Paari kuuga oli ülemaailmne majanduskriis nii hulluks keeranud, et linnavalitsuse eraldatud rahadest ei jätkunud enam suvemuusika korraldamiseks, ja et orkestril polnud enam ka tellitud mängu, tuli kontserdisarja soliidselt lõpetamiseks külastada muuhulgas kiirlaenukontorit,“ meenutab Mati oma Saxoni dirigeerimise lõpuaega, lisades, et küllap iga dirigent ammendab end ning et muutusi ootasid kõik osapooled.

Kui Mati Põdra 2008. aasta sügisel lahkus, kutsuti dirigendiks Margus Allmann, kes kaasas orkestrisse Pärnu muusikakooli õpilasi. Paraku hukkus Margus Allmann 26. jaanuaril 2011 autoavariis ja pärast seda pakkus end dirigendiks Tanel Villand, kes alustas orkestriga tööd märtsis.

2011. aastasse jäävad ka esimesed esinemised Kaitseliidu ühendorkestris. Samal aastal hakkas orkestrit dirigeerima Kaido Kivi, esialgu siis, kui Tanel Villand mingil põhjusel tulla ei saanud. Varem oli Kivi tegelenud rohkem orkestri korraldusliku poolega.

2012. aastal osaleti Pärnus toimunud võidupüha paraadil

PÄRNUMAA MALEVA ORKESTRI DIRIGENDID

REIN VENDLA on pikaajaline orkestridirigent ja muusik, kes juhendab noori põhiliselt Pärnu Ülejõe põhikoolis, kuid ka Koidula gümnaasiumis ja linna muusikakoolis ning isegi Suure-Jaanis. Rein tegeleb aktiivselt ka puhkpillimuusika edendamiseks. 2018. aastal pälvis Rein Vendla Valgetähe V klassi teenetemärgi. Samal aastal tunnustas Kultuurkapitali Pärnumaa ekspertgrupp teda kultuuri elutööpreemiaga.

MATI PÕDRA on dirigent ja muusikapedagoog, kes on õpetanud Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasiumis, Islandi Vabariigis Thorshöfni muusikakoolis, Jana Tringi erakoolis ning alates aastast 2011 õpetab Lihula muusika- ja kunstikoolis. Mati koordineerib alates 2013. aastast Kaitseliidu kooli juures kogu organisatsiooni orkestrite õppetegevust. Ta on ka Lääne maleva puhkpilliorkestri dirigent. Mati on rahvusvahelisel tunnustatud arranžeerija, kelle seatud muusikateosed on kõlanud ka laulupidudel.

MARGUS ALLMANN oli muusikapedagoog ja orkestrijuht, vaskpilliõpetaja Pärnu ja Pärnu-Jaagupi muusikakoolides. Margus Allmann hukkus 26. jaanuaril 2011 autoavariis.

TANEL VILLAND on dirigent ja muusik. Tanel on õppinud Pärnu muusikakoolis klarnetit ja trombooni. Enne Saxoni dirigeerimist mängis ta seal trombooni. Ta on juhatanud Saxoni orkestri kõrval ka Pärnu ja Rakvere linnaorkestrit.

KAIDO KIVI on Saxoniga seotud orkestri algusest saadik, ta mängis ka KEK-i orkestris. Ta mängib trompetit ja viimastel aastatel ka tuubat. Kaido on Pärnu-Jaagupi muusikakoolis vaskpuhkpillide õpetaja, varem on ta olnud pilliõpetaja Tõstamaa puhkpillistuudios. 2016. aastal valiti Kaido Halinga valla aasta õpetajaks. Kaido on üks Halinga puhkpillifestiivali peakorraldajaid, samuti on ta Eesti Puhkpillimuusikaühingu juhatuse esimees ning üks Eesti Noorte Kontsertorkestri dirigentidest.

KADRI PÕDER on Saxoni dirigent 2016. aastast, orkestris mängib ta klarnetit. Kadri on lõpetanud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia muusikapedagoogika erialal. Kadri õpetab Pärnu muusikakoolis solfedžot, ta on õpetaja Pärnu Tammsaare Koolis ja on õpetanud ka Pärnu Kunstide Majas.

SIGRID HINT on Saxoni dirigent 2018. aastast, orkestris mängib ta flööti ja pikloflööti. 2018. aastal oli Sigrid Pärnumaa kultuuri- ja spordiauhinna Pärnumaa Tähesära laureaat. Ta on Pärnu muusikakoolis noorema astme puhkpilliorkestri dirigent.

iseseisva orkestrina ning 2013. aastal saavutas orkester puhkpilliorkestrite turniiril kõige kõrgemas kategoorias hõbediplomi. Seejuures oldi konkursil vähendatud koosseisus, sest viimase hetke haigestujaid oli palju, kuid abijõude ei kasutatud. Alates 2015. aastast on orkester mänginud iseseisvalt kõikidel võidupüha paraadidel.

Kui 2016. aasta kevadel lahkus orkestri eest Tanel Villand, suudeti orkestri kunstiline tase säilitada.

Tõestuseks sellele on 3. koht Laulu- ja Pillilahingus, mis võideti koos Endla segakooriga. Dirigentitööd on Kaido Kivil aidanud teha Kadri Pöder. Pärast kõrgkooli lõpetamist on orkestriga tööd alustanud ka 2018. aasta Pärnumaa Tähesära laureaat Sigrid Hint.

ORKESTER TÄNA

Kaitseliidu Pärnumaa maleva puhkpilliorkestris Saxon on 2019. aasta seisuga 40 mängijat. Paljud mängijatest on ka Kaitseliidu tegevliikmed.

„Orkestrisse olen kaasanud nii oma õpilasi kui ka Pärnu muusikakooli õpilasi ja teisi noori üle Eesti, kes tahavad ja saavad. Alati võiks õpilasi rohkem olla, aga kas ka õpetaja jõuab? Regiooniti on alati erinevusi – kus rohkem vaske, kus puupilli, palju oleneb õpetajast,“ räägib Kaido Kivi, kes on 2013. aastast alates olnud dirigent ja mäenedžer Eesti Noorte Kontsertorkestris.

Nende aastate jooksul on tal olnud suur au olla dirigendiks sellistele noortele nagu Tanel-Eiko Novikov, Jaan Mesi, Ingely Laiv-Järvi, Kerstin Laanemets, Jüri Jõul, Mait Peterson, Siret Sui, Hanna Taube, Sigrid Hint. Ta on näinud nende noorte arengut ja kasvamist professionaalseteks muusikuteks ja õpetajateks.

„Paljudel Pärnu noortel orkestrantidel on head suhted noorte muusikutega üle terve Eesti, seega ei ole ma pidanud ühtegi eelnimetatud noort personaalselt Saxonisse kutsuma, vaid nad on ise avaldanud soovi meiega liituda, vahelduseks oma tavapärasele klassikalisele muusikale,“ räägib Kivi.

Tema sõnu kinnitab ka Sigrid Hint, kelle meelest võib ühele valdkonnale spetsialiseerudes juhtuda, et tüdinevad nii mängijad kui ka kuulajad. Vaheldus on kõigile hea.

„Kui aastast aastasse mängida täpselt samu lugusid või sama stiili, siis mingi aja pärast hakkavad mängijad kaduma. Lõpuks ei olegi nn vanast heast koosseisust enam kedagi alles. On ainult uued noored, kes mingeid teoseid ei ole veel mänginud või ei ole neist ära tüdinenud,“ ütleb Sigrid.

Praegu on Kaitseliidus orkestrid neljas malevas – Tallinn, Pärnumaa, Jõgeva ja Lääne. Varem oli orkester ka Tartu maleval, kuid dirigentide otsusel on nad nüüdseks maleva ridadest lahkunud. Aeg-ajalt on kostnud kuuldusi, et ühel või teisel maleval on kavas oma orkester asutada, kuid seni pole seda veel juhtunud.

„Kindlasti on orkestri omamine malevale suureks plussiks, sest malev on tänu orkestrile rohkem pildis. Esine takse ju ka malevavälistel üritustel ja korraldatakse enda kontserte,“ loetleb Sigrid Hint põhjusi, miks maleval võiks olla oma orkester. ♡

ASÜMMEETRILINE SÕDA – SEST SÜMMEETRILINE ON RUMAL

Militaarteadlase Bernard F. W. Loo sõnul on inimkonna ajaloo vältel toimunud vaid kahte sorti sõdu. Need on olnud asümmeetrilised või siis rumalad.

Tekst: kolonelleitnant MARGUS KUUL, kaitseväe erioperatsioonide väejuhatuse ülem

Eesti kaitseväes on üha enam hakatud rääkima asümmeetrilisest sõjapidamisest, kuid kinnitatud kontseptuaalset arusaama selles vallas veel ei ole. Ka NATO-s tegelikult puudub kokkulepitud tõlgendus asümmeetrilisest sõjapidamisest, on vaid defineeritud asümmeetriline oht.

Kaitseväe juhtimiskontseptsioon määratleb asümmeetrilist sõjapidamist järgmiselt: asümmeetriline sõjapidamine on sõjapidamine selliste konfliktiosaliste vahel, kelle jõuvahekord erineb märkimisväärselt.

Märkustes on lisatud, et „asümmeetriline sõjapidamine lähtub manööversõjapidamise põhimõttest: üks konfliktiosaline väldib teise tugevusi või õhnestab neid ning samal ajal ründab nõrkusi ja haavatavusi.“

Samas ei tohiks asümmeetrilisest sõjapidamisest rääkides lähtuda järgalt definitsioonist. Vajalik on märkida, et ka võitlevate poolte sõjaline jõud võib olla märkimisväärselt erinev, mistõttu ei saa nad üksteisele samaväärseid rünnakuid korraldada.

Sõjaajaloos leidub palju näiteid, kus lahingus või sõjas on võit vastase üle saavutatud uue relva, pettuse, taktika või strateegia kasutuselevõtuga. Asümmeetrilise efekti saavutamiseks lahinguväljal on aegade jooksul rakendatud erinevaid vorme, nagu näiteks meetod, tehnoloogia, tahe, normatiivid, organisatsioon ja kannatlikkus. Neid vorme on rakendatud kas siis ettekavatsetult või juhuslikult, nii nõrgema, tugevama kui ka võrdse jõuga vastaste poolt, samaaegselt või eraldi. Sellist võitlust on kirjeldanud mitmed sõjateaduse teoreetikud ja praktikud, kuigi enamik neist ei ole nimetanud sellist sõda asümmeetriliseks.

Nüüdseks on asümmeetrilisest sõjast militaarvaldkonnas vahelduva eduga räägitud nelikümmend aastat. Välja on mõeldud ja kasutatud erinevaid definitsioone. Enne eelmainitud vormidega tutvumist tuleks aga vaadelda viit tegurit, mis lihtsustavad asümmeetrilise sõjapidamise olemuse mõistmist.

VIIS TEGURIT

Kõigepealt tuleb asümmeetriliste ohtude hindamisel mõista konfliktipoolte **huvide erinevusi**. Hinnata tuleb eelkõige vastase kavatsust ja selle võimalikku mõjutatavust asümmeetrilise lähenemise kaudu. Ajalugu näitab, et asümmeetrilist lähenemist on rohkem kasutanud konflikti nõrgem osapool, sest siis on tal suurem võimalus konflikti võita.

Teiseks teguriks on **vastase tahe** kui asümmeetrilise sõja põhiline sihtmärk. Selle faktori teadvustamine on asümmeetrilise sõjapidamise mõistmise aluseks.

Kolmandaks tuleb meeles pidada, et **asümmeetriline lähenemine toimub tegelikult sõja kõigil tasanditel** – strateegilisel, operatsiooni ja taktikalisel tasandil, kuigi põhieesmärgiks on ikkagi luua strateegiline efekt.

Neljandaks tuleb hinnata asümmeetrilise lähenemise **efektiivsust** ehk mõista, kas efekt, mida tahetakse saavutada, töötab või mitte. Tulenevalt nii keskkonna kui vastaspoole eripäradest (huvid, eesmärgid, võimed jne) paljud asümmeetrilised lähenemised sageli ei tööta.

Ja viiendaks, **dünaamiline protsess** asümmeetrilisest ohust ja sellele vastamisest samuti asümmeetriliselt on möödapääsmatu osa asümmeetrilise analüüsist. Maakeeli: ei tohi unustada, et vastane võib vaatamata oma nõrkusele või tugevusele vastata asümmeetrilisele tegevusele omakorda asümmeetriliselt.

MEETOD LOEB

Nüüd, kui oleme vaadelnud asümmeetrilise sõjapidamise peamisi tegureid, tuleb uurida, kuidas saab erinevate vormide abil lahinguväljal asümmeetrilist efekti luua. Üks neist vormidest on **meetodi** asümmeetrilise.

Meetodi asümmeetrilise loomiseks tuleb rakendada vastase omast erinevat sõjapidamise kontseptsiooni, taktikat või doktriini. Näiteks partisanisõja viljelemine taktikana või strateegiana.

Just nii tegi 216 eKr Rooma kindral Quintus Fabius Maximus pärast Cannae lahingu kaotust. Fabiuse taktika olulisse arvulisse vähemusse jäädes oli mitte võidelda. Fabius teadis, et Hannibali armee sõltub logistikast, seega rakendasid Fabiuse leegionärid partisanisõda, rünnates vastase vägede patrulle, moonaja- ja varustusliine. Samal ajal välditi otsustava tähtsusega lahingut.

Meetodi asümmeetrilise rakendamist võib leida ka Teisest maailmasõjast, kus teostati õhuhudessantoperatsioone vastase tagalasse. Lähiajaloo kurikuulsaim meetodi ja osalt ka tehnoloogilise asümmeetrilise musternäide pärineb USA-st. Nimelt 2001. aastal teostasid islami ekstremistid terroriakti Pentagoni ja New Yorgi kaksiktornidele. Kütust täis reisilennuk muudeti sisuliselt tiibraketiks, seda ei osanud ameeriklased aga oodata.

Rünnakul oli ka majanduslikult asümmeetriline efekt. Al Qaeda kulutused seoses rünnaku korraldamisega olid minimaalsed võrreldes USA majandusliku kahjuga, milleks oli kolmkümmend kolm miljardit dollarit.

Teine võimalus lahinguväljal asümmeetriat luua on **tehnoloogia**. Efekt saavutatakse siis, kui kasutusele võetakse uus relv või relvasüsteem. Briti kirjaniku Hilaire Belloci ütlus „Mis iganes ka ei juhtu, meil on Maxim [kuulipilduja], aga neil ei ole“ illustreerib tehnoloogia võidukäiku sõjas.

Nimelt toimus Aafrikas aastatel 1893–1894 Matabele sõda, kus ühe lahingu käigus tõrjusid viiskümmend Briti sõdurit nelja Maximi kuulipildujaga edukalt viie tuhande kilbi ja odaga varustatud pärismaalase rünnaku.

Paarkümmend aastat hiljem, Esimeses maailmasõjas saavutati samalaadne efekt kahurväega. Tänapäeval hinnatakse, et 70% kõikidest sõjas hukkunutest võib ►►

kanda suurtükiväe arvele. Briti parlamendi liige Stanley Baldwin ennustas juba 1932. aastal peetud kõnes pealkirjaga „Hirm tuleviku ees“, et tulevikusõdades „murravad pommitajad alati läbi“.

Kui puhkes Teine maailmasõda, loodi asümmeetriline efekt lennukite ja tuumarelva kasutuselevõtuga. Jaapan kasutas meetodi- ehk *kamikaze*-taktikat USA merelaevastiku vastu, kuid piiratud eduga. 7500 surmalendurit oleksid targal rakendamisel olnud suutelised hävitama kolmandiku Jaapani rannikule sissetungivast USA laevastikut. Et sellist kaotust vältida, hõivas USA järk-järgult jaapanlaste lennuväebaasid Vaikse ookeani saartel.

Juba varem, 1942. aastal oli Jaapan teostanud üllatusrünaku Pearl Harbouri mereväebaasi vastu.

USA omakorda andis 1945. aastal Jaapanile samuti asümmeetrilise vastulöögi, visates Hiroshima ja Nagasaki linnadele tuumapommid.

Hiljem võimaldas tehnoloogia areng ka õhuvahendite rünnakutele asümmeetriliselt vastata. Näiteks Nõukogude Liidu Afganistani sõjas kasutasid mudžaheedid õlalt lastavaid USA Stingeri õhutõrjerakette, lastes lühikese aja jooksul alla 275 Nõukogude õhuvahendit. Kahel viimasel aastakümnel on tehnoloogilist asümmeetriat lahinguväljadel demonstreerinud arvutihäkkerite, droonide või isevalmistatud lõhkekehade (IED-de) kasutamine.

TAHE MAKSAB

Sõdades võib ju kasutusel olla tipptehnoloogiline relvastus, kuid kui puudub tahe võidelda, on metall kasutu. Seepärast tulebki kõne alla kolmas vorm, **tahte asümmeetria**, mis on oluline saavutada eelkõige strateegilisel tasandil.

Näitena võib tuua Ameerika Ühendriikide tahte asümmeetria, mida peetakse USA üha suuremaks nõrkuseks. Pärast kümme aastat kestnud sõda viidi 1973. aastal väed välja Vietnamist. 1983. aastal lahutati Liibanonist pärast Beirutis USA merejalaväelaste kasarmu vastu suunatud terroriakti, kus hukkus sadu sõdureid. 1993. aastal viidi ebaõnnestunud erioperatsiooni järel väed välja Somaaliast. Samuti lahutati 2011. aastal Iraagist pärast 8 aastat mässutõrjesõda.

Kuna ekspeditsiooniliste sõdade kaotus ei ole USA-le eluliselt tähtis ega ähvarda riigi eksistentsi, saab konfliktikollettist ka suhteliselt lihtsalt lahkuda. Rahvas väsis pikast sõjast ja lihtsam on jätta käimasolev sõda sõja enda hooleks.

Kirjeldatud USA lahkumised ei demonstreeri siiski riigi sõjalist nõrkust, vaid neil juhtudel on lähtunud Andrew J. R. Macki loogikast. Macki loogika alusel on tugevatel mängijatel vähem huvi sõda võita, kui kõne all ei ole nende ellujäämine. Nõrgal osapoolel, otse vastupidi, on aga suur huvi võita, sest ainult võit garanteerib tema ellujäämise.

Operatsiooni- ja taktikalisel tasandil väljendub tahte asümmeetria **moraalis**. Kuulus Prantsuse väejuht Napoleon on selle kohta tabavalt öelnud: „Sõjas on moraal üks kolmele materjali vastu.“

Näha hästi kõlavas „asümmeetrilises sõjapidamises“ mingit päästvat imerelva on siiski pelgalt illusioon, kui praktikas ei jõuta definitsioonist ja rakendatavatest meetoditest kaugemale.

Sõjaajalugu on rikas näidetest, kus edu aluseks on kaitse- või ründetahe, olgu siin meenutatud kasvõi Jaapani sõdurite võitlusvaimu Teises maailmasõjas, kelle militaar-sõnavaras ei eksisteerinud sõna „allaandmine“.

REEGLID MÄÄRAVAD

Neljandaks saab lahinguväljal asümmeetrilist efekti saavutada **normatiivide** abil. Normatiivne asümmeetria kätkeb endas mitmeid sõjapidamises kehtestatud legaalseid ja moraalseid standardeid.

Heaks näiteks on Afganistani presidendi Hämüd Karzai käsul ja kindral McChrystal heakskiidul 2010. aastal Afganistanis kehtestatud uued lahingureglid, mis sidusid ISAF-i sõdurid käsist ja jalust.

Lahingureeglite järgi ei tohtinud näiteks rünnata kohaliku relvastamata Talibani võitlejat, kes paigaldas isevalmistatud lõhkekeha, mis oli mõeldud rünnakuks NATO vägede vastu. Nii sai Taliban koalitsioonivägede vastu silmnähtava taktikalise eelise.

Islami ekstremistid peavad piiranguteta sõda ega juhindu Genfi, Haagi ega teistest rahvusvaheliselt tunnustatud sõjapidamise konventsioonidest. Nii rakendavad nad läänemaailma armeede vastu edukalt normatiivset asümmeetriat.

Asümmeetrilist efekti saab saavutada, kasutades vastasest erinevat **organisatsiooni** vormi. Näiteks antiikajal oli Kreeka faalanksi eeliseks jäik formatsioon, mis koosnes tihedas rivis marssivatest hästi distsiplineeritud ja väljaõpetatud sõduritest. Sõdurite pikad piigid võimaldasid hävitada vastast distantsilt. Jäik faalank võidutses lahinguväljal senikaua, kuni lahingus kohati distsiplineeritud ja hea manööverdusvõimega Rooma leegioni.

Tänapäeval on organisatsiooni asümmeetria heaks näiteks islami ekstremistide terroriorganisatsioonid, mis põhinevad hajali laotatud inimvõrgustikel ja ühteliitval ideoloogial.

Kuuendaks on olemas **kannatlikkuse** asümmeetria. See vorm on ühenduses tahte kontseptsiooniga. Kannatlikkuse asümmeetria ilmneb sageli konfliktides, kus paratamatult pörkuvad erinevad usundid, nagu kristlus ja islam.

Afgaani mudžaheedi Rahmani öeldu illustreerib islami ekstremistide suhtumist: „Vanglas ja džihaadis ei tähenda aeg meie jaoks mitte midagi. Teie kellade patareid saavad tühjaks ja osutid seiskuvad. Aga meie aeg selles võitluses ei seisku eal. Me võidame kindlasti.“ Selle väite tõestuseks on liiva jooksnud mässutõrjekampaaniad Iraagis ja Afganistanis.

RAHA RÄÄGIB

Veel võidakse asümmeetriline efekt saavutada ka **psühholoogiliselt** või **materiaalselt** ning sageli on need kaks omavahel ühenduses.

Hirm tugevama vastase ees loob tolele psühholoogilise eelise, eriti kui tugevam pool rakendab julmust. Näiteks keskaja Valahhia (praeguse Rumeenia) riigi valitseja Vlad III, keda kutsuti ka Vlad Teivastajaks, lasi oma vastaseid massiliselt teibasse ajada. Samuti karistas ta ninade äralõikamise ja naelte pähelöömisega Ottomani impeeriumi saadikuid, kui need keeldusid vürsti juurde audientsile tules turbaneid peast võtmast. 1461. aastal, sõjategevuse käigus türklaste vastu ajas Vlad teibasse kümneid tuhandeid türklasi, mispeale Türki sultan Mehmet II pöördus oma väega Valahhia piiridel tagasi.

Islami ekstremistlik terrorirühmitus IS kasutab sama meetodit päid maha raiudes. Tihti on psühholoogilise asümmeetrilise rakendamise odavam kui materiaalne, samas on seda raskem säilitada.

Materiaalne asümmeetrilise luuakse aga siis, kui üks konflikti osapool investeerib sõjapidamisse märgatavalt rohkem ressursse, luues sellega vastase üle ebaproportsionaalse sõjalise efekti.

Näiteks suurriikide sõda väikeriikide vastu, kus suurriigil on sõjategevuseks kasutada väikeriigiga võrreldes ebaproportsionaalselt palju ressursi. Väikeriigi vaatenurgast on selline sõjategevus totaalne sõda, suurriigile võib aga olla vaid lokaalne konflikt.

EDU POLE GARANTEERITUD

Heaks näiteks erinevate asümmeetriate rakendamise erinevatest tulemustest on esimene ja teine Tšetšeenia sõda. Esimeses sõjas oli tšetšeenidel võrreldes Venemaa

Föderatsiooni üksustega asümmeetriliselt suurem tahe, sest võideldi oma vabaduse eest.

Samas nulliti sõja ühes etapis sunnitud positsioonisõda pidavate tšetšeenide kaitsetahe vastase tehnoloogilise asümmeetrilise ehk kaudtule- ja õhutuletoetuse abil. Siis kandsid tšetšeenid ka kõige raskemaid kaotusi. Kuid teisalt andis sõdimine ilma rindejooneta, parvlemist teostades, tšetšeenidele omakorda vastase suhtes eelise.

Mõlemad võitlevad osapooled kasutasid esimese sõja ajal asümmeetrilist lähenemist kuni tšetšeenide võiduni, mis samuti vormistati asümmeetriliselt.

Tšetšeeni välikomandör Shamil Basajev kasutas võitluse vormina terrorismi, mis lõpuks panigi Venemaa Föderatsiooni juhtkonna rahu sõlmima, ehkki mitte kaotust tunnistama.

Teises Tšetšeenia sõjas läks aga kõik hoopis teisiti. Groznõisse sisenemata hävitati lennu- ja suurtükiväe ning tankide tulega tšetšeenide ettevalmistatud kaitserajatised. Tšetšeenid taandusid võitluse edasiseks jätkamiseks mägedesse. VF hakkas seejärel läbi viima mässutõrjeoperatsioone.

Tšetšeenide esimeses sõjas rakendatud asümmeetrilised vormid enam nüüd nii hästi ei toiminud, sest VF vastas tšetšeenide asümmeetrilisele sõjapidamisele samuti asümmeetriliselt, murdes järk-järgult relvastatud vastupanu selgroo.

Eelkirjeldatud sõjapidamise printsiipe ja vorme, mis teevad sõjast asümmeetrilise sõja, on relvastatud konfliktides kasutatud sellest ajast peale, kui inimkond hakkas sõdima. Kuid tänapäeval on otsustatud, et me defineerime vana sõjategevust uue mõistega.

Soovides nüüd sellist „ uut moodi“ sõjapidamist praktikas rakendada, tuleb meeles pidada, et mõlemad sõdivad osapooled võivad võidelda asümmeetriliselt. Näha hästi kõlvas „asümmeetrilises sõjapidamises“ mingit päästvat imerelva on siiski pelgalt illusioon, kui praktikas ei jõuta definitsioonist ja rakendatavatest meetoditest kaugemale. ☹

VENEMAA -

EKSISTENTSIAALNE OHT EESTILE

Kaitse Kodu! refereerib Välisluureameti värsket raportit, mis tõdeb: ainus eksistentsiaalne oht Eesti suveräänsusele on Venemaa potentsiaalne sõjaline operatsioon Balti riikide vastu.

Tekst: VÄLISLUUREAMETI RAPORT „EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2020”

Kümne aasta jooksul on Venemaa loonud Lääne sõjaväeringkonnas kolm armeetaseme väejuhatust, viis uut diviisi staapi ning viisteist uut manööverpolku (motolaskur-, tanki- või dessantvägede polku). Eesti piirist 28 km kaugusel paiknev 76. ründedessantdiviis on Vene õhudesantvägedes esimene diviis, kus on mehitatud kolmas dessantpolk.

Võrreldes NATO vägedega on jõudude tasakaal Balti riikide suunal Venemaa poole kaldu. Isegi Kaliningradi oblastis paiknevat relvastust arvestamata on Venemaa ründerelvastuse – tankide, hävituslennuväe ja raketisuurtükiväe – poolest tugevas ülekaalus.

Venemaa relvajõududel on alaliselt paigutatud lühimaa ballistilised raketid Iskander 120 km kaugusele Eesti piirist ning 45 km kaugusele Leedu piirist, mis võimaldab nende ründerelvadega ohustada Balti riikide

territooriumi kahelt suunalt – Leningradi ja Kaliningradi oblastist. NATO-l ei ole võrreldavaid raketisüsteeme kogu Euroopas.

Venemaa sõjalise rünnaku oht Ees- tile on siiski ka 2020. aastal väike, kuna Eesti ei ole Venemaale sõjalise planeerimise ega välispoliitika seisukohalt esmatähtis ning Venemaa tahab vältida otsest sõjalist konflikti NATO-ga.

Tuleb aga arvestada, et Venemaa relvajõud on viimastel aastatel oluliselt arenanud nn ennetavate sõjaliste tegevuste kontseptsiooni. Sellega üritab Venemaa vähendada oma konventsionaalse väevõimekuse suhtelist allajäämist ülekaalukale vastasele, püüdes olla kiirem nii vägede liigutamisel kui ka sõjaliste eesmärkide saavutamisel.

Nagu kõikide teiste maailma regioonide või rahvusvaheliste küsimuste puhul, nii ka Balti riikidega suhtlemiseks

kujundab Venemaa oma seisukohad üldisemate suhete kaudu Ameerika Ühendriikidega. Venemaa tahaks igal võimalikul moel vähendada USA rolli maailmas ning samal ajal suurendada enda oma.

Nõnda ei ole Venemaal võimalik näha ka Balti riike välispoliitiliselt või sõjalise planeerimise võtmes millegi muu kui potentsiaalse tallermaana USA ja Venemaa vahelises sõjas.

Seega peavad Balti riigid arvestama võimalusega, et Venemaa võib otsustada ennetava sõjalise rünnaku kasuks Balti regioonis, kui ta kardab konflikti eskaleerumist USA-ga mõnes teises maailma regioonis.

See aga tähendab omakorda, et halvimal juhul võib sõjaline rünnak sõltuda Venemaa juhtkonna otsusest, mis põhineb moonutatud ohupildil ja poliitilisel valearvestusel. »

PROBLEEMID VENEMAA SÕJATÖÖSTUSKOMPLEKSIS

Venemaa juhtkond paneb suurt rõhku oma relvajõudude kõikvõimsuse kuvandi loomisele, kuid Euroopa Liidu, USA ja Ukraina sanktsioonid on Vene sõjatööstuskompleksile hulga probleeme tekitanud.

Eelkõige on nende mõju olnud märgatav mereväes – sanktsioonide kehtestamise tõttu jäi saamata üks helikopterikandja-dessantlaev (Mistral), kolme suure lahingulaeva (Grigorovitši klass) ehitus katkestati ning vähemalt viie lahingulaeva valmistamine venis märgatavalt.

Sanktsioonidest tulenevad piirangud on külmutanud uue sõjatehnika kasutuselevõtu ning sundinud Venemaa relvajõude leppima senise tehnika moderniseerimisega.

Sanktsioonide tõttu on Venemaa võtnud suuna varem Läänest imporditud komponentide asemel kodumaiste arendamisele ja kasutamisele. 2014. aasta augustis kinnitati impordisendamispoliitika – *importozameštšeniye*, mis kohustab kaitsetööstuses importtehnoloogiaid kodumaistega asendama.

Kodumaiste komponentide kasutamine on aga palju kallim, kuna teatud tehnoloogiate kasutusele võtmiseks tuleb alustada teadus- ja arendustegevusest. See võib võtta aastaid ning tõstab oluliselt ka toodete hinda.

Kodumaiste toodete probleemiks on ka kehv kvaliteet, eriti algkomponentide puhul, nagu elektroonikaplokid, toorikud jmt. Ilmekaks näiteks on tuumaallveelaevu ehitav Sevmaši laevatehas, kus alates 2016. aastast on keelatud kasutada Vene päritolu aparatuuri ja tööriistu.

Kodumaiste komponentide puuduse tõttu üritatakse sanktsioonidest mööda hiilida, asendada seadmeid odavate, peamiselt Hiina päritolu koopiatega või kohandada olemasolevaid kodumaiseid tehnoloogiaid. Kõik see nõuab pikaajalist ümberprojekteerimist, vähendab seadmete töökindlust ning raskendab nende tehnilist hooldust.

2016. aastal pidi Venemaa kaitseministeerium loobuma uute sidesatelliitide Sfera-V ostmisest, kuna sanktsioonide tõttu kasutusel olnud Vene elektroonilised komponendid tegid satelliidid nii raskeks, et Vene kanderaketid ei suutnud neid orbiidile viia. Kaitseministeerium otsustas osta vanu, Meridiani tüüpi sidesatelliite.

Lisaprobleeme sõjatööstustes tekitab Venemaa relvajõududes levinud korruptsioon, kuna riiklike lepingute võitmiseks on oluline võtmefiguuridele „meelehead“ anda. Seda toetab Venemaa sügavalt bürokraatlik asjaajamiskord, kus väikesed formaalsused võivad menetluse peatada.

Eriti rängalt mõjutab see sõjatööstuse allhankijaid ja väikeettevõtteid, kelle eelarve vajalikku „kümnest“ välja ei kannata. Need ettevõtted, kelle toodetele on nõudlust tsiviilsektoris, ei ole viimasel ajal enam huvitatud osalemisest Venemaa kaitseministeeriumi hangetel, sest lepingu võitmine ei sõltu töö kvaliteedist. Kuigi Venemaa on sõjaliselt endiselt väga võimekas, on Lääne sanktsioonid nii mõnegi valdkonna arengut takistanud.

ÜHISKONNA SÜVENEV MILITARISEERIMINE

Sõjaliste ambitsioonide toetamiseks tegeletakse Venemaal aina rohkem ühiskonna militariseerimisega.

Ühiskonna süvenev militariseerimine tuleneb Kremli veendumusest, et sõjaline konflikt Läänega on vältimatu ja selle toimumine on pigem aja küsimus. Venemaa juhtkond usub, et sõda Läänega on alanud – esialgu peetakse seda infoväljas, aga ka teiste riikide pinnal.

Näiteks sõjalist operatsiooni Süürias käsitab Venemaa mitte omaette operatsioonina, vaid USA-vastase rinde

lõunatiiva tugevdamisena. Samamoodi on Ukrainas toimuv Venemaa jaoks vaid episood suures vastasseisus USA-ga. Seetõttu ei ole Venemaa vaatepunktist võimalik lahendada ühtegi käimasolevat sõjalist konflikti eraldi, tervikpilti arvesse võtmata.

Venemaa juhtkond on seisukohal, et selline kvaasi-sõjaolukord nõuab kogu ühiskonna ja riigi kõikide ressursside mobiliseerimist. Elanikkonna ettevalmistamine sõjaks ja ressursside koondamine avaldub paljudes valdkondades, alates mobilisatsioonivarude täiendamisest, territoriaalkaitseüksuste formeerimisest ja patriotlikust kasvatuses ning lõpetades massiivse propaganda ja luuretegevusega. Kuigi osa sellest tegevusest võib tunduda groteskne, ei tohi unustada, et kõige selle laiem eesmärk on suurendada sõjalist võimekust.

Venemaa juhtkond loodab, et ühiskonda tugevamalt militariseerides ollakse paremini valmis kardetud kukutusrünnakuks või revolutsiooniks.

Samuti aitab pideva sõjaohu hoidmine rahva teadvuses mobiliseerida ühiskonda välise vaenlase vastu ning juhtida seega tähelepanu kõrvale riigisestelt poliitilistelt, õigusriiklikelt, majanduslikelt ja sotsiaalsetelt probleemidelt.

Ühiskonna militariseerimise üks ilminguid on paramilitaarse ühingu DOSAAF (Armee, Lennuväe ja Mereväe Abistamise Vabatahtlik Ühing) integreerimine relvajõududega. DOSAAF on osalenud kõigil viimase aja suurematel õppustel ja tema ülesannete ringi on pidevalt laiendatud.

2015. aastal loodi Venemaal kaitseminister Sergei Šoigu initsiatiivil noorteorganisatsioon Junarmija – „ülevenemaaline laste ja noorukite ühiskondlik liikumine“. Selle koosseisu võetakse lapsed alates 8. eluaastast.

Organisatsiooni ülesanded on noorte patriotiline kasvatus, sõjaväeteenistuse populariseerimine, internationalism ja ekstremismivastane võitlus. Liitumine on n-ö vabatahtlik. Samas on mitteametlikult kohustus Junarmija liikmeks astuda sõjaväelaste, riigiametnike ning kaitsetööstuse töötajate lastel.

Venemaa sõjalise rünnaku oht Eestile on siiski ka 2020. aastal väike, kuna Eesti ei ole Venemaale sõjalise planeerimise ega välispoliitika seisukohalt esmatähtis ning Venemaa tahab vältida otsest sõjalist konflikti NATO-ga.

Junarmijal on siiani olnud peamiselt tseremoniaalsed ülesanded (paraadid, patriootlikud üritused, kohalike omavalitsuste üritused, objektide avamine jmt).

Peale Junarmija organiseeritud ettevõtmiste korraldatakse mitmes Venemaa linnas võidupüha puhul sõjaväelisi laste paraade. Üritusel marsšivaid lapsi kutsutakse koolieelikute väeks (*doškolnõje voiska*) või lasteaia väeks (*detsadovskije voiska*) või lihtsalt laste väeks (*detskije voiska*).

Paraadidest võtab tavaliselt osa mitusada 4–12aastast lasteaia- ja põhikoolilast. Paraadideks valmistatakse põhjalikult – lastele on õmmeldud eri relva- ja väeliikide ajaloolised ja kaasajased vormid ning nad on relvastatud makettide või mängupüssidega.

Väiksemad lapsed, kes omal jalal veel pikki marsse kaasa teha ei jaksa, on varustatud vankritega, mis on ümber ehitatud tankideks, lennukiteks jmt.

Laste paraadide eesmärk on patriotismitunde kasvatamine. Nagu selgitas Pjatigorski linna haridusosakonna juhataja 2019. aastal pärast palju tähelepanu pälvinud paraadi: „Mida varem patriootliku kasvatusel algust tehakse, seda tervem on ühiskond.“

Ühiskonna järkjärguline militariseerimine näitab ühest küljest kindlasti režiimi ebakindlust ja hirmu võimult kukutamise ees. Teisalt tuleb silmas pidada, et militariseeritud režiim muutub järjest ettearvamatumaks, oportunistlikumaks ning seega veel ohtlikumaks.

VENEMAA KÜBEROHT

Venemaa küberoperatsioonid Lääne vastu on jäänud karistuseeta ning seetõttu sooritatakse neid ka 2020. aastal.

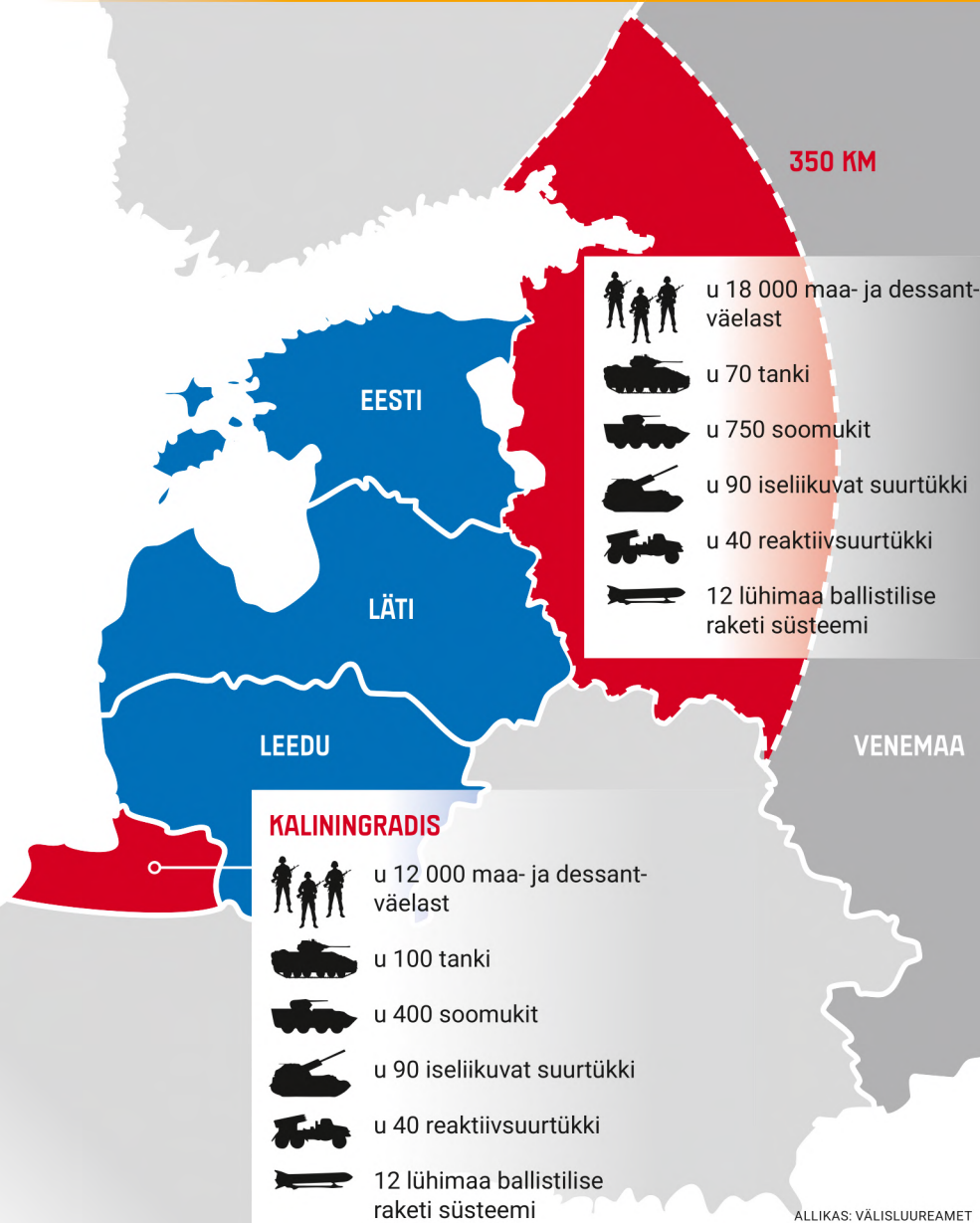
Küberoperatsioonid on Venemaale tõhus vahend oma poliitiliste eesmärkide saavutamiseks. Neid on rahaliselt, inim- ja ajaressursi poolest soodne teha ning teisalt annavad need Venemaale võimaluse tegutseda allpool relvastatud konfliktide läve. Venemaa küberoperatsioonide sihtmärgid on aastaid valdavalt samad (sihtriigid on enamjaolt samad, sektorid on aja jooksul laienenud), samuti on endised operatsioonide strateegilised ees-

märgid (kuvada suure võimu staatust, hoida sisemist stabiilsust).

Muutuvad aga küberoperatsioonide sooritamise viisid ning seetõttu on oluline pidevalt tõhustada küberturvalisust.

Venemaa on korraldanud küberoperatsioone Lääne demokraatlike riikide vastu alates 1990. aastatest. Kui algul sooritati neid peamiselt militaarsektori vastu, siis aja jooksul on sihtmärkide spekter üha laienenud. Venemaa rakendab küberoperatsioone info varastamiseks, aga ka riikide ühtsuse õõnestamiseks, mõjutustegevuseks (nt lahkkelide tekitamiseks ja süvendamiseks, mis takistaks poliitilisi

VENEMAA RELVAJÕUD BALTI RIIKIDE PIIRIL

protsesse) ning karistuseks otsuste puhul, mis on Venemaale ebasoodsad (nt Venemaa sportlaste võistluskeeldudele on järgnenud ründed rahvusvahelistele spordiorganisatsioonidele). Venemaa küberoperatsioonid on olnud edukad ning senini ei ole neile järgnenud lääneriikidelt tõhusaid karistusi, mis sunniksid loobuma nende kasutamisest.

Venemaale on sellega antud signaal, et küberoperatsioonid õigustavad end ning seega on need jätkuvaks ohuks ka Eesti julgeolekule. 🇪🇪

Välisluureameti raport: „Eesti rahvusvahelises julgeolekukeskkonnas 2020“ on täies mahus loetav välisluureameti veebilehel: <https://www.valisluureamet.ee/>

OLULISED JA VÄHEM OLULISED OHVRID

80 aastat Teise maailmasõja algusest ja 75 aastat selle lõppemisest panevad nii või teisiti mõtisklema toimu hindamise üle.

Tekst: **TOOMAS ALATALU**, *politoloog*

Parajalt sunnitult, sest idanaaber, kelle kodanikke jagub ka Eestimaale, on juba 55 aastat suurejooneliselt tähistanud oma Teises maailmasõjas (Suures isamaasõjas) saavutatud võidu ümmargusi aastapäevi.

Seda alates aastast 1965, kui sõjast oli möödunud 20 aastat, sõjapurustused ja sõjakoledused – kus rohkem, kus vähem – taastatud või ähmastunud, Stalini isikukultus ja selle mõju sõjale paljastatud jne.

Kuna käis külm sõda, siis mõistagi räägiti eeskätt oma võidust ja vaid möödaminnes liitlastest. Tegelikult on sama seis tänagi – kuigi külm sõda on minevik –, sest Euroopas pole lihtsalt tekkinud võidu lõputu tähistamise kommet. Kogunetakse küll Normandia dessandi aastapäevadel ja ka 8. mail, ent Punase väljaku võiduparaadi taolisi marsse ei korraldata.

AUSTAD, EI AUSTA?

Mis seal salata – viimase analoogi puudumist Läänes püüdis veel president Jeltsin ära kasutada selleks, et sõjas sõdinud riikide ja teistegi riikide juhid käiksid 9. mail Moskvas paraadi vaatamas.

President Putin aga tegi neist paraadi vaatamistest enda ja Venemaa autoriteedi tõstmise üritused. Võib aimata, miks demokraatlike riikide juhid hakkasid kutseid 9. maiks Moskvasse vastu võtma, kuid vaevalt keegi 1995. või 2000. aastal uskus, et sellest kujuneb „austamisena-mitteaustamisena“ (vene k *uvažajet – ne uvažajet*) tõlgendatav suhtlus.

Pole juhus, et esimestena üritasid seda narratiivi lõhkuda Eesti, Leedu ja Gruusia ehk siis sunnitult Venemaa rüpes olnud riikide juhid Arnold Rüütel, Valdas Adamkus ja Mihheil Saakašvili 2005. aastal. Tulutult, sest viis aastat hiljem sõideti jälle Moskvasse.

Pärast sõdimise algust Ukrainas jäi külalisterivi 2015. aastal hõredaks, ent Kreml tõi kohale Hiina ja India juhid. Eks varsti selgu, milline on külaliste tribüünide täituvus 9. mail 2020.

Minevikust sedagi, et kohe pärast sõja lõppu Euroopas korraldas NSV Liit oma võiduparaadi Moskva Punasel väljakul 24. juunil 1945 ja lääneliitlased tegid oma võiduparaadi 8. juunil 1946 Londonis.

Need ühekordsed üritused olid kõrvutatavad vanast ajast püsinud tavaga lasta sõja võitjail vähemalt korra särada rahva ees, kelle nimel oli sõditud. Muidugi ei küsitud vanasti rahvalt arvamust, kas sõdida või mitte.

Samas saab tõdeda, et kui esimese maailmasõja võitjatel ei tulnud valimistel toimu eest vastust anda, sest impeeriumid lihtsalt lagunesid ja tekkisid uued riigid, siis teise ilmasõja lõpul ja järel toimu valimistest andis vähemalt üks rabava tulemuse, millest ei taheta rääkida siiani.

Põhjus on lihtne – ühel mehel tänaseni kõikjal eksponeeritavast võidukast

kolmikust tuli pärast valimisi nentida, et teda toetavad küll sõjavägi ja liitlased, tema oma rahva enamus aga paraku mitte.

Jutt on Suurbritannias 5. juulil 1945 toimunud üldvalimistest, mis tegid Winston Churchilli asemel peaministriks leiboristi Clement Attlee. Tegu oli külma dušiga kõigile, eriti 17. juulil Potsdami konverentsi alustanud Churchillile, Trumanile ja Stalinile. Asi oli selles, et hääle kokkulugemine lõpetati 25. juulil ja nii tuli ühel suure sõja juhil ja väiksemate rahvaste saatuse otsustajal loovutada võitjate lauas oma tool kodusele rivaalile.

CLEMENT ... KES!?!?

Suurbritannia eelmised valimised olid toimunud 1935. aastal ja viis aastat

hiljem peaministriks tõusnud Churchill ruttamist valimistega ajendas mõistagi lootus, et tema sõjaaegsed ponnistused saavad väärilise hinnangu.

Tuli aga välja, et valijatel oli meeles ka konservatiivide sõjaeelne vastuoluline poliitika 1935–1940, k.a Müncheni sobing Hitleriga, ja eks olnud paljudel tekkinud pilt sellestki, mis sõja ajal tegelikult toimus ja tehti ning mis hinda tuli selle eest maksta rahval.

Valimistulemus oli selge – Churchill ja konservatiivide poolt hääletas 8,7 miljonit (197 kohta Alamkojas) ja leiboristide poolt 12 miljonit (393 kohta). 1935 oli saadud vastavalt 10 ja 8 miljonit häält.

Et sõjajärgne tulemus polnud juhus, leidis kinnitust, ja koguni kahel korral, kuus aastat hiljem. Veebruaris 1951 said leiboristid 13,2 (315) ja konservatiivid 12,5 miljonit häält (298).

Oktoobris 1951 toimunud erakorralistel valimistel kogusid leiboristid 14 ja konservatiivid 13,7 miljonit häält, ent seekord tegi oma töö Briti valimisüsteem, mida konservatiivid oskasid paremini kasutada.

Nende 321 kohta leiboristide 295 vastu tõid taas võimule Winston Churchill, kes opositsioonis olemist oli

kasutanud oma sõjaaegse tegevuse sääraseks kirjapanekuks, et sai selle eest isegi Nobeli kirjanduspreemia.

Churchill kasutas ka oma uusi peaministriaastaid (1951–1955) ülesäratatud oreooli kinnistamiseks ja tänapäeval ei teatagi sageli, kes juhtis Inglismaad aastail 1945–1951. Mis teha, kui võidu suurus omandab kindla ilme siis, kui suurem osa sõjaga kaasnenud negatiivsest hakkab ununema.

Samas on muidugi õige näidata sõja võitjaid Teherani või Jalta konverentside ühisfotode, mitte Potsdami konverentsi lõppedes tehtud ühispildi toel.

TEINE HOLOKAUST

Tasub mäletada, et USA-ski toimusid valimised sõja ajal – novembris 1944 valiti Franklin Roosevelt neljandat korda tagasi ja teda surma järel aprillis 1945 asendanud asepresident Truman võitis kindlalt 1948. aasta valimised.

Väldin lugeja ärritamist Stalini ja NSV Liidu „valimistega“ (toimusid 1947), kuid juhin tähelepanu sellele, et 1965 vallandunud regulaarsed „meie võidu“ kampaaniad on üles ehitatud üksikute lahingute võitmistele (Stalingradist Berliinini) ja sõjas langenute arvule.

See viimane on Stalini mainitud 20 miljonilt tõusnud 27 miljonile ja sellest rääkimise peamõtteks on rõhutada, et peamine sõdimiskoorem langes NSV Liidule.

Sõja mastaabid ja kulg seda ka kinnitavad. Jaanuaris 2020 viidi maailmasõja ohvrite teema uuele tasemele, kui Jeruusalemmas avati mälestusmärk Leningradi blokaadis (september 1941 – jaanuar 1944) hukkunutele – tragöödia, mida Venemaa president Putin kõrvutas juutide holokaustiga Teise maailmasõja päevil (6 miljonit hukkunut, neist 40% NSV Liidu aladelt).

Samas pole raske märgata, et Kreml kasutab Venemaa ja Iisraeli strateegilist koostööd Teise maailmasõja arengute käsitlemisel ka selleks, et sõja teise perioodi (1941–1945) ohvritest rääkides jätta tahaplaanile veelgi tohutumad Stalini režiimi sõjaeelset ja -järgset, samuti sõja esimese perioodi ehk 1939.–1941. aasta ohvrid, kui *Deutsche Reich* ja NSV Liit toimusid poolakatega peaaegu ühtemoodi.

Just see – ühtede ohvrite esiletõmine seoses kogu maailma saatusele olulise sõja võitmisega – on paljuski mõjutanud seda, et erinevalt hitlerismi/natsismi taunimisest, mis on üleilmne, pole stalinismiga juhtunud sama.

Stalini režiimi ohvrite koguarvuks antakse 40–60 miljonit. Paraku tuleb neid kokku lugeda erinevate märksõnade alt – golodomor, suur terror, tšetšeenide ja krimmitatarlaste deportimine jne.

Nagu teada, hukati ka kümneid tuhandeid Nõukogude armee ohvitsere, mis lubab asetada ka küsimust – oluaks see tippkaader 1941 elus, kui suured oluaksid siis Nõukogude rindekaotused?

Nii et ühed, varasemad ohvrid on seotud teiste, hilisemate ohvritega. Mõistagi väärivad kõik ohvrid mälestamist, ent maailma ajalugu vajab stalinismi ohvritest samasugust kogupilti, nagu see on enam-vähem olemas natsismi ohvrite kohta.

Selle probleemi lahendus on paljuski meie endi kätes. Ja nii näiteks asetaski Eesti Vabariigi president Kersti Kaljulaid mullu kevadel Moskvast käies pärja mitte tundmatu sõduri hauale, mida riigipead Kremlis esmakülastamisel reeglina teevad, vaid Stalini poliitrepresioonide ohvrite mälestuskivile. Neid ohvreid oli rohkem. 🌻

Just ühtede ohvrite esiletõmine seoses kogu maailma saatusele olulise sõja võitmisega on paljuski mõjutanud seda, et erinevalt hitlerismi/natsismi taunimisest, mis on üleilmne, pole stalinismiga juhtunud sama.

ROOTSI JA NATO

PIKK SUHTEDRAAMA

Liitumine või mitteliitumine NATO-ga on Rootsil olnud pigem identiteedi ja kuvandi kui eksistentsiaalne julgeoleku küsimus. Tänapäevaks on aga koostöö NATO-ga saanud Rootsi julgeoleku tagamisel määravaks.

Tekst: RIINA KALJURAND, Rahvusvahelise Kaitseuringute Keskuse teadur

Olulisem sellest, kas Rootsi kuulub NATO-sse või mitte, on pigem see, et Rootsi suudaks vajadusel ennast kaitsta ja NATO-ga koostööd teha. See eeldab aga väga sihipärast ja pikaajalist planeerimist kaitsevaldkonnas, poliitilist konsensust ning rahalisi vahendeid.

NEUTRALITEEDIPOLIITIKA JA ALLIANSIVABADUS ROOTSI MOODI

Heidame pilgu Rootsi ja NATO vaheliste suhete kujunemisele. Rootsi endise peaministri Olof Palme sõnul oli neutraliteedipoliitika Rootsil ainus viis iseseisvus säilitada ning sellest põhimõttest kujunes aastakümneteks omamoodi ideoloogia.

Samas sai Rootsi jääda neutraalseks vaid tänu talle USA ja NATO poolt an-

tud julgeolekugarantiidele ning tänu sellele, et puhvrina Rootsi ja Nõukogude Liidu vahel asetsenud Soomel oli viimasega allkirjastatud sõpruse, koostöö ja vastastikuse abiandmise leping 1948. aastast.

Alles viimasel ajal on Rootsi meedias hakatud avalikult rääkima ja kirjutama sellest, kuidas Rootsit juba 1950. aastail alliansi mitteametlikuks liikmeks peeti. Rootsi ajakirjanik Mikael Holmström kirjeldab oma raamatus „*Den Dolda Alliansen – Sveriges Hemliga NATO-förbindelser*“ („Nähtamatu allians – Rootsi salajased NATO-sidemed“) väga värvikalt ja ülevaatlikult, kuidas Rootsi Teise maailmasõja ajal Hitleri Saksamaale malmi, kuullaagreid ja muud sõjapidamiseks vajalikku materjali müüs ning sakslastel oma raudteed kasutada lasi.

Pärast sõja lõppu ja Saksamaa kapituuleerumist tuli ka Rootsil silmitsi seista Nõukogude ohuga. Abi saamiseks ja oma kaitseväge moderniseerimiseks pöörduti Londoni ja Washingtoni poole, kuid rootslaste usaldusväärsus Lääne silmis ei olnud just kiita.

Kõigil oli värskest meeles Rootsi ja Saksamaa vaheline koostöö ning Rootsil tuli usalduse võitmiseks vaevana. Stalin ei andnud aga kellelegi armu. Jõuga kukutati Tšehhoslovakkia demokraatlik valitsus, Soomet sunniti alla kirjutama paktile Nõukogude Liiduga, järke ootas Norra.

Euroopas valitsev ebakindlus sundis Lääne-Euroopa riike kokku hoidma. Allkirjastati nii kahe- kui ka mitme-poolseid sõjalise abi lepinguid, kuid peagi mõisteti, et ilma USA-ta ei ole

võimalik luua Nõukogude Liidule usaldusväärset vastupanu, ning 4. aprillil 1949 kirjutati Washingtonis alla Põhja-Atlandi lepingule – loodi NATO.

Nii Norra kui ka Taani ühinesid alliansiga, kuid Rootsi otsustas neutraliteedipoliitikat jätkata. See kõik tekitas palju ärevust ning sõjajärgne USA-meelne peaminister Tage Erlander tegi kõik, et USA ja NATO julgeolekugarantiid ka Rootstile laieneksid.

See eeldas, et Rootsi hangiks suures koguses USA sõjatehnikat ning teeks igakülgset luurekoostööd, sest Rootsi geograafiline positsioon oli selleks soodne. Ka võisid USA lennukid kasutada Rootsi lennuvälju.

Lisaks saavutati kokkulepe, et juhul, kui Rootsi suveräänsus satub rünnaku alla, jätkab Rootsi eksiilvalitsus ühes NATO riikidest ning sinna evakueeritakse ka kuninglik perekond.

Kõik see oli rangelt salajane, vastasel juhul ei oleks Rootsi saanud end ametlikult neutraalseks pidada.

MUUTUNUD JULGEOLEKUKESKKOND

Rootsi jätkas ametlikult neutraliteedipoliitika kursil ka pärast külma sõja lõppu kuni liitumiseni Euroopa Liiduga 1995. aastal ning sellest ajast alates on Rootsi ametlikuks positsiooniks „alliansivabadus“, mis markeerib Rootsi mittekuulumist sõjalisse liitu ehk NATO-sse.

Samas on Rootsi alates külma sõja lõpust teinud partnerina NATO-ga tihedat koostööd erinevatel rahutagamisoperatsioonidel. Külma sõja lõpp

Kas partnerile, olgugi et eristaatuses olevale partnerile, kehtib artikkel 5 samal määral kui liikmele ja kas kõik osapooled saavad sellest ühtemoodi aru.

tähendas Rootstile esialgu ka maailma polariseerumise lõppu ning seoses sellega sõjalise konflikti tõenäosuse vähenemist miinimumini Läänemere piirkonnas.

Välist ohtu Rootstile ei peetud kuigi tõenäoliseks ning 2014. aastaks oli Rootsi kaitsevõime vähenenud 90 protsendi võrra. Ka kaitsekodriin, mille Riksdag kinnitas 2009. aastal, pärast Vene-Gruusia konflikti, ei näinud ette suuremat kaitsejõudude ümberstruktureerimist.

Rootsi võttis küll ühepoolselt vastu solidaarsusdeklaratsiooni, milles töötas rünnaku korral naabrite vastu mitte passiivseks jääda, aga paljudele jäi ebaselgeks, kuidas sellist lubadust täita, kui Rootsi kaitsejõudude seis võimaldas tol hetkel vaid madala intensiivsusega rahvusvahelistel operatsioonidel osalemist.

2014. aasta sündmused Krimmis ja Ida-Ukrainas muutsid üsna radikaalselt Läänemere julgeolekupilti

ning andsid uue hoo NATO idatiiva tugevdamisele. Soome ja Rootsi moodustavad väga olulise komponendi NATO Balti riikide kaitseplaanides ning Walesi tippkohtumisel 2014. aastal said nii Soome kui ka Rootsi NATO eripartneri staatuse (Enhanced Opportunities Partners).

Nii Soomele kui Rootsile tähendab see võimalust võrdsel tasemel osaleda NATO tööprotseduurides. Rootsi osaleb koos Soomega ka kõigil NATO territoriaalkaitse õppustel ning sõjaliste võimete arendus käib käsikäes NATO võimete arendusega, et vajadusel oleks võimalik koos tegutseda.

Soome ja Rootsi sõlmisid NATO-ga ka vastuvõtva riigi toetuse kokkuleppe, mis võimaldab neil vastu võtta NATO vägesid oma territooriumil, kuid ei kohusta selleks. Samas ei anna eripartneri staatus õigust osaleda NATO otsustusprotsessides ega ühises planeerimises.

Segaseks jääb ka vastastikuse abi osutamise protseduur – kas partnerile, olgugi et eristaatuses olevale partnerile, kehtib artikkel 5 samal määral kui liikmele ja kas kõik osapooled saavad sellest ühtemoodi aru.

Suures plaanis on see muidugi tehniline ning ületatav probleem. Põhiline on valmisolek ja soov abistada ja abi vastu võtta, kui olukord seda nõudma peaks.

Kuna Rootsi tee NATO-sse paistab siiski olema pikem ja keerulisem, on kuningriik lisaks laiaulatuslikule koostööle NATO-ga astunud ka teisi samme oma julgeoleku kindlustami- >>

seks. 2014. aastal allkirjastasid Rootsi ja Soome kahepoolse sõjalise koostöö lepingu. 2016. aastal allkirjastasid mõlemad riigid kahepoolsed sõjalise koostöö lepingud USA-ga ning 2018. aastal allkirjastasid USA, Rootsi ja Soome kaitseministrid Washingtonis kolmepoolse tahteavalduse. Aktiivselt osaletakse ka Põhjala kaitsekoostöö formaadis NORDEFECO.

Kuid vaatamata sellele, kas Rootsi otsustab kunagi NATO-ga täielikult liituda või mitte, lasub Rootsil kohustus oma kaitsevõime taas üles ehitada. See on aga pikaajaline protsess ja nõuab sihipeerast kaitseplaneerimist mitmete valimisperiodide jooksul. Selle kohustuse täitmist eeldab nii liitumine NATO-ga kui ka soov saada USA julgeolekugarantiid. See on tingimus, mida on väga selgelt väljendanud ka USA praegune president.

ROOTSI VALIMISED JA VALIKUD

Ärevaks muutunud julgeolekukeskkond nii lähedal kui ka kaugemal lubaks eeldada, et julgeoleku- ja kaitseküsimused mängivad suuremat rolli ka valimistel. Rootsi puhul pole see paraku paika pidanud. Kaitse- ja julgeolekuteema on muidugi tõstatunud, kuid see ei ole kuidagi määranud valimiste kulgu ega tulemust.

Juba 2014. aasta valimistel eeldati, et julgeolek ja kaitse on valimiste kõige olulisem teema, ja põhjuseid selleks oli mitu. Venemaa oli annekteerinud Krimmi ning sisenenud Ida-Ukrainasse. Parempoolne allianss eesotsas moderaatidega lootsid valimisvõitu, sest just liberaalid ja moderaadid rääkisid kõige häälkamalt Venemaast kui ohust ja NATO-ga liitumisest.

Samas jäi moderaatide elluviidud kaitsepoliitika nende valitsemise ajal tagasihoidlikuks ja oli pideva kriitika

objektiks. Valimistel said tavapäraselt otsustavaks maksud, haridus, tervishoid ja migratsioon ning valimised võitsid sotsiaaldemokraadid, kes moodustasid koalitsiooni Keskkonnaparteiga.

Sotsiaaldemokraadid lubasid jätkata Rootsi alliansivaba kursi, kuid teha võimalikult lähedast koostööd NATO ja teiste partneritega, mis julgeolekudebati kontekstis tähendas keskteed põhimõttel „hundid söönud, lambad terved“.

Midagi olulist siiski muutus. Vahetult pärast 2014. aasta sügisel toimunud valimisi sisenesid Vene hävitajad Ölandi kohal Rootsi õhuruumi ning veidi hiljem kahtlustati ka Vene allveelaeva tegutsemist Rootsi vetes. Samuti märgati Vene luureteenistuste aktiveerumist Rootsis. Rootsi ühiskonnale oli see tõsine häirekell.

Sotsiaaldemokraat Peter Hultqvistist sai kaitseminister, kes hakkas kohe tegelema kaitsekulude ja kaitseväe reformimisega. Tema oli see, kes tajus, kui halvas seisus on Rootsi kaitsevõime, ning mõistis, et kauem pead liiva all hoida ei saa.

Tema esimeseks ülesandeks sai kaitseväe ja kaitseministeeriumi vaheliste suhete normaliseerimine. Ta palus kaitseväljal realistlikku ilustamata pilti tegelikust olukorrast ja võimetest ning asus oma mandaadi piires suuri ümberkorraldusi tegema.

ROOTSI PINGUTAB MUSKLEID

Rootsi riigikaitsestrateegia 2016–2020 nägi esmakordselt pärast 20 aastat ette kaitsekulude tõusu ning vajadust kaitseväge ümber struktureerida, et see vastaks realistlikule ohupildile ning riigi põhilisele ülesandele tagada oma riigi territooriumi kaitse.

2010. aastal kaotatud kohustuslik ajateenistus otsustati 2017. aastal taastada ning see otsus jõustus 2018. aastal. Rootsi riigikaitstes on toimunud väga tugev suunamuutus.

2017. aasta sügisel korraldas Rootsi suurima külma sõja järgse sõjalise õppuse Aurora, mis keskendus Gotlandi

kaitsesele ja millel osalesid põhiliselt üksused USA-st ja teistest NATO riikidest. Mais 2019 toimuv Aurora 20 töötab tulla veelgi suuremahulisem. Samuti vältab kogu 2019. aasta õppus „Totaalne kaitse“, mis keskendub nii tsiviilkaitsesele kui relvastatud rünnaku tõrjumisele.

2018. aasta Riksdagi valimiste eel kardeti kõige enam, et uus valitsus ei pruugi sel suunal jätkata. See hirm osutus asjatuks, kuid ajalooliseks kujunesid need valimised ometi. Esimest korda positsioneeris end NATO-ga liitumise küsimuses positiivselt kogu neli paremerakonda: liberaalid, kristlikud demokraadid, Keskpartei ja moderaadid, kes kokku moodustavad parempoolse alliansi.

Kuigi julgeolekudebatt on Rootsi meedias viimastel aastatel olnud üsnagi elav, on sõjalisse allianssi kuulumine rootslasele ikkagi ideoloogiliselt võõras mõte.

Kui allianss oleks valimised võitnud ja võimule pääsenud, oleks kurss NATO-le ehk mõnevõrra konkreetsemaks muutunud. Nagu teada, nii ei läinud. Allianss lõhenes ja Rootsi uut valitsust juhivad sotsiaaldemokraadid. Samas on just tänu neile viimastel aastatel kaitse-eelarvet suurendatud ja hakatud läbi viima kaitse reforme. Tänu sotsiaaldemokraatide jõulisele tegutsemisele on ka parempoolsed, eelkõige moderaadid, kaitseküsimustesse tõsiselt suhtuma hakanud ja NATO küsimuses kindla seisukoha võtnud.

NATO-ga liitumiseks ei piisa pelgalt õiges suunas liikumisest. Selleks on tarvis ka rahva toetust üle 50 protsendi, Riksdagi enamuse toetust ning kaitsekulude tõstmist kahele protsendile. Kuigi julgeolekudebatt on Rootsi meedias viimastel aastatel olnud üsnagi elav, on sõjalisse allianssi kuulumine rootslasele ikkagi ideoloogiliselt võõras mõte.

Kindlasti on aga koostöö NATO-ga ja liitlastega eraldi aidanud Rootsi kaitseväge kaasajastada ning märkimisväärselt tõhustada. Ühes sellega

on paranenud nii Rootsi, Soome kui ka Balti riikide julgeolek. Kuid kuni rootslased NATO-t päriselt omaks pidama hakkavad, kestab lõputu tants aurukatla ümber edasi. ♡

Artikkel „Rootsi suhted NATO-ga: tants aurukatla ümber“ ilmus ajakirja Diplomaatia 2019. aasta aprillikuu numbris. Loetav ka veebist: <https://diplomaatia.ee/rootsi-suhted-natoga-tants-aurukatla-umber/>

RKK
CDS Diplomaatia

GEIPOMM EHK FEROMOONIPLAHVATUS

Aastad pole vennaksed. Mõned vajuvad elust läbi, nii et neid õieti ei märkagi. Teised aga vajutavad inimeste mälestustesse sügavad ajarööpad. Nagu näiteks aasta 1994, mil jõustus president Clintoni administratsiooni poolt välja nuputatud eeskiri, mis kandis salapäraselt nime „Ära küsi, ära ütle“.

Tekst: LENNART MADISSON, vabatahtlik autor

Us strateegia keelas ahistada või mis tahes kombel diskrimineerida sõjaväe palgalehel olevaid biseksuaale, geisid, lesbisid ja teisi seksuaalvähemuste esindajaid – seda muidugi juhul, kui nad hoidsid oma sättumuse enda teada. Kes julges aga avalikult tunnistada, et kuulub seksuaalvähemuste ridadesse, seda võis seaduse toel ja kaitsel kottida ning isegi armeest minema kihutada.

Loomulikult tekitas selline vastuoluline reegel – eriti just sõjaväeringkondades – palju kihinat ja kahinat. „Ära küsi, ära ütle“ regulatsioon erutas poolehoidjate meeli ja teritas kriitikute keeli sedavõrd, et peagi oli Ühendriikide sõjamašina staapides, kambüüsides ja punkrites õhk seksuaalpingetest sedavõrd tiine, et sellest võis isegi teritamata Ka-Bari noaga viilakaid nüsida. Ühtaegu rääkisid kõik homodest, nende kahjulikkusest armee tervisele, moraale, võitlusvõimele.

Kulus vaid tõrtsu jagu aega ja juba oli vägagi trendikas homopisik randunud Ameerika Ühendriikide õhujõududele kuuluva Wrighti laboratooriumi spetsialistide kuulumekiledesse. Igavatest sõjajoonistest ning kärkivatest kindralitest tüdinunud teadlased olid uute tuulte ja innovaatiliste mõtete saabumise üle väga rõõmsad. Innukalt heiskasid nad lähima raadiomasti otsa vanadest traksidest ja laudlinast improviseeritud vikerkaarelipu ning asusid viibimata nuputama, kuidas rakendada särtskuuma ja krapsakat homohobust alati lisavurtsu vajava riigikaitsevankri ette.

Igati väärt ning pontsakas ideesähvatus tekkiski praktiliselt kohe pärast mõttetalgute avamist.

Laborirottide idee oli lausa jaburalt lihtne: kui president

Clinton ütleb, et homovärk kahjustab sõdurit, siis miks mitte sünteesida igavene p—setäis naisferomooni, toppida see pommi sisse ja visata kogu kupatus vaenlase sekka. *Pretty damn genius, right?*

VERETU VÕIT

Ilmselgelt labori puhketoas liiga palju pornot vahtinud spetsialistid kirjutasidki valmis kolmeleheküljelise projekti, kus tutvustasid – toetudes suure tõenäosusega peamiselt VHS-kassetidelt nähtud Saksa pornofilmidest kogutud infole – uue tulevikurelva kontseptsiooni.

Teoreetiliselt oluks tegemist tõelise geipommiga. Ja seda sõna otseses mõttes.

Lühidalt nägi Wrighti labori visioon välja järgmine:

Ameeriklased lõhkavad vaenlase vägede kohal pommi, mille tulemusena paiskub igas suunas laiali pahvakas vastupandamatult mõjuvat naisferomooni. Salakavalat komponenti hingavad tahes või tahtmata sisse kõik Ameerika vaenlased, olgu nendeks moraalselt ja füüsiliselt kuitahes karastatud väeüksused – vahet ei ole, sest naisferomoon teeb alati oma töö. Ja hingama peavad varem või hiljem kõik, eksju.

Nii, edasi. Vaenulikult meelestatud armeede sõdurid on feromooniga uimastatud. Nad unustavad mõneks ajaks oma senised kohustused, eesmärgid ja ülesanded. Selle asemel haarab iga sõdur kaenlasse lähima samasoolise kamraadi ning paarike kukub omavahel ohjeldamatult nugistama. Mõni aeg hiljem liitub askeldava paarikesega mõni ohvitser. Või teine sõduripaar. Või isegi terve armee staabi koosseis.

Totaalset kaost ja kirgedest punnis militaarorgiat kasutab kibekiiresti ära USA armee, kellel pole sisuliselt tarvis teha muud, kui kohale vurada ja kerge võit ära vormistada.

Põhimõtteliselt piisab kiirest dessandist, vaenlase strateegiliste punktide kiirest hõivamisest ning, mis peamine, otsekontakti vältimisest poolpaljaste ning röömuhiigiste vaenuarmee sõduritega.

Lahendus oleks kiire, efektiivne, isegi humaanne, sest surma ei saaks ju otseselt keegi.

Jah, tõsi, tuhanded võõramaised sõdurid käiksid mõni aeg ringi kangete jalgade ja valuliselt krimpsus näoga.

PISKU JÄI PUUDU

Kui projekt oli paberile kantud, kammis üks laborimeestest pea sirgu, pani selga kõige puhtama kitli ning sõitis Washingtoni, sest Pentagon ootas kärsitult uue imerelva tutvustamist.

Kõlab ehk pisut uskumatuna, aga Pentagoni võimukandjad lugesid tõepoolest kõik kolm – kergelt plekilt, aga täiesti arusaadava tekstiga – geipommi kirjeldavat lehekülge hoolega läbi. Hetkelise pineva vaikuse järel nägi kergelt kahvatuks tõmbunud laborimees, kuidas üksteise järel tõusid Pentagoni meeste erutusel tukslevad pöidlad. Geipommi idee erutas komisjoni meeli, see meeldis kõikidele ning pälvis Pentagoni ametliku õnnistuse! *Fuck, yeah!*

Positiivsest tagasisidest innustunud laborimehed määrisid oma kreaivsusele värsket kihi loomingulist vaseliini ja töögeipommi kallal jätkus endisest veelgi reipamas rütmis.

Kõik, mis liigub, vajab aga varem või hiljem määrimist.

Nii tundsid ka laborimehed õige pea, et homoiharust kultiveeriva pommi ehitamine nõuab lisaks jääkülmale Budweiserile, isiklikule entusiasmile ning kastitääle Hollandi pornole veelgi tõhusamat kütust: seda päris õiget, rohelist ja krabisevat, röövkapitalistlikule ühiskonnale nii omast ja universaalselt tõhusat lubrikanti – raha.

Esiti muhelesid Pentagoni kindralid Wrighti labori rahaotluse peale heatahtlikult: kui palju te, libiidolingvistid ja kangikuningad, geipommi valmistamiseks pappi vajate? Paar tonni, ehk kolm-neli isegi?

Kui aga Pentagon kuulis, et geipommi valmistamiseks kuluks hinnanguliselt kuus aastat ja füüri mitte vähem kui seitse ja pool miljonit taala, oli edasine jutt sõjaväelasklikult konkreetne ja lühike. Õigupoolest juttu kui sellist enam polnudki, sest geipommi projekt lõpetati üldse ära. Isegi omasooiharust genereeriva pommi sigituspesa, Wrighti laboratoorium, on tänaseks suletud. 🍄

Ajaloolise täpsuse ja rahvusvahelise õigluse huvides olgu öeldud, et eriliste pommide peale pole nutti ega teravat nina mitte ainult jänkidel. Mõnel teisel korral juba brittide peerupommi projektist.

ALLIKAD:

https://web.archive.org/web/20070930180455/http://www.dailytimes.com.pk/default.asp?page=2007%5C06%5C16%5Cstory_16-6-2007_pg4_12

<https://marksimpson.com/2007/10/06/the-gay-bomb-covers-the-us-air-force-in-glory/>

https://en.wikipedia.org/wiki/Gay_bomb

REAKTIIVMOOTORI TIGE TULEMINE

Teise maailmasõja lõpuaastatest algas reaktiivhävitatate 1. põlvkonna väljatöötamise ajastu, mis kestis 1950. aastate keskpaigani. Sellesse põlvkonda kuuluvad reaktiivhävitatjad, mille tippkiirus ei ületanud helikiirust.

Tekst: **MATI MEOS**, Eesti Lennundusmuuseumi direktor

AIRWOLFHOUND/FELICKR

Mõned head aastad teadis maailm, et kõige esimese reaktiivmootoriga eksperimentaallennukina startis 1940. aastal itaallaste

Caproni Campini N.1. Lennuk oli imposantne ja paistis välja juba nagu valmis reaktiivhävitage.

Teise maailmasõtta sekkumine ja liitlaste invasioon Itaaliasse andis kogu ettevõtmisele hoobi. Aga nagunii selgus hiljem, et itaallastest juba aasta varem oli esimese reaktiivmootoriga eksperimentaallennukina startinud hoopis sakslaste **Heinkel 178 V1**, mis tõusis õhku 27. augustil 1939. aastal. Sakslased olid aga selle lennuki olemasolu sõjasaladuseks kuulutanud.

Eksperimentaallennukitele järgnes 1940 reaktiivhävitatejaks konstrueeritud

esimese, sakslaste **He 280** start. Tehnilistel ja poliitilistel põhjustel ei läinud He 280 aga seeriatootmisse. Nimelt ei olnud Heinkel Hitleri soosik. Küll aga läks seeriatootmisse sakslaste kahe-mootoriline reaktiivhävitage **Me 262** (toodeti 1430 lennukit). Lisaks panid sakslased tootmisse ka reaktiivpommitaja Arado-234, mille kiirus ületas inglaste hävitajate kiiruse.

SÕDA ÕPETAS

Esiolgu suutsid sakslastega sammu pidada ennekõike inglased. Peaaegu üheaegselt sakslaste Me 262 esmalennuga võeti 1944 tootmisse inglaste reaktiivhävitage **Gloster Meteor**, mille erinevaid variante toodeti kokku 3947 lennukit.

Pärast Teist maailmasõda algas reaktiivlennunduse kiire areng paljudes

riikides. Mõneti panid sellele aluse sakslastelt sõjasaagiks saadud teadmised.

Venelaste reaktiivlennunduse arengut kiirendas inglaste poliitiline otsus anda NSV Liidu käsutusse Rolls-Royce Nene reaktiivmootori tehnoloogia. Saadud teadmisi kasutasid venelased kiiresti hävitaja **MiG-15** loomiseks, mille maksimumkiirus oli 1050 km/h.

Sakslaste teadmiste põhjal võeti MiG-15 juures kasutusse ka nooljad kandepinnad. Lennukeid MiG-15 ehitati 12 000. Olgu öeldud, et kahekohalise õppevariandi MiG-15U treeninglennul hukkus 1968. aastal Juri Gagarin.

Pärast Teist maailmasõda kujunes sõjalennukite katsepolügooniks Korea sõda, kus vastasseisus olid NSVL ja »

NIGELMENZIES/
FLICKR**MIG-15 (NSVL)**

Otstarve: hävituslennuk
Esmastart: 30.12.1947
Toodetud: 13 130 NSVL-is ja 4180 litsentsi alusel
Relvastuses: 1949 kuni tänapäevani
Opereerimisel: 39 riigis
Pikkus: 10,1 m
Tiivaulatus: 10,1 m
Tühikaal: 3,7 t
Maksimaalne stardikaal: 6,1 t
Maksimaalne kiirus: 1107 km/h
Lennukaugus: 2250 km
Lennulagi: 15,5 km
Relvastus: 3 kahurit + 0,3 t relvastust
Mootori tõuge: 26,5 kN
Tõusukiirus: 51 m/s

SWISS AIR FORCE/
FLICKR**VOUGHT F7U CUTLASS (USA)**

Otstarve: hävituslennuk
Esmastart: 29.09.1948
Toodetud: 320
Relvastuses: 1951–1959
Opereerimisel: USA mereväes
Pikkus: 12,6 m
Tiivaulatus: 12,1 m
Tühikaal: 8,2 t
Maksimaalne stardikaal: 12,1 t
Maksimaalne kiirus: 1122 km/h
Lennukaugus: 1500 km
Lennulagi: 12,3 km
Relvastus: 4 kahurit + 2,5 t relvastust
Mootori tõuge: 2 x 20 kN + forssaaž (järelpõlemine) 27 kN
Tõusukiirus: 73 m/s

BLUESCAN SV.WIKI/
FLICKR**SAAB LANSÉN 32 (ROOTSI)**

Otstarve: hävitus-ründelennuk
Esmastart: 03.11.1951
Toodetud: 450
Relvastuses: 1956–1997
Opereerimisel: Rootsi õhuväes
Pikkus: 14,9 m
Tiivaulatus: 13 m
Tühikaal: 7,5 t
Maksimaalne stardikaal: 13,5 t
Maksimaalne kiirus: 1200 km/h
Lennukaugus: 2000 km
Lennulagi: 15 km
Relvastus: 4 kahurit + raketid. Võimeline kandma tuuma- ja keemiarelva
Mootori tõuge: 47 kN + forssaaž (järelpõlemine) 18 kN
Tõusukiirus: 100 m/s

USA lennutehnika. Esmalt võtsid seal mõõtu MiG-15 ning ameeriklaste **F-80** ja **F-84**. Ameeriklaste lennukid olid sirgetiivalised, suuremad ja kohmakamad. Lisaks ületas MiG-15 tulejõud märgatavalt USA lennukite oma.

Seega oli ameeriklastel õhulahingutes suuri probleeme. Aga nad võtsid kiiresti õppust. Venelaste eeskujul ehitati noolja kandepinnaga hävitaja **North America F-86 Sabre**. Lennuki kaal ja gabariidid minimeeriti ning selle manööverdusvõime ja relvastus võimaldas MiG-15ga edukalt õhulahingut pidada.

Ka USA mereõhuvägi võttis kasutusele reaktiivhävitajad. Reaktiivhävitajate 1. põlvkonna krooniks loodi **Vought F7U Cutlass** ja **McDonnell F3H Demon**, mis said oma relvastusse juba ka õhk-õhk raketid ja radariga juhitudavad õhk-maa raketid.

Kiire arengu käigus tuleb ette ka ebaõnnestumisi. Näiteks merelennuväe hävitaja F7U Cutlass oli oma aja innovaatilisi teadmisi nii täis topitud, et kõike seda ei suudetud korruga hallata. Lennukit ei suudetud ohutult

opereerida ja suhteliselt lühikese aja pärast võeti 300 lennukit lennukiemalaevade relvastusest maha.

REAKTIIVREISILENDUDE SÜNGE ALGUS

Pärast Teist maailmasõda kadus lennukitootjate nimekirjast Saksamaa, aga reaktiivhävitajate väljatöötajate rivvi USA, NSV Liidu ja Inglismaa kõrvale astusid Prantsusmaa ja Rootsi. Kõik need riigid on ka tänapäeval hävitajate väljatöötamise ja tootmise juhtriigid.

Iseloomulik on rootslaste lähenemine reaktiivlennunduse arengule. Põhimõttel „kiirus otsustab kõik“ ehitati tõukepropelleriga hävitajad Saab J21 ümber reaktiivhävitajaks **Saab J21R**.

Eesti Lennundusmuuseumis on 1. põlvkonna reaktiivlennukitest rootslaste hävitus-ründelennuk **SAAB Lansen 32**. Katselennuk saavutas esimese Rootsi lennukina isegi ülehelikiiruse, kuid seda langeval lennutrajektoril.

Esimese põlvkonna reaktiivlennukid olid relvastuses ja kasutuses aasta-

IGNACIO FERRE PEREZ/FLICKR

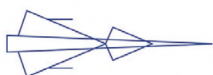
REAKTIIVMOOTORI TÖÖPÕHIMÕTE

kümneid, mõned neist isegi tänapäeval demonstratsioonlennukitena.

Esimese generatsiooni hävitajate ajajärgule üldisemas plaanis panid krooni inglased, kes 1949. aastal sooritasid maailma esimese reaktiivreisilennukiga **Havilland Comet** esimese katselennu. Lennuk läks seeriatootmisse ja võeti kasutusse 1952. Toodeti kokku 114 lennukit.

Kahjuks ei olnud sellel lennukil õnne. Pärast seitsmendat katastroofi ookeani kohal võeti lennuk liinidelt maha. Hiljem selgus, et insenerid ei olnud osanud arvestada konstruktsioonimaterjalide väsimusega, mis tekib salongi siserõhu ja suurtel kõrgustel valitseva madala välisrõhu erinevustest. 🍀

Järgmises numbris tuleb juttu reaktiivhävitajate 2. põlvkonnast, mida iseloomustab ülehelilennukite tootmisest, samuti tsiviilreaktiivlennukite arengutest.

EESTI LENNUNDUSMUUSEUM

Reaktiivhävitajate südameks on gaasiturbiin, mis on kohandatud lennuki jõuallikaks. Üksteisest sõltumatult arendasid inglane Frank Whittle ja sakslane Hans von Ohain välja reaktiivmootori.

Turboreaktiivmootori põhimõtteline ehitus on suhteliselt lihtne, kuid seal konstruktsioonide juures kasutatavatele materjalidele (kõrge temperatuur) on kõrged tehnoloogilised nõuded. Reaktiivmootorid on tänapäevani pidevas arengus.

Turboreaktiivmootori südameks on gaasiturbiin. Pihustite kaudu pritsitakse kütus põlemiskambrisse, kus see süüdatakse. Esimestel mootoritel asusid kütusekambrid ümber mootori perimeetri, kuid tänapäeval juhitakse põlemisõhk tsentraalselt läbi mitmeastmeliste kompressorite põlemiskambrisse.

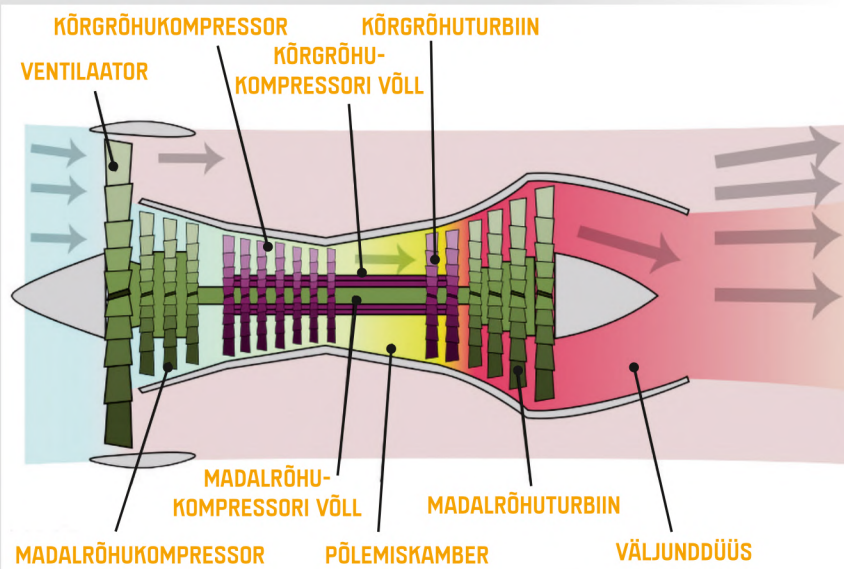
Kuum gaasijuga paneb pöörlema turbiini (pildil madalrõhuturbiin ja kõrgrõhuturbiin), mis omakorda panevad pöörlema samal teljel eespool paiknevad õhu aksiaalkompressorid (joonisel kõrg- ja madalrõhukompressorid).

Õhukompressor imeb õhu õhuavast sisse ja õhuvool jagatakse kaheks: üks osa surutakse kokku ja läheb kütusekambrisse. Välimine osa voolust aga suunatakse turbiinikorpuse väliskesta jahutuseks.

Põlemisel gaasid paisuvad ja tekitavad väljunddüüsi juures lennukile vajaliku tõuke. Mida suurem väljuva gaasi kiirus, seda suurem on tõuge. Gaasi kiirust annab tõsta töötemperatuuri tõstmisega. Siin on piiriks ees turbiini materjalide temperatuurikindlus.

Kütuseks on tavaliselt petrol, mille põlemistemperatuur ulatub 2000 °C-ni. Tavalised turboreaktiivmootorid suudavad anda lennukile eelhelikiiruse (alla 1100 km/h), aga kui nad varustada järelpõlemiskambriga, siis ka ülehelikiiruse. Esmakordselt kasutati järelpõlemiskambrit US mereväe hävitajal Vought F7U Cutlass.

Kütuseks on tavaliselt petrol, mille põlemistemperatuur ulatub 2000 °C-ni.

A-RAAM + T-SÄRK = S-ELJAKOTT

Kui sul on kraami rohkem, kui kätte või taskusse mahub, aga selle seljas tassimiseks kotti pole, siis valmista see endale ise. See on lihtne: puupulkadest A-raam ja selle külge T-särgist paun.

Tekst ja fotod: ASSO PUIDET, Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

KOLM PULKA A-RAAMI VALMISTAMISEKS.

Kaks pikemat – kaenlaugust sõrmeotsteni ulatuvad umbes pöidlajämedused pulgad seljakoti A-kujulise raami püstisteks haaradeks.

Üks lühem – samuti umbes pöidlajämedune pulk, natuke pikem kui sinu puusade laius, seljakoti raami horisontaalseks osaks.

KOLM
UMBES 1,5
MEETRI PIKKUST
NÖÖRIJUPPI. A-raami
nurkade kinnisidumiseks.
Seo, millise sõlmega
tahad, peaasi et tugevalt.
Raam peab jääma
jäik.

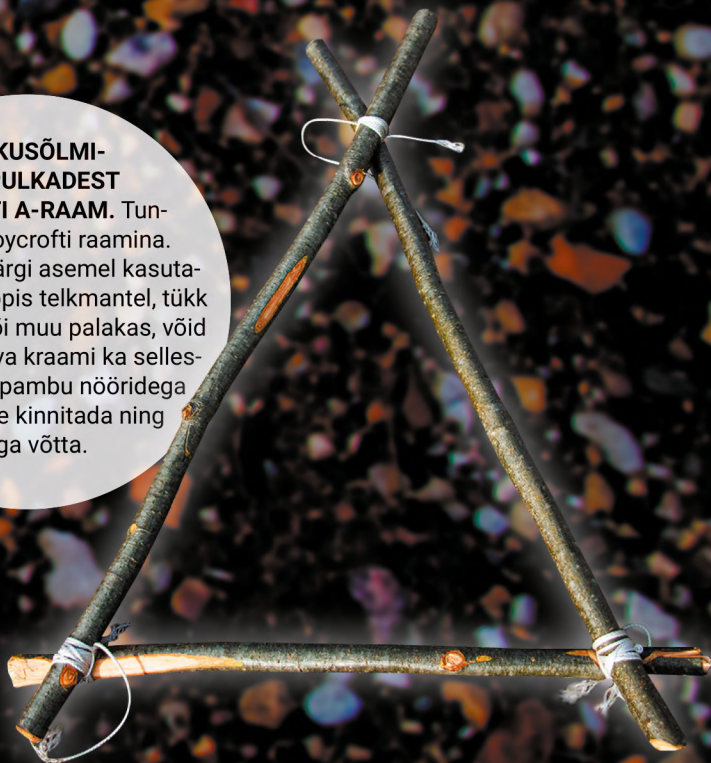

ÜKS JÄMEDAM, UMBES 4 MEETRI PIKKUNE NÖÖR. Kotisuu kinnitõmbamiseks ja koti seljale kinnitamiseks. Seda nõõri valides pea silmas, et see kandami raskuse mõjul õlgu soonima ei hakkaks.

T-SÄRK. Koti raami ümber tõmbamiseks. Nagu ütleb Urumarja vanasõna: „Mida suurem särk, seda mahukam kott.“ Nii et XXL-tähisega särki kandvatel inimestel on siin S-suuruste ees selge eelis.

KOKKUSÖLMITUD PULKADEST SELJAKOTI A-RAAM. Tuntakse ka Roycrofti raamina. Kui sul on T-särgi asemel kasutada näiteks hoopis telkmantel, tükk koormakilet või muu palakas, võid kaasa tassitava kraami ka sellesse mässida, pambu nõõridega raami külge kinnitada ning selga võtta.

Pulkadest ja T-särgist valmistatud seljakoti raam, millele on särk „selga“ tõmmatud ning nõõr turjale võtmiseks külge kinnitatud.

KUIDAS ... VÕITA KÜBERVAENLAST?

KÜBERHÜGIEEN – RIIGI KAITSEVÕIME ALUS

Nii nagu kehahügieen, on ka küberhügieen regulaarne tegevus, millega ennetatakse levinud riske.

Tekst: HANNO SAKS, Kaitseliidu Pärnumaa maleva rühm Küber

Sedasi ütleb igamehe entsüklopeedia Wikipedia, lisades, et küberhügieen on käitumiste ja võtete jada kasutamisel loodud olukord, kus on hoolikalt läbi mõeldud nii inimese enda andmete kui ka asutuse või organisatsiooni andmete kaitsmine – seda võib vaadelda kui käitumismallide ja võtete kogumit, mille abil arvutite (ja üha enam ka muude Interneti ühendatud seadmete) kasutajad tagavad süsteemide toimimise ja parandavad turvalisust.

Iseenesest ju elementaarne ja mõistev. Ega selliseks käitumiseks peakski olema mingeid erilisi ootusi. Aastal 2020 on see ju sama, kui pesta hambaid või käia duši all. Peaks, oleks, võiks ... Kui mõistetakse sõnad, aga üldse mitte mõistetakse tegelikkus, mis selle kõige taga on.

MIS SEE MINUSSE PUUTUB?

Kui Somaaliast saabuv ja 500 000 tuhandet eurot pakkuv e-kiri on tänapäeval juba anekdoot, siis Facebooki postituses sisalduv, Tšehhi internetiruumist pärinev link väidetavalt sinu kohta käiva infomaterjaliga mõjub usutavalt. Häälendumatult meiliaadressilt tulnud, Swedbanki värvides ja logomaterjaliga kiri nõudega klikkida lingil, mis võimaldab korrastada oma andmeid või saada head laenupakkumist, ei tundu sugugi vale ega kahtlane.

Mis fenomen sellist tegevust võimaldab ja miks on see nii edukas? Seda püüabki alljärgnev artikkel lahata ja pakkuda mõned esmased, igapäeva-

sed käitumismallid, mis võiksid saada normiks, kui nad seda veel ei ole.

Enamik inimesi, kuulates, et jutt tuleb infoturbest, lülitub kohe välja. Pea läheb hetkega unerežiimile, sest „see on ju see jutt“ ja „ega see arvutiasjandus pole minu asi ajada“.

Aga on küll. Sest meist igaühe internetikäitumisest sõltub kogu riigi kaitsevõime. Meie, kes me moel või teisel oleme seotud riigikaitsega, igaüks omal tasemel ja omas valdkonnas, mõjutame riigikaitset otseselt.

Seega on meie käitumine kübermaailmas – meie küberhügieen – otseses ja vahetus seotuses riigikaitsega. Pole vahet, kas räägime 7aastasest noorkotkast või kaitseministrist – igaühe panus mõjutab.

OHT NUMBER 1 – SOCIAL ENGINEERING

Mis see on ja miks on see nii edukas? Sama palju, kui on küberturvalisusega tegelevaid inimesi, on ka erinevaid selgitusi ja suhtumisi tehnoloogiasse, mida inglise keeleruumis nimetatakse *social engineering* ja mis võiks tähendada *sotsiaaltehnoogiat*.

Viimast tõlget olen ise kõige sagedamini kasutanud, sest selle moodustamise aluseks on keeleruumis juba levinud mõiste *poliititehnoloogia* ning neil kahel on, kummalgi omas valdkonnas, palju sarnasusi meetoodikas ja taotletavates tulemites.

Mis siis on sotsiaaltehnoogia ja miks on see nii ohtlik, et esimeses

küberturvalisust puudutavas artiklis just sellest räägitakse?

Esmalt on see tehnoloogia suunatud kõige lihtsamale ja odavamale viisile kasutaja valduses oleva tehnoloogia üle volitamata kontrolli saavutamiseks. Maakeeli: selle häkkimisele.

Küberturbele mõeldes kangastuvad meile hollywoodlikud stseenid hämaras toimetavatest kapuutsistatud tegelastest, kes kümne sõrmega klaviatuure pekstes saavutavad keerukaid kübaratrikke kasutades ligipääsu ohvri infovarale.

Jah, kindlasti on käimas ka selliseid kõrgpilootaaže, kuid häkkerid on üdini ratsionaalsed inimesed ja alati on lihtsam ära kasutada inimlikke nõrkusi (ahnust, edevust, rumalust jne), saavutamaks kontrolli mõne lihtsamini kaitstud seadme üle, millest siis juba edasisi rünnakuid korraldada.

Kuidas sotsiaaltehnoogiaid ära tunda?

Esmalt muidugi tuleb igaühel meist endale aru anda, et 99 juhul sajast ei anta sadu tuhandeid eurosid niisama. Ja et mitte ükski asutus ei lase kunagi oma klientidel teha ühtegi tundlikku tegevust lihtsalt e-kirja sisse pandud lingile klikkides.

Kirjas võib sisalduda link, kuid see viib ikkagi asutuse või ettevõtte turvasertifikaatidega kaitstud kodulehe avalehele, seal tuleb meil ennast tuvastada, kasutades kokkulepituid viise (parool, ID-kaart, Mobiil-ID, Samrt-ID) ning alles seejärel saame teha toiminguid, mida saabunud e-kiri meid tegema kutsus.

```
struct vnab_layout {
```

```
    pt_entry_t * val_pgoblr;
```

```
    struct pcb_val_pcb;
```

```
    struct pcb_ext_val_ext;
```

```
    char val_intn[DINTNAP];
```

```
    char vml_toropt[TORAP_SIZE];
```

```
    char vml_val;
```

```
void
```

```
vnab_initia
```

```
{
```

Kõik käitumised, mis eiravad seda lihtsat loogikat, ükskõik kui „õige“ ja „ehtne“ tundub kiri olevat, on kahtlased ja nende sooritamise tuleb hoiduda.

Kuidas ennast sotsiaaltehnoloogiate eest kaitsta? Nii nagu tavaelus, on ka Internetis suhtluse aluseks kokkulepped ja aktsepteeritavad käitumised.

Me ei lähe ju naeratades kaasa tundmatuga, kes ütleb: „Tule siia nurga taha, ma annan sulle 100 000 eurot“ või „Kirjuta siia tühjale lehele allkiri, ma lisan sinu andmed ja viin sinu eest pankra ära.“

Me ei käitu nii, sest selline käitumine on meie jaoks kahtlane. Miks see on kahtlane? Sest eirab meile teadaolevaid ja kokkulepituid reegleid.

Alati, kui tundmatutest allikatest pakutakse millegi lihtsustamist või mingisuguseid hüvesid, tuleb olla kahtlustav ja kontrolliv. Sest nii teeme tavaelus ja nii tuleb teha ka Internetis. Ja alati julge küsida! Igas malevas peaks olema oma rühm Küber. Inimesed, kes teavad ja vastavad ja, mis peamine, keda sa tunned.

Mittekasutamine ei ole lahendus.

Olen kohanud palju väiteid stiilis „ma siis parem ei kasutagi“ või „miks seda siis lubatakse, kui see on nii ohtlik“ ja nii edasi ja nii edasi.

Mitte kunagi ei ole lahenduseks tehnoloogiast loobumine, sest kõigest loobuda ei saa ja siis leitakse petmiseks muu viis. Asja olemus ei peitu

mitte tehnoloogias, vaid inimlikes nõrkustes. Need on meie vaenlased ja on seda ka Internetis.

Raskem tee on targalt kasutamine. Jah, aga kuidas?

Jällegi, meie sõber Wikipedia ütleb järgmist.

Küberhügieeni võtete hulka kuuluvad muuhulgas:

turvaliste paroolide valimine,

tarkvara (nii operatsioonisüsteemi kui rakendustarkvara) pidev uuendamine,

ettevaatus tundmatute failide ja veebiviidete avamisel,

turvatud (HTTPS-) ühendusega veebilehtede eelistamine,

kaheastmelise autentimise eelistamine,

üldine ettevaatus.

Nagu toodud näitestki ilmneb, on paljud võtted ja mõisted IT-kaugetele inimestele raskesti mõistetavad. Ja siin peitub ka vastus, miks igas malevas peab olema oma rühm Küber – sellesse kuuluksid ettevalmistatud ja ennast pidevalt muutuva ajaga kursis hoidvad spetsialistid, kes on koha peal olemas, omadele teada ja tuntud ning kes aitavad ja pakuvad tuge. Sest meist igapäevane käitumine mõjutab meie oma riigi kaitset.

Küberhügieeni esmased võtted on loetavad ka Naiskodukaitse telefonirakenduses „Ole valmis!“ Ning valmis tasub olla, sest (küber)vaenlane ei maga. Ja iga okas loeb! 🍀

Meist igapäevane internetikäitumisest sõltub kogu riigi kaitsevõime. Meie, kes me moel või teisel oleme seotud riigikaitsega, igapäevsel tasemel ja omas valdkonnas, mõjutame riigikaitset otseselt.

HÕRGUTIS KAITSEVÄE TOIDUPAKIST - LEIVASUPP JÕHVIKATEGA

Kuigi kaitseliitlastel avaneb õppustel keskmisest rohkem võimalusi sooja katlatoidu nautimiseks, pole harvad ka juhused, mil peab kõhu täis saama kuivtoidupakist. Eksib see, kes arvab, et seal leiduvast kraamist ei saa mõne lisandi ja piisava oskustepagasi abiga hõrgutisi valmistada – saab küll. Kaitse Kodu! toimetus proovis järele. Head isu!

LEIVASUPP JÕHVIKATEGA

Kuigi leivasupp on roog, mis kindlasti põhjustab vastakaid arvamusi, on tegemist võrdlemisi lihtsa magustoiduga, mida saab valmistada kaitseväge kahekümne nelja tunni kuivtoidupakkide ratsioonist number 6. Vaja läheb selleks tumedat täisterarukkileiba, kuivatatud jõhvikaid, sidruniteed, vett ja suhkrut.

Esmalt kraami kotist või rakmetaskust välja oma priimus, gaasipõleti või mõni muu abivahend, millega on võimalik toitu kuumutada. Seejärel leia endale anum, näiteks kateloki kaas.

Võta leib ja pudista see sõrmede vahel tükkideks. Mida väiksemateks, seda parem, sest see säästab hiljem su aega. Seejärel pane leib umbes 350–400 ml veega likku.

Kui sa silma järgi ei oska vedeliku kogust määrata, kasuta rukkileiva pakendit, mis on nüüd tühi ning mahutab kenasti vajalikul hulgal vett. Kuni leib liguneb, keeda teed. Sidruni oma, sest muud sul selles pakis ei ole. Aga kui õnnestub mõne võitluskaaslasega vahetust teha, võid kasutada ka puuviljamaitset. Mõlemat moodi sobib.

Järgmiseks aja leib koos veega keema ja oota, kuni ka kõige suuremad tükid on pehmeks podisenud. Lisa jõhvikad, paar portsjonit suhkrut ja tee ning keeda segu, aeg-ajalt segades, ühtlaseks massiks. Tõsta tulelt ja jäta tahtenema. Kui roog on jahtunud, serveeri piimaga või koorepulbrist tehtud piimasarnase joogiga.

Head isu!

EESTI JOUD**Tume täistera rukkileib**
(Pumpernickel)

Koostisosad: täistera rukkijahu, vesi, suhkrupeedisüürup, sool, odralinnaseekstrakt, pärm.

TOODE SISALDAB GLUTEENI.
Võib sisaldada vähesel määral piima, seesami ja teisi pähkleid.

Toitumisalane teave 100g:

Energiasisaldus 836 kJ/199 kcal;

Rasvad 1,4g, millest küllastunud rasvhapped 0,3g;

Süsivesikud 35,6g, millest suhkrud 8,1g;

Kiudained 11,5g; Valgud 5,2g; Sool 1,2g.

parim enne: vaata pakendilt.

Säilitada kuivas ja jahedas.

Toodetud EL-s Kommivabrik OÜ tellimusel.

Turustaja: Kommivabrik OÜ,

Rävala 2/Kivisilla 8,

Tallinn 10145, Eesti

Netomass: **250g e**

RATSIOON NR 6

Nimetus	Kogus (pakki, tk)	Kaal kokku (g)	Kalorsus (kcal)	Süsivesikud (g)	Valgud (g)	Rasvad (g)	Soola-sisaldus (g)
1 Kröbe müsli	1	137	599	86,7	11,4	21,8	0,1
2 Hakklihakaste kartuliga	1	400	420	28	32	20	4
3 Veiseliha pajarooq nuudlitega	1	160	638,4	89,6	26,9	18,9	5,3
4 Tume täisterarukkileib	1	250	485	89,5	12,7	4	2,7
5 Sealih oma mahlas	1	240	496,8	1,2	31,2	50,4	3,36
6 Portsjonsool	1	3	0	0	0	0	3
7 Portsjonpipar	1	2	0,43	0,06	0,02	0,004	
8 Portsjonsuhkur 2 tk (1 tk 5 g)	2	10	40	10	0	0	
9 Ühe tassi filterkohv koos eraldi koorepulbri ja suhkruga, naturaalne kohv.	1	23	61	10,48	0,14	2,16	
10 Sidrunitee	1	2		0	0	0	
11 Energiajoogi pulber (apelsin)	1	33	130,56	32	0,06	0	
12 Pähkel šokolaadis	1	90	460,8	54,5	8	21,9	0,003
13 Kuivatatud jõhvikad	1	50	164	37,6	1,6	0,5	0,003
14 Energiabatoon küpsiste ja kreemiga	1	50	212	32,1	3	7,5	0,4
15 Näts	1	2,9	5,1	1,95		0,033	
16 Desinfitseeriv salvrätt, 3 tk	3						
17 Minigrip kilekott	1						
18 Tikud	1						

VENE SISEMINE MEELEMUUTUS. MIDA TA MEILE TÖÖTAB

Kui vaadata ajas peaaegu sada aastat tagasi, siis tuleb välja, et Venemaa võimuladvikus toimunud muutustes pole sugugi midagi harukordset. Seda võib lugeda Kaitse Kodu! 1926. aasta teisest numbrist.

Tekst: L. K.

Piiritõmbamine kommunistliku III Internatsionaali ja praeguse Vene riikliku võimu vahel on viimaste aastate Euroopa poliitikale olnud raskelt lahendatavaks probleemiks. Vastuseandmine küsimusele, kus lõpeb üks ja algab teine, on peaaegu võimatu umbusklikkus Venemaa vastu, kuna kunagi teada ei ole, kes Venemaa nimel räägib, kas seaduslik Vene valitsus, mis omas koosseisus kuulub kommunistlike parteisse, või jälle kommunistline Internatsionaal.

See selgitamata vahekord on Vene praegustele võimukandjatele isegi üle pea kasvanud ja juba pikemat aega avaldavad nad püüet abinõusid leida, mis Euroopale näitama peavad, et kommunistlikel Internatsionaalil midagi olnud. III Internatsionaal, üleilmne kommunistline partei käsutab Venemaad. Ilmarevolutsiooni ettevalmistamise juhtnõõrid antakse Moskvast ja samast keskkohast juhitakse ka kihutustööd teiste riikide sisemise korra õõnestamiseks, kuid Vene valitsus eitab sarnasel korral iga-

sugu ühtlust ja seletab, et kommunistline Internatsionaal asub ainult ajutiselt Venemaal, kus ta ulualust leidnud.

Sarnane selgusetus vahekordades on teinud, et Euroopal ühist ei ole Vene riigivõimuga, peale ühise ideelise ilmavaate, mis omame tegelastele. On õige palju püüdeid olnud sellele mõttele niisugust kuju anda, mis Euroopat veenduma paneks.

Üheks niisuguseks püüdeks tuleb kahtlemata nimetada ka viimast kommunistlike erakonna kongressi, mille tulemuseks oli Sinovjev! sõjaka kommunismi lüüasaamine ja Sinovjev! kui III Internatsionaali juhi eemaldamine Vene riigivõimu juhtivate jõudude hulgast.

Peab ütleva, et selle kongressi tulemusi Nõukogude Vene võimumehed neile omaste osavate propagandavõtete abil tõesti on osanud üllatavalt hästi ära kasutada ja on väga paljuid Euroopas suutnud uskuma panna, et Venemaal tööpoolest mingisugune suur meelemuutus on aset leidnud, et mingisugune „uus kurss“ hakkab end avaldama

KAITSE KODU ARHIIV

ja et Venemaal on tõsine tahtmine teiste Euroopa riikide hulka astuda ja nende hulgas üheväärtuslisena vastu võetud saada.

Lähemal vaatlemisel selgub aga, et midagi sarnast pole juhtunud, mis sunniks väljaspoolt nüüd Venemaad teistsuguse pilguga võtma kui seda seni tehtud. On ette võetud ainult väike isikute vahetus juhtivateel kohtadel ja sedagi selleks, et kergema vaevaga saavutada kord ülesseatud sihte. See selgub otsekohe, kui meele tuletada seda sise-mist võitlust, mis juba paar aastat kestnud Vene praeguste juhtivate isikute vahel ja selle võitluse tulemusi — ümberpaigutuste näol samade juhtivate isikute vahel.

Paar aastat tagasi algas võitlus n. n. „Lenini päranduse“ ümber. Lenin oli kommunistlike partei ja Venemaa praeguste valitsejate A ja O. Tema painduvus, opportunistlik, kohanemine oludele, momendi kasutamine- jne. võeti vastu vaidlemata, kui ülim poliitiline ja parteiline tõde. Tema surm jättis tühja koha ja tema asetäitjal — „politbürool“, kuhu kuulusid Vene kommunismi kandvad jõud, kasvasid olude nõuded üle pea. Sihi muutmised, mida olude sunnil tahtis ette võtta Lenin, olid „politbürool“ keelatud- ja 'see mitmepealine nõukogu ei oleks ka kõige parema tahtmise juures neid muutmisi suutnud läbi viia vastuvaidlematul kujul. See oleks võimalik olnud ainult ühel autoriteetlikul isikul. Seda enam ei oie. Tekkisid lahk- ➤

helid ja omavahelised võitlused. Ja kuna üks osa juhtivatest jõududest muutus järjest järeleandlikumaks oludele, muutus teine osa, n. n. „vana kaardivägi” – sõjaka ja revolutsioonilise kommunismi pooldajad, järjest sõjakamaks ja revolutsioonilisemaks. Võitluse pearaskus oli koondatud talupoja ümber. Talupoeg – peajasjalikult jõukas ja mitte-kommunistiline talupoeg, on viimase paari aasta jooksul oma revolutsioonis saadud haavad parandanud ja kasvanud jõuks, millega valitseval kihil tõsiselt tuleb arvestada. Kuna üks osa Venemaa juhtidest nägi tõusvas talupojas kommunistlike revolutsiooni hävitajat ja soovitas tema mahasurumist, nägi teine osa samas talupojas Venemaa majanduslike elu tervenemise alust. Ja kuna sotsialistlike unistus hulkade peas juba ammu lahtunud, siis on täitsa loomulik, et viimases võitluses – partei kongressil – talupoja kaitsjad enamuse said ja otsekohe asusid vähemusse jäänud vastasrinnas kõrvaldamisele.

Siia juure seltsib veel teine moment, mis seotud ilma suurpoliitikaga. See on Locarno konverents, mida kõigi püüete peale vaatamata venelastel korda ei läinud nurja ajada. Venemaa silmad pidid nüüd ometi lõpulikult avanema selle kohta, mida tal Euroopalt loota. Euroopa koondas end Locarnos, ja Venemaad ähvardab täieline majanduslike isoleerimine. Nüüd peab Venemaa näitama, et ka tema tahab asuda teele, mis kord vastuvõetav peaks olema Euroopale, ja seega on seletatav palavikuline partei kongressi otsuste maksmapanek ja kõikide teisitimõtlejate eemaldamine riigi juhtimise tööst. See on kõik asja väline koor. Kuid mis on selle sisu?

Nõnda nimetatud revisionistide võit, kes end revolutsioonilistest kommunismist on lahti ütelnud, paistab kindel olevat ja paistab ka, nagu hakataks riigi majanduslike elus senise sotsialistlike poliitika asemel kapitalistlike ajama. Kuid uue politbüroo isiklike koosseis näitab aga, et asi on siiski hulga keerulisem. Opositsiooni juhtisid Sinovjev ja Stalin. Kongressi vältel muutis viimane oma seisukohti ja pooldades seesmiselt Sinovjevi vaateid asus väliselt reaalelusid hinnates Sinovjevi vastu ja sai lõpuks tema ägedamaks vastaseks. Seega võitis ta politbüroo esimehe koha. Tema kaaslased politbüros ei kuulu ka mitte kõik revisionistide hulka (kui üldse revisionismist võib juttu olla; juttu võib olla ainult tehtud vigade tunnustamisest), vaid pooldavad ainult tema poolt leitud uut teooriat, mille nimeks: „rahvusline kommunism”. Mida selle all mõelda? Stalini definitsiooni järele on see katse nõukogude liitu

Sõna „rahvusline kommunism” ütleb õige palju ja nimelt seda, et kommunismi abil tahetakse ajada Vene rahvuslist ja imperialistlikku poliitikat.

majanduslike iseseisvaks teha tööstuse arendamise teel kapitalistlike alusel, et Venemaa saatus edaspidi enam väljamaa kapitalismi küljes ei ripuks. Ja kui kord lahti läheb Euroopa revolutsioon, siis võib Venemaad liita ühise sotsialiseerimise külge. Nii siis jõudude kogumine tulevikuks.

Ühtlasi tahab „rahvusline kommunism” ka oma poliitikat väljamaa suhtes muuta. Euroopale ei taheta enam Sinovjevi abinõudega kallale tungida. Need on liig silmapaistvad ja annavad sagedasti ainult eitavaid tagajärgi. (Tuletagem meele kas või 1. dets. sündmuste tagajärgi Eestis.) Lubatakse koguni juttu teha võlgade tasumisest Inglismaale ja Prantsusmaale. Kuid see peab olema ainult abinõuks sihi kättesaamiseks – võita aega ja kasutada siis väljamaa allikaid oma tööstuse elustamiseks.

Nagu siit selgub, on meelemuutuse mõte – sotsialismi süvendamine kapitalistlike abinõudega. Kuid seda on vähe. Tuleb kaugemale vaadata. Sõna „rahvusline kommunism” ütleb õige palju ja nimelt seda, et kommunismi abil tahetakse ajada Vene rahvuslist ja imperialistlikku poliitikat. Venemaa peab saama tugevaks ise omal jõul, et teostada oma igivanu imperialistlike püüdeid – kas lähemas tulevikus kommunismi tähe all või kaugemas tulevikus Vene rahvuslike lipu all. See on Vene kasvavast noorsoost.

Selle noorsoo kohta avaldati kongressil ka õige mitmesuguseid mõtteid. N. n. „vana kaardi” hulka arvab Sinovjev praegu vaevalt 10000 inimest, ja ainult need peavad veel Lenini õpetusest kinni, ülejäänud sajadtuhanded vaatavad kommunismi peale sootu teisiti ja nende käes on juba mõjuvõim. Ja Kamenev arvab uue tõusva põlve kohta, et see on rohkem rahvusline kui kommunistlike.

Sellest tuleb meil tõsiselt järeldusi teha. Sisulisest meelemuutusest Venes ei või juttugi olla, küll ehk ainult muutustest võtetes. Sihid on samadeks jäänud, aga nende poole püüdmises hakatakse avaldama rohkem järjekindlust kui seda seni tehtud.

Meil aga tuleb järjest oma valvet pingutada. 🍀

Talupoeg – peajasjalikult jõukas ja mitte-kommunistlike talupoeg, on viimase paari aasta jooksul oma revolutsioonis saadud haavad parandanud ja kasvanud jõuks, millega valitseval kihil tõsiselt tuleb arvestada.

**Kandes
Sinilille,
toetad ja
tunnustad**
Kaitseväe
ja Kaitseliidu
veterane
ning nende
lähedasi.

900 2304
toetad 5€ annetusega

annameau.ee

TUNNE KAMRAADI EMBLEEMI – TARTU MALEV

Kas sina tead, mida ja miks on kujutatud sinu üksuse embleemil? Või mõne sinu võitluskaaslase omal? Ei tea? Pole lugu, nüüd saad teada.

Tekst: MARKUS SAKSATAMM, faleristikahuviline

1. TARTU ESIMENE MALEVKOND kasutab embleemil väarikat märki, mis pärineb Vabadusristi südamikult. E-täht sümboliseerib siin Eestit ja mõõgaga käsi selle kaitsmist. Kuldse äärega must sõõr kujutab muinasaegset ümmargust kilpi. Must värv väljendab kindlust, kuld kuulsusrikast ja õiglast võitlust. Tegemist on sõjaeelse Vabadusristi Vendade malevkonna õigusjärglasega. Järjepidevus on väärtus!

Lapsesuu: „Rõõmsa näoga sõdur“. (Pakkuja pidas E-tähte näoks ja selle keskmist haru ninaks).

2. ELVA MALEVKOND. Embleemil olev määnd on pärit Elva linna vapi kavandilt, mille 1938. aastal lõi kunstnik Viktor Aleksejev. Tegemist on umbes 350aastase põlispuuga, mis kõrgub siiani Arbi mäel. Embleemil tähistab kõnealune määnd armastust oma kodukoha vastu, ülanurgas olev Põhjatäht viitab Tartu malevale. Embleemi autoriks on Carl-Christian Frey.

3. TAMME MALEVKOND. Põhjakotkas, Kaitseliidu sümbol, on julguse, vapruse ja vabadust armastava jõu kehastus ning tema küüniste vahel olev mõõk sümboliseerib sõjalist jõudu ja au. Tammetõru esindab vaimset tarkust ja küpsust ning viitab malevkonna nimele. Must kilp sümboliseerib kaitset vajavat kodumaa pinda, mida Tamme malevkonna liikmed on valmis kaitsma. Hõbedane värv tähistab malevkonna liikmete ausust ja ustavust.

4. AKADEEMILISE MALEVKONNA embleemil olev ümartempel ehk rotund on tõe, teadmiste ja särava nooruse sümbol. Loorberiokts sümboliseerib võitu, sihikindlust ja õnne; oksaga põimitud rotund ülikooli ja kõrgemat haridust. Kuldne ring on kaitse, arengu, järjepidevuse ja surematuse sümbol. Must tähistab kindlust ja on üks Eesti rahvusvärve; kuld aga teadmisi, edukust ja õiglast võitlust. Embleemi autor on Ivar Sibul.

Lapsesuu: „Kalmistuvalvurid“.

5. PÕHJA-TARTUMAA ÜSIKKOMPANII embleemi südamiku moodustab kollane Põhjataht. Initsiaalid PT tähistavad Põhja-Tartumaad ja aastaarv 1918 Kaitseliidu asutamisaega.

Lapsesuu: „Elektrirelvaga sõjavägi“.

6. MOTORISEERITUD ÜSIKRÜHMA embleemil kujutatud mõõk ja tiivad tähistavad jõudu ja kiirust. Tartu linna vapp räägib armastusest kodukandi vastu ja Kaitseliidu vapilind valmidusest seda vankumatult kaitsta. Rühm on asutatud 12.03.1937.

FREEPIK

KÄTEHÜGIEEN

Kätehügieeni all mõistetakse kätele suunatud toiminguid, mille eesmärgiks on vähendada mikroorganismide ülekandmist käte kaudu. Kätehügieen koosneb käte pesemisest, antiseptikast ja hooldusest. Loe käte pesemise ja antiseptika kohta siit: https://www.terviseamet.ee/sites/default/files/content-editor/vanaveeb/Nakkushaigused/meedikutele/KATEHUGIEENI_JUHEND_2014.pdf

FISTBUMP!

SEST TERVIS ON TÄHTSAM!

Tervitusi on maailmas terve müriaad. Kaitseväeline tervitus. Maoride tervitus, ninad vastamisi – meie kliimasse tihti ei sobi. Natsitervitus – on keelatud. Kätlemine – võiks olla keelatud. Ja *fistbump* – see võiks muutuda meie tervituseks.

Tekst: **MARTIN MÄGI**, Tallinna malev

Fistbump on lahe. Fistbump on hügieeniline. Aga mis annab mulle õiguse *fistbump*'ist kõnelda?

MIS ON FISTBUMP?

Eelmisel Siilil oli meie kompanii väljas ja üks meeskond sai kergekuulise kõhutõve. Mõned ei saanud ka. Kuidas nemad ei saanud? Kätepesu, antiseptik ja *fistbump*. Sellest ala-

tes on *fistbump* meie tiimi ametlik tervitus. Loomulikult polnud meie meedikud esimesed, kes ametlikult *fistbump*'ivad.

Pubmed'is (üks publi, kus meedikud käivad) saab lugeda 2013. aastal tehtud uuringut „*Reducing pathogen transmission in a hospital setting. Handshake versus fist bump: a pilot study.*“ Ghareeb, Bourlai T, Dutton W, McClellan

WT.¹ Seal seisab, et Lääne-Virginia ülikooli haigla vähendas *fistbump*'imisega efektiivselt haiglasestest nakkuste levikut, sest *fistbump*'i kokkupuutepind on väike, ei toimu hõõrumist ja puudutus ei toimu käe kontaktpinnaga.

Seega, kas meil käteldes ikka sobib öelda „tervist“ ja millise sõnumi me selle füüsilise kontaktiga päriselt edastame?

KOROONAVIIRUS COVID-19

Pese käsi sooja vee ja seebiga ning avalikes kohtades kasuta alkoholipõhist käte desinfitseerimisvahendit. Käte pesemine ja desinfitseerimine tapab kätele sattunud viiruse.

Välgi silmade, nina ja suu katsumist. Sinu käed puutuvad avalikes kohtades kokku mitmete esemete ja pindadega, mis võivad olla hiljuti viirustega saastatud. Kui puudutad oma silmi, nina või suud nende kätega, siis on võimalus, et viirus kandub ka sinule edasi.

Järgi hingamisteede hügieeni. Kui aevastad või köhid, siis kata oma suu ja nina ühekordse salvrätiga. Viska see koheselt prügikasti ja puhasta seejärel käed. Kui sul ei ole salvrätikut, kasuta oma varrukast (küünarvarre osa), aga mitte paljast kätt. Suu ja nina katmine takistab pisikute ja viiruste edasilevimist. Kui aevastad vastu paljast kätt, siis võivad pisikud ja viirused sattuda sinu kaudu teistele inimestele ja esemetele, mida katsud.

Allikas: <https://www.terviseamet.ee/et/uuskoroonaviirus>

KUST FISTBUMP ALGUSE SAI?

Fistbumpoloogid pole veel konsensussele jõudnud, kus *fistbump* sündis. Teooriad on, et laste mänguväljakul võidutantsu elemendina või poksiringis vastase tervitusena.

Tuule sai *fistbump* alla korvpalliplatsil tänu suurele vaatajaskonnale. Sellest sai korvpallimeeskonna „asi“. Sellest sai ükskõik millise tiimi asi. Sellest sai isegi presidendi asi, loomulikult Ameerikas.

Fistbump väljendab respekti, ühtekuuluvust, saavutust, võrdsust, tunnustust. Wikipedia väitel on *fistbump* sotsiaalselt aktsepteeritav käesurumise alternatiiv.²

Miks me seda siis ei kasuta? Sest meid pole õpetatud.

KUIDAS FISTBUMP'IDA?

Knock-knock. Ükskõik kumma käega. Mitut inimest korraga. Kaugelt, näi-

teks kui sõber on trammis.

Kui Sind *fistbump*'itakse, siis sulle antakse midagi. Respekti, ühtekuuluvust, saavutust, võrdsust, tunnustust. Ja kui meile midagi antakse, siis me täname. *Knock-knock*, aitäh.

Fistbump ei ole familiaarsus. Nagu kätleminegi, ei anna vastu võetud *fistbump* õigust tikkuda musitama ja kallistama. See õigus tuleb eraldi välja teenida. Sa võid *fistbump*'ist keelduda, kuid mina seda ei teeks. Tagajärg on sama, mis kätlemisest keeldumisel. Aga kätlemisest ma keelduksin.

MIKS MA KEELDUKSIN KÄTLEMISEST?

Kas tahame jätkuvalt baktereid vahetada? Kätleme! Vanad kreeklased üritasid käteldes katsuda, ega vastaspoolel relva varrukast pole. Kahtlustad midagi? Kätleme.

Vanad rüütliid tahtsid raputamisega raudrüü seest välja kukutada sinna peidetud lahtisi relvi. Tahad mu varrukast pistoda välja kukutada? Raputame käsi! Jah, kätlemine on just nii arhailine. On aeg seda muuta.

Asendades kätlemise *fistbump*'idega, väljendame hoolivust vastaspoole ja terve maailma suhtes.

Me ei levita veidraid soolehaigusi ega kõhutõbesid. Me väldime grippi ja nohu, mis 80% juhtudel levib käte kaudu.

Kui me järgmine kord kohtume, nukid või käsi? 🤝

VIITED:

- <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24144553>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Fist_bump

Tekst „*Fistbump*, õppurid ja instruktorid!“ on kirjutatud Kaitseliidu Kooli avaliku esinemise kursusel.

PARAMEEDIKU PAUN: VEREJOOKSU SULGEMISE NING SIDUMIS- JA PÕETUSVAHENDEID

Ehkki esmast abi lahinguväljal peaks sõdur endale MK1 komplekti abil ise andma, ei ole sõduri päästmine sugugi ainult sõduri enda asi. Suuremas pildis tuleb mängu parameedik ning tema meditsiinikomplekt MK3.

Tekst: seersant KRISTEN SEMPELSON, PN staabi- ja tagalakompanii meditsiinigrupi ülem
KAIT KOSENKRANIUS, Lääne maakaitseringkonna meditsiinispetsialist

Fotod: ASSO PUIDET

ARTERIAALNE ŽGUTT

Elupäästev esmaabivahend, mille paigaldamist peab oskama iga üksikvõitleja. Žguti kasutamise oskuse puudumine vähendab ellujäämist eriti lahinguolukorras. Lahingukannatanu käsitlese põhimõtete järgi on suurte verejooksude sulgemine žgutiga ainuke esmaabi, mida tule all olles osutatakse. Sõdur peab tundma žgutti sama hästi kui oma relva.

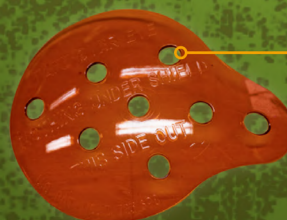
HEMOSTAATILINE SIDE

Tänu vere hüübimist kiirendavale toimele on see tänuväärne side verejooksude peatamiseks olukordades, kus žguti kasutamine pole haava paiknemist või iseloomu arvestades vajalik või võimalik.

TERMOLINA

Hoolimata ümbritsevast temperatuurist on traumaga kannatanu alati alajahtumise ohus. Termolina peegeldav pind aitab soojalt kaetud kannatanu kehatemperatuuri säilitada, laskmata külma sisse ega sooja välja.

SILMAKATE

Traumeeritud silma kinnikatmine aitab vältida sellele liigse surve avaldamist, hoides ära lisakahjustuste tekkimist.

**HAAVATAMPOONID
10 X 10 JA 20 X 40 CM**

Väiksemad neist võivad olla nii mitmekordsest marlist kui ka paksust hästi imavast materjalist. Marlist haavatampoone kasutatakse haavade puhastamiseks ja puhtalt katmiseks. Hästi imavast materjalist haavatampoone kasutatakse nii värske verejooksuga haavadele kui vajadusel ka edaspidisel haavahooldusel.

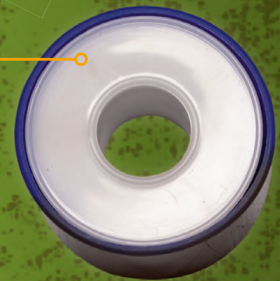
**PÕLETUSGEEL
75-125 ML**

Põletuste katmiseks ette nähtud steriilne geel, mis jahutab, niisutab ja aitab paranemisprotsessi kiirendada. Tihti peale üritatakse seda peale määrida nagu kätekreemi, kuid see tuleb kanda põletuskohale ühtlase kihina ja seejärel puhtalt kinni siduda.

**TEKSTIILIST RULLPLAASTER
2,5 CM**

Plaaster, millega saab fikseerida sidemeid, haavalappe, silmakatet, veenikanüüle ja infusiooniliini ning katta kanda ja varbaid villide ennetamiseks. Vajadusel saab sellega parandada ka katkiläinud vihmaülikonda või telkmantlit.

**HAAVAPADJAGA PLAASTER
10 X 6 CM**

Tavaline plaaster igasugustele nahavigastustele, mis mahuvad haavapadja alla. Pakendatud ühekaupa, et puhastatud haava saaks puhtalt katta.

ELASTIKSIDE 10 CM

Eeskätt liigete toetavaks sidumiseks, kuid parema puudumisel sobib ka lahaste või isegi haavalapi fikseerimiseks.

RULLSIDE 6 JA 12 CM

Enamasti elastne marlist rullside haavade ja põletuste puhtaks sidumiseks ning hooldamiseks.

**ESMAABISIDEMED
10, 15 JA 20 CM**

Kaks laiemat rõhksidet sobivad suurte verejooksude kinnisidumiseks, kõige laiem on mõeldud eeskätt kõhuhaavade sidumiseks. Kuid üldiselt on nende kasutamisel piiriks vaid kujutlusvõime.

PEHMED VÄÄRTUSED PAITAVAD HINGE

Igal aastal püüavad Viru-Nigula jaoskonna naised teha midagi kogukonna heaks ja kogukonnaga koos.

Tekst: **EVELY PRESS**, Viru-Nigula jaoskonna esinaine

Oma panus on antud Viru-Nigula lasteaiahoovi korrastamise, marsitud vabariigi aastapäeva paraadil koos Kunda lasteaiastega, korraldatud jüriöö jooksu ja kogupere matka ning toitlustatud Viru-Nigula rahvajooksu.

Kogukonnaga koos tegemise vaimust kantuna arutati ühel järjekordsel juhatuse koosolekul, mida veel saaks teha sellist, mis loeks, läheks korda ja jääks meelde nii tegijatele endile kui selle kandi inimestele.

Ei kulunudki väga palju kohvi, paberit, aega ja sõnu, kui oli selge, et järgmiseks kogukonnaga sideme tugevdamise ettevõtmiseks saab Mere kodu külastamine. Kunda endise muusikakooli hoones sisse seatud Mere kodu

on natuke teistmoodi kodu. Seal elab paarkümmend psüühilise erivajadusega inimest. Inimest, kes vajavad väga mõistmist ning heatahtlikku tähelepanu, vahest abigi.

KÄED KÜLGE

Ja ehkki lihtsalt külastamine on tore, on veel toredam, kui suudetakse midagi omalt poolt pakkuda. Midagi, mis muudab Mere kodu elanike päeva rõõmsamaks ja kalendris punaste päevadega vahelduvad mustad kuupäevad erilisemaks. Ja mis võiks olla inimesele suurem rõõm kui isetegemisrõõm? Eriti kui oma kätega valmib midagi vajalikku – näiteks helkur.

Just neid elupäästavaid esemeid mindigi Mere kodusse meisterdama. Ühes võeti spetsiaalne lõikurmasin, mis pälvib meisterdajatelt palju tähelepanu. Kõik soovijad said masinat katsuda ning oma jõudu ja käteosavust proovile panna. Igaüks lõi kangast välja meelepärased südamed, lilled või ringid, millest valmisidki helkurid.

Koos tuletati meelde mõisteid suurem ja väiksem, loeti ühe helkuri jaoks

vajalikke tükke, mida oli kokku neli, lükiti paela otsa pärleid. Kõik see oli elanikele ühtviisi põnev, lõbus ja kohati keerulinegi, kuid kõrvalistuja aitamine on seal majas iseenesest mõistetav!

Meisterdamine käis sõbralikus õhkkonnas ning jutuvada laua ümber jätkus kauaks-kauaks. Ja muidugi valmisid ka helkurid. Palju helkureid. Nii iseendale kui kingituseks. Enamik neist riputati kohe ka jopede külge. Helkuri vajalikkuses ei kahelnud laua ümber istujatest mitte keegi.

OODATUD KÜLALISED

Helkurite valmistamine polnud Viru-Nigula jaoskonna naistele esimene kord Mere kodu külastada ja sealsetele elanikele sõbrakäsi ulatada. Eelmistelgi aastatel on leitud põhjust sinna majja asja teha. Nagu soojast vastuvõtust järeldada võib, on nad alati teretunud külalised. Kaasa saadud kallistused ja tänusõnad on soojad ja siirad. Veel mitu kuud hiljem tuletavad Mere kodu elanikud tänaval kohtudes külaskäiku meelde – järelikult läks see asja ette! Ning viimast külaskäiku jäävad meenutama ka rõõmsavärvilised, oma käega valmistatud helkurid. 🍷

Helkurite valmistamine polnud Viru-Nigula jaoskonna naistele esimene kord Mere kodu külastada ja sealsetele elanikele sõbrakäsi ulatada.

HELKURI TEGEMISE ÕPETUS

Hangi kaubandusvõrgust helkurkangast. Lõika sellest välja kaks ühesugust meelepärast kujundit.

Seejärel lõika pehmest kangast kaks väljalõigatud helkuritükki-dest veidi suuremat kujundit. Liimi kangaliimi või Momendiga mõlemale kangatükile üks helkurkangatükk. Ole tähelepanelik, et väljapoole jääks helkurkanga helkiv pool. Vastasel korral on sul lihtsalt üks tore pehme võtmehoidja. Lõika paelast sobiv tükk, soovi korral lüki sellele pärleid, seo otsa sõlm. Klee- bi kaks valminud tükki kokku, kangaste vahele kinnita pael. NB! Helkuri pool väljapoole!

Kinnita helkur jope külge, vajadusel kasuta kinnitamiseks võtmerõn- gast.

VAPRUSEHELMED LASTELE

Viru-Nigula naised ei ole kaugeltki ainsad, kes kogukonna heaolusse panustavad. Südame sunnil tegutsemine on omane kõikidele naiskodukaitsjatele.

Tekst: **TRIINU KÜÜNAL**, Pedja jaoskonna esinaine

Nii oli Naiskodukaitse Jõgeva ringkonna Pedja jaoskonnal suur au ja rõõm veeta üks mõnus ja soe õhtupoolik koos MTÜ Vaprusehelmed liikmetega ning meisterdada oma kätega vaprusehelmeid lastele, kes saavad neid oma kettidele lisada.

Mis on vaprusehelmed? Vaprusehelmed on loodud krooniliste haigustega laste ravi toetamiseks, nende abistamiseks valulike protseduuride ja pikkade raviperioodidega toimetulekul. Iga läbitehtud meditsiinilist protseduuri tähistab kindel helmes. Näiteks punane kerakujuline helmes märgib sõrme otsast võetud vereproovi, kullakarva kass keemiaravi algust, teokujulised helmed tüvirakkude siirdamist.

Polümeersavist valmistatud helmeste abil saavad ravil olevad lapsed ja nende pered rääkida oma lugu – mida nad on saavutanud, mida läbi elanud. Nende helmeste ketti seadmine ja oma loo mõtestamine aitab vähendada hirmu, mida raskest haigusest saadud trauma võib lapsele tekitada.

Kuna nii mõnelgi Pedja jaoskonna liikmel on nende helmestega oma seos, tekkis mõte tutvustada ettevõtmist ka jaoskonna teistele liikmetele.

Ühtekokku oli helmeid meisterdamas 11 jaoskonna liiget ja kuus last, näitamaks, et nende emad ei käi ainult metsas ega õppustel, vaid teevad ka palju muud. Pedja jaoskonna naiste ja laste hoolsate näppude vahel valmis ligi 400 helmest. Neist igaühega on

kaasas killuke hingesoojust ja häid soovide lastele, kes seda nii väga vajavad.

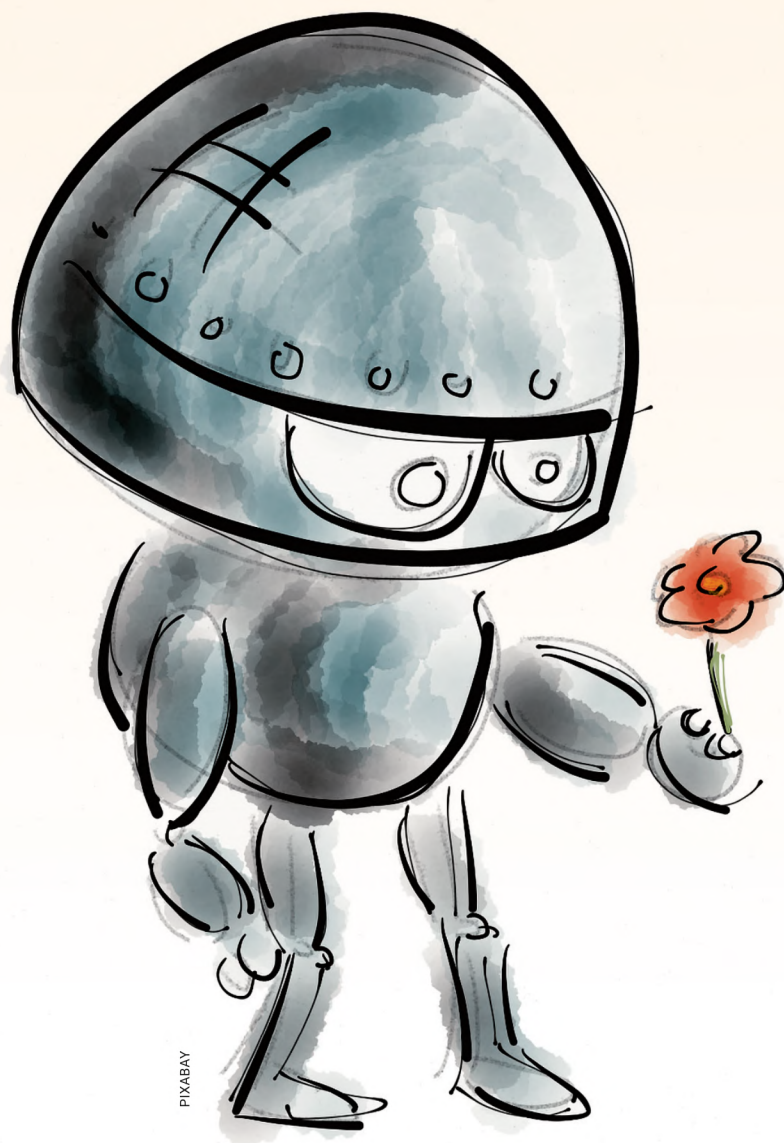
Pedja jaoskonna naised katsuvad ikka leida ühiseid tegevusi, mis seltskonda koos hoiaksid ja motiveeriks. Kui selle käigus sünnib ka kogukonnale midagi head, on võit kahekordne.

Nii on talgute korras aidatud korras- tada kohalikku vibulasketalu ning pandud käed külge ka mujal, kus vajalik ja võimalik. Praegusel lumetuisusel ja viirustest räsitud ajal on aga võetud oma südameasjaks teavitada Naiskodukaitse telefonirakendusest ka neid, kes Naiskodukaitse ridadesse ei kuulu. Eks seegi aita muuta kohalikku elu turvalisemaks ja rahulikumaks. 🍀

PÄRNU KÜBERKOTKASTE DIGITIIVAD KANNAVAD KAUGELE

Kaitseliidu Pärnumaa maleva rühmal Küber on pikaajaline plaan järeltuleva põlvkonna kasvatamiseks. Pärnu Mai kooli õpilastest on loodud noorkotkaste ja kodutütarde segarühm Küberkotkad.

Tekst: **HANNO SAKS**, Kaitseliidu Pärnumaa maleva rühm Küber

Loomulikult on see rühm avatud kõigile noortele, kuid, nagu igas grupis, on ka Küberkotkaste oma tuumik – Mai kooli 5. ja 6. reaalklassi robotikalapsed. Noorte tegevuskava ja erialaõppe sisu eest vastutavad Pärnumaa maleva rühma Küber võitlejad.

Noorte erialaväljaõppes ja teadmiste rakendamisoskuste lihvimises on väga olulised planeeritavad õppelaagrid. Esimene laager on kavas tänavu augustis, kui minnakse koos kogu kübervarustuse ja metsavarustusega kahele pikale matkale õppealale ja tagasi.

Matka ajal tehakse peatusi, kus lisaks puhkusele ja keha kinnitamisele lahendatakse erialaülesandeid. Õppealal valmistab küberrühm ette erialaseid õppusi ja ülesandeid vabas looduses püstitatud laagris. Kaitseliidu poolt on tagatud laagri energiavarustus ja toitlustus.

Nagu Küberi rühmal, nii ka nende järelkasvul Küberkotkastele on väljaõppe väga tähtsaks osaks väliõppused ning oskus rakendada erialaseid teadmisi välitingimustes ja taktikaliste ülesannete lahendamisel.

IT ÜHENDAB

Küberkotkad ei ole „patsiga poisid ja tüdrukud“ tugitoolides helendavate »

Pärnu küberkotkad domineerisid Slovakkias toimunud võistlustel täielikult

ekraanide taga. Nad on noored, kes rakendavad kooli robotika ja informaatika ringitundides õpitut välitingimustes, kogukondliku isamaalise kasvatuses toës ja vaimus.

Nad ühendavad oma keskmisest suurema tehnikahuvi ja -tunnetuse kodanikukasvatuse ja riigikaitsega. Rühm Küber annab noortele tegevussuunad, mida noortehamid mänguliste elementide abil ellu viivad.

Kuna Küberkotkad on side ja infotehnoloogia erialarühm, siis loomulikult on kõik erialategevused läbi põimunud robotika ja muude IT-valdkondadega, nagu programmeerimine, droonid, sidekommunikatsiooni tehnoloogia, kartograafia ja muu selline. Küberkotkad omakorda on spetsialiseerunud – nende hulgas on sidemehed, arvutivõrkude spetsialistid, droonidega aerofotograafid ja topograafid.

Kõiki noori ühendab soov tegeleda infotehnoloogiaga vabas looduses ja liikumises. Ülesannete lahendamisel on kogu aeg abiks ja juhendajateks Pärnumaa maleva küberrühma võitlejad.

Oskuste hindamiseks ja kvaliteedikontrolliks osalevad Küberkotkad võimalikult sageli rahvusvahelistel erialavõistlustel. See annab hea võimaluse arendada kogu tehnoloogiahariduse aluseks olevat algoritmilist mõtlemist, insenerioskusi ja teadmisi STEM-ainetes.

USA ARMEE PILGU ALL

Selle aasta alguses sõitsid Pärnu Mai koolis toimuvad Küberkotkad võist-

HANNO SAKS

lusreisile Slovakkiasse. Reisi taustaks on Pärnus toimuvad rahvusvahelised VEX-robotika võistlused Baltic Open. Eelmisel aastal osales umbes 30 meeskonda VEX IQ ja VEX EDR robotite klassis. Selle robotikaklassi eeliseks on kaks esmatähtsat oskust: võraste tiimide koostöö ning oskus väljakul toimuvat kiiresti ja kolmes mõotmes jälgida. See on ka põhjus, miks meie liitlased ehk Ameerika Ühendriikide sõjavägi pöörab erilist

tähelepanu VEX EDR täismetallist robotitele ja üle 14aastastele võistlejatele.

Ülemaailmse meistrivõistluse VEX World üks peasponeid on USA armee, kes sageli värbab nende võistluste parimaid oma teenistusse. Seetõttu moodustavad Pärnu noorkotkaste ja kodutütarde segarühma Küberkotkad tuumiku just nimelt VEX-robotika noored. Praegused viiendikud ja kuuendikud, kellest rühm koosneb, on ka need kaks tiimi, kes osalevad kevadel USA-s Kentucki osariigi Louisville'i linnas peetaval VEX World 2020 võistlusel VEX IQ nooremas ja vanemas vanuserühmas.

Jaanuaris toimunud Slovakkia esimesed ametliku sarja meistrivõistlused

Küberkotkad ei ole „patsiga poisid ja tüdrukud“ tugitoolides helendavate ekraanide taga. Nad on noored, kes rakendavad kooli robotika ja informaatika ringitundides õpitut välitingimustes, kogukondliku isamaalise kasvatuses toës ja vaimus.

Ülemaailmse meistrivõistluse VEX World üks peasponsoreid on USA armee, kes sageli värbab nende võistluste parimaid oma teenistusse.

järeلكasvule ning aitavad ka tulevikus tagada riigi kaitsevõimet kogukonna tasandil.

Tänapäeval on lisaks sõlmedele ja lipuvalvele vaja arendada laste oskusi ja pädevusi nii, et meie üldine kaitsevõime suureneks. Valdonna jätkusuutlikkus kaugemas tulevikus on täpselt sama oluline kui see, et praegu on tagatud malevate piirkondlik infotehnoloogiline võimekus operatiivtaktikaliste ülesannete lahendamisel.

Meil peab jätkuma õige maailmavaate, tugeva moraali ja erialaselt tugeval põhiharidusel baseeruva haridusega noori. Meil on vaja noori, kes ehitavad üles tuleviku kaitsevõime ning suudavad selle ka reaalses lahinguoludes ellu viia.

Pelgalt kiiretest sõrmedest klaviatuuril ning peast, mis on täis krüptograafiat ja võrgundust, ei piisa. Noored peavad oskama tehnoloogia abil maksimaalselt teiste inimestega koos tegutseda, et saavutada ühiseid eesmärke kiirelt muutuvast keskkonnast. See on see, mida teevad ja õpivad Küberkotkad, kes rühma Küber eestvedamisel jagavad oma teadmisi ka meie liitlaste järeلكasvule. Selline on isamaalise haridusprogrammi ja Kaitseliidu arengukava elluviimise tõeline tähendus. See on rühma Küber üks olulisimaid eesmärke, mida viiakse ellu Küberkotkaste rühmas. 🤖

Košice linna luterlikus gümnaasiumis möödusid Pärnu kotkaste diktaadi all, kes väljakul kohalikele noortele palju sõnaõigust ei jätnud. VEX-i võistlused tuginevad küll koostööle, kuid selle oskuse kasutamine parimal viisil andis ikkagi meile edumaa, nii et Slovakkia esimesteks meistriteks said Pärnu Küberkotkad.

Võistlused toimusid kolmes vanuseklassis: VEX IQ noorem ja vanem vanuserühm ja VEX EDR. VEX IQ vanemas vanuserühmas saavutasid kotkad meistritiitli ning nooremas ja EDR klassis jäid teisele kohale. Lisaks napsati viimati nimetatud klassides endale robotidisaini auhinnad.

Võistlus oli meeleolukas ja kõige tähtsam oli see, et saime anda panuse

selle olulise koolirobootika valdkonna arengusse teises Euroopa riigis, sõbralikus Slovakkias. Slovakkias lubasid neli meeskonda tulla novembri keskel toimuvale Baltic Open võistlusele ning kui eelmisel aastal osales viis riiki, siis nüüd on neid juba kuus. Intensiivseid läbirääkimisi peetakse ka Saksamaa ja Türgi esindajatega, kust on pärit maailma mastaabis väga tugevad tegijad.

ALATI VALMIS

Pärnu Mai kool on koos Sütevaka Humanitaargümnaasiumiga väga palju panustanud noorte robootikaharidusse ja teeb seda ka edaspidi.

Põhikooli huviharidus ja küberrühma korraldatud isamaalise haridusprogrammi tegevused panevad aluse meie

JÕGEVA NOORKOTKASTE

Kaitseliidu Jõgeva Noorte Kotkaste organisatsioon on viljakaks kasvulavaks tulevastele kaitseliitlastele. Nii mõnestki noorest on sirgunud instruktor, kes õpetab endast nooremaid.

Tekst ja illustratsioon: **GUNNAR VASEMÄGI**, vabatahtlik autor

Ka Jõgeva malevas on aja jooksul aset leidnud suuri muutusi – vanast majast on kolitud uude, linnarahvale tuntud hoone, mida nimetati „vanaks apteegilaoks” ja mis oli samuti Kaitseliidu kasutada, on täiesti kadunud ja sellest on jäänud vaid helge mälestus.

TEHTUD ON PALJU. Igal aastal toimuvad regulaarselt suve-, sügis-, talve- ja luurelaager ning mitut sorti erialalaagrid; treenitakse laskeoskusi, esmaabiteadmisi, looduses hakkamasaamist ja nii veel pikalt edasi.

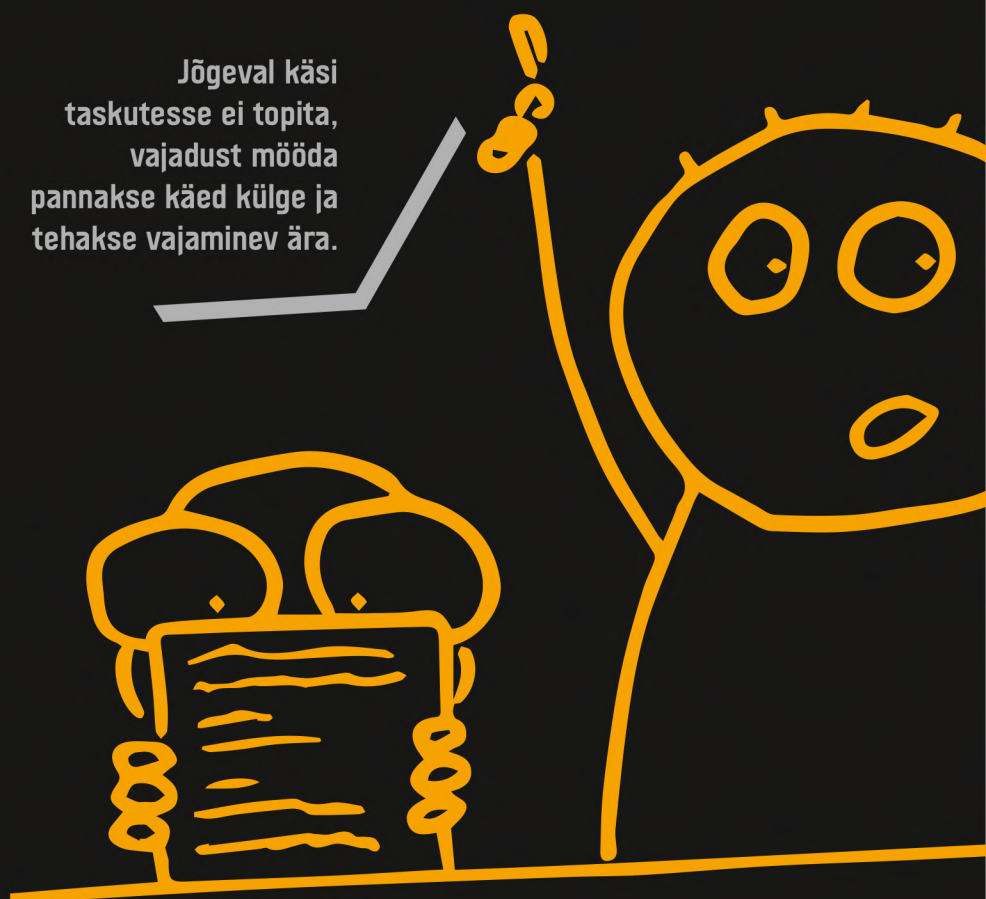
Üks õppetsükkel vältab aastakest kolm, mille jooksul saadakse kõik vajalikud teadmised. Kui piisavalt vara organisatsiooniga liituda, jõuab ununema kippuvaid teadmisi uuesti lihvida.

Ei piirdu Jõgeva noorkotkad vaid kodumaaga. Kui vaja, sõidetakse ka piiri taha ja vahel tullakse piiri tagant siia. Baltic Guard 2017 toimus just nimelt Jõgevamaal ja, palun väga, ka Jõgeva noorkotkad võtsid sellest osa. Neli päeva tegutsesid Jõgevamaal neljast riigist noored.

TEGEMISEL VEELGI ROHKEM. Jõgeva noored kotkad käivad matkadel – ei karda nemad loodust, ei karda loodus neid; kui tarvis, lendavad pea kohal droonid, kui tarvis, hõljutakse ise langevarjuga ülalt maa poole; ette on näidata teadmised esmaabist, mõistlikust käitumisest veekogudel jne.

Soovi korral on noored meistrimehed suutelised valmis nikerdama toimiva kiviheitemasina või püstitava metsaonni/punkri. Ja ärgu siinkohal

Jõgeval käsi taskutesse ei topita, vajadust mööda pannakse käed külge ja tehakse vajaminev ära.

Baltic Guard 2017 toimus just nimelt Jõgevamaal ja, palun väga, ka Jõgeva noorkotkad võtsid sellest osa.

VÄGEV SIRUULATUS

Tuleb olla valmis hetkeks, mil elektronid traatides ringi ei siba ja saabub kurb tõdemus, et toit ei tulegi poest.

Soovi korral on noored meistrimehed suutelised valmis nikerdama toimiva kiviheitemasina või püstitava metsaonni/punkri.

keegi arvaku, et tänases digimaailmas pole lihtsast kiviheitemasinast mingit tolku. Ajaloo mõttes alles üsna hiljuti, esimeses maailmasõjas löbustasid Prantsuse sõdurid end heitemasinaga, millega kivide asemel loobiti granaate vastase kaevikusse. Kiviheitemasin võib küll olla arhailine, kuid vähemalt ei saa tal iialgi patareid tühjaks.

PATAREID ON LAETUD JA TIIVAD KANNAVAD.

Tundub, et energiat jagub ja tiivad on aja jooksul tugevamaks kasvanud. Seda tänu noortejuhtidele, instruktoreitele ja muidugi noortele endile. Raske on, aga kui käed küünarnukkideni taskutesse toppida, on veel raskem. Jõgeval käsi taskutesse ei topita, vajadust mööda pannakse käed külge ja tehakse vajaminev ära.

PAKUTAKSE PARIMAT. Ohtrat viibimist värskes õhus, seltskonda, võimalust kasutada omaenda käsi ja pead, kui lühidalt öelda. Võimalust kasutada nii tänapäevaseid digividinaid kui ka vana head kompassi-kaarti. Õpi tundma esimest ja ära põlga teist. Tuleb olla valmis hetkeks, mil elektronid traatides ringi ei siba ja saabub kurb tõdemus, et toit ei tulegi poest.

RIKKALIK TEADMISTEPAGAS. Igas olukorras hakkama saamine on vajalik alati ja igal pool. Ning tark ei torma! Põhjalikult omandatud teadmistest on tükk maad enam kasu kui sõnumist, mille sisu on loetud minutite pärast jäägitult haihtunud, nagu poleks seda kunagi olnudki.

Niisiis, Jõgeva noorte kotkaste tiivad kannavad ja enamgi veel, kui parafraaseerida kunagi ajakirja Pikker lehekülgedel tegutsenud kirjanduslikku kuju Tsäbovõitrat. Tagasilöögid saavad olla vaid treeninguks, et saada paremaks. 🐾

Põhjalikult omandatud teadmistest on tükk maad enam kasu kui sõnumist, mille sisu on loetud minutite pärast jäägitult haihtunud, nagu poleks seda kunagi olnudki.

Qm 2019

**Suvi, sõbrad, seiklus -
see on Spekter!**

6.-10. juulil 2020 Sokka puhkekeskuses

KUI TANKIHUVI, SIIS SAKSA TANKIMUUSEUM

Kui räägime tankidest, kandub jutt ikka Saksamaale: tankid Tiiger, Panter, Leopard, tankikindralid marssal Erwin Rommel ja kindral Heinz Guderian, sõjapidamisstrateegia välksõda (*Blitzkrieg*). Saksamaal asub ka üks suurimaid ja mitmekülgsema väljapanekuga tankidele ja soomustehnikale pühendatud muuseum Euroopas.

Tekst: kolonelleitnant ANDRES REKKER, sõjaajaloo huviline

Ametliku nimetusega Deutsches Panzermuseum Munster, mis maakeeli kõlab Saksa Tankimuseum Munsteris, on asutatud 1983. aastal. Asub see Munsteris Alam-Saksi liidumaal Saksamaa soomusvägede südames. Seal paikne- sid juba XIX sajandil suurtükiväe- ja raudteeüksused, I ja II maailmasõja ajal ka tankiüksused. Bundeswehri loomisest peale asub Munsteris tanki- vägede väljaõppekeskus koos polü- goonidega. Tankimuseum on välja kasvanud väljaõppekeskuse kogudest ning tegutseb koostöös linnaga. Muuseumi põhiliseks eesmärgiks on

Saksa soomusvägede ajaloo uurimine ja koduleht rõhutab, et tegemist ei ole sõjaliste väärtuste ülistamiskohaga, vaid see on ka sõjavastane muuseum. Enamik soomukeid on töökorras, käivad taastamistööd kõigi töökorda tegemiseks. Muuseumi restaureeri- mispersonal teeb iga soomuki kohta ulatuslikke uuringuid, et taastada need algset kuju ja värvitabelit järgi- des.

Muuseumikompleksi juurde jõudes tervitab külastajat juba kaugelt Walter Benjamini roosat värvi saksakeel- ne tsitaat, mis kõlab tuntud tõlkes „Kes aga rahu soovib, räägib sõjast“. Tegemist on kahe maailmasõja vahel tegutsenud juudi kultuurifilosoofi, antifašisti ja marksisti seisukohaga. See tsitaat on hea lühike vastus muu- seumi vastu tegutseva äärmusliku seltskonna kahele kõige levinumale »

seisukohale – „Tankimuuseumi ei vaja keegi!“ ja „Milleks muuseum, mis ülistab sõda?“ –, mida tsitaadi autorit arvestades on raske ümber lükata.

Muuseumis on üle 140 lahingutehnika eksemplari – tanke, soomukeid, liikursuurtükke. Näituse tuumik on pühendatud Saksa tehnika arengule ning koosneb ligikaudu 80 tankist ja muust soomustehnikast I maailmasõjast tänapäevani. Lisaks väikerelvi, vormiriietust, teenetemärke ja muud sõjavarustust, kokku umbes 6000 erinevat eksonaati.

I MAAILMASÕDA

I maailmasõjas oli Saksamaal tankidega kitsas, sest kõrgeimal ülemjuhatajal keiser Wilhelm II-l oli mobiilsusest oma arvamus: „Ma usun hobusesse. Auto on ajutine nähtus.“ See mõjutas loomulikult tankide arengut Saksamaal I maailmasõjas. Kui Suurbritannia tootis sel ajal 2600 ja Prantsusmaa 3000 tanki, siis auväärt keiserlik Saksamaa vaid 20 tanki, mis pärinesid Daimleri tehastest. Tänapäevani on säilinud nendest üks nimega Mephisto, mis asub Austraalia sõjamuuseumis, ülejäänud hävitati võitjate poolt või hävisid lahingutes.

Muuseumis aga asub selle autentne koopia, mis on valmistatud säilinud

eksemplari järgi, kuid kannab nime Wotan. Selle tanki üheks eripäraks on, et staabiga sidepidamiseks kasutati raadio asemel kirjatuviseid, sest tollane raadiojaam tanki ei mahtunud. Tanki teenindas 23meheline meeskond.

Maailma esimene tankilahing toimus 24. aprillil 1918 Villers-Bretonneux's, kus osalesid kolm Saksa tanki A7V ja kolm Briti tanki Mark IV. Mõlemad pooled kandsid kaotusi elavjõus ja tehnikas, pannes sedasi aluse uuele peatükile sõjanduse ajaloos.

Pärast kaotust maailmasõjas ei lubatud Saksamaal toota tanke, kuid nõrgalt soomustatud autode tootmises võitjad ohtu ei näinud. Muuseumis on kahe kuulipildujaga varustatud soomustatud politseiauto Daimler DZVR 21 (ainuke säilinud eksemplar), mida kasutati ka Reichwehris. Soomukit toodeti 85 eksemplari aastail 1921–25.

II MAAILMASÕDA

Väljapanekut kaunistab II maailmasõjas osalenud Saksa tankide enamik. Osa neist olid kasutusel Aafrika korpuses ja on seetõttu liivakarva.

Sakslased algatasid nelja esimese tankitüübi hanke 1934. aastal. Kuna tollal oli tankide projekteerimine ja

valmistamine Saksamaal keelatud, nimetati seda roomikutega põllumajandusmasinate tootmiseks.

Tank I (PzKpfW I), mis oli kahe kuulipildujaga varustatud kergtank, tootmist alustati 1934. aastal. See ei olnud kunagi kavandatud peamiseks lahingutankiks ja seda kasutati enamasti väljaõppeks tankikoolides, kuid lahinguristsed sai see Hispaania kodusõjas leegion Condori koosseisus. Tank I jäi oma ebapiisava relvastuse ja nõrga soomuse tõttu Hispaanias tunduvalt alla vabariiklaste kasutada olnud Nõukogude Liidu tankile T-26. Vaatamiseks on väljas ka kergtank Tank II, millest sai Saksa tankikorpuse selgroog aastani 1941, sest Tank III ja IV tootmine pidurdus ning käivitus täies mahus alles 1940.

Tank III, millest sai tankidiviiside standardmudel, oli tankivastaseks võitluseks varustatud soomust lämbitava suurtükiga. Tank III oli 1941. ja 1942. aastal kõige olulisem Saksa tank, mis sai sõja esimesel poolel hästi hakkama, kuid mille lahinguväärtus võimsamate vaenlase tankide ilmudes kahanes.

Lühikese kahuriga Tank IV oli algselt mõeldud toetustankina, kuid see muutus pika kahuri paigaldamisega. Ehkki Tank IV ei olnud nii kuulus kui Panter või Tiiger, oli see sõja teisel poolel kõige olulisem Saksa tank, mida toodeti 8500 eksemplari.

Seoses Böömimaa (Tšehhi) liitmisega Suur-Saksamaa osaks 1938. aastal sai

Muuseumis on üle 140 lahingutehnika eksemplari – tanke, soomukeid, liikursuurtükke. Näituse tuumik on pühendatud Saksa tehnika arengule.

Tšehhoslovakkias arendatud, kuid veel kasutusele võtmata kergtankist üleöö Saksa tank nimetusega Tank 38(t), kus täht „t“ tähistas Tšehhi päritolu. See tank erineb teistest omapärase needitud soomusega. Kuigi kergtank, oli selle 37 mm kahur suuteline läbistama ka T-34 soomust. Aktiivsest kasutusest võeti tank maha 1942. aastal ning selle baasil ehitatud tankihävitajat Marder III võib samuti muuseumis näha.

Loomulikult ei puudu muuseumist ka kroonijuveelid. Alates Tank V-st said kõik Saksa tankid nimed kaslaste järgi. Tank V Panther (Panther) oli keskmine tank. Oma umbes 45 t raskusega kuulus see küll rohkem rasketanki kategooriasse, kuid võimas mootor andis sellele väga hea liikuvuse. Panther arendati välja ajasurve all venelaste T-34-le vastukaaluks, mistõttu sel oli mitmeidki tehnilisi defekte ja konstruktsioonilisi puudusi. Pantherit peetakse üheks II maailmasõja parimaks keskmiseks tankiks.

Wehrmachi tanki sümboliks sai Tank VI ehk Tiiger (Tiger), olgugi et neid ehitati vaid 1350 eksemplari. Tiiger I originaali muuseumis pole, kuid ekspositsioonist vaatab vastu selle üks ühele koopia. Mudel on valmistatud terase asemel klaaskiust ja kaalub originaali 57 t asemel veidi alla kolme tonni. Muuseumis on aga olemas Saksa raskeima tanki Kuningtiigri (Königstiger) üks väheseid säilinud originaale (seda saab imetleda veel üheksas muuseumis). Siin on ka üks vaid kahest säilinud ründesuurtükist Sturmpanzer VI, samuti tankihävitaja Jagdpanzer IV prototüüpversioon ning üks viiest säilinud Jagpanzer V-st. Ka saab vaadata kaudtule liikursuurtükke Hummel ja Wespe, mis tõlkes on kimalane ja herilane ning nõelasid vaenlast teravalt.

Samuti on väljas II maailmasõja võitjariikide kuulus soomustehnika, sealhulgas Nõukogude Liidu T-34, USA M4A1 Sherman ja Ühendkuningriigi Comet A-34.

PÄRAST II MAAILMASÕDA

Bundeswehri loomise ajal puudus Saksamaal tankitööstus ning seetõttu oli esimeseks Bundeswehri tankiks Awmeerika M47 Patton, mis oli saanud nime kindral George S. Pattoni

järgi. Bundeswehri oli kasutusel selle versioon M48A2GA2, kuni Leopard 2 selle 1979. aastal põhitanki kohalt välja vahetas.

Muuseumis on esindatud ka Leopardid. Algselt polnud Leopard 1-te, vaid lihtsalt Leopard, alles Leopard 2 tulekuga said need tankid numeratsioonini. Leopard 1 oli esimene pärast II maailmasõda arendatud ja konstrueeritud tank Saksamaal. Muuseumis on ka 0-seeria tank, mida toodeti vaid 50 eksemplari ja mis erineb seeriatoodangust. Väljapanekus on erinevaid versioone nii Leopard 1-st kui ka Leopard 2-st, sealhulgas õppetank, millel on torni asemel klaasitud kabiin. Ka Eesti kaitseväes kohtab Leopard 1-tesid, nendeks on kuus Leopard 1 veermikul pioneeri-, silla- ja äraveo-tanki.

Ekspositsioonis on ka kaks tanki prototüüpi, mis tootmisesse ei jõudnud: Main Battle Tank 70 (MBT-70), mis pidi valmima koostöös USA-ga, ja Prototyp 2 Gen Fgrp A Kampfpanzer Standard koostöös Prantsusmaaga. Kuid tehtud töö ei läinud raisku, esimesest oli kasu Leopard 2 ja M1 Abramsi loomisel, teisest Leopard 1 ja AMX-30 juures.

Muuseumis on väljas ka nii Lääne- kui Ida-Saksamaa esimesed jalaväe lahingumasinad, mis mõlemad toodeti välismaal. Ida-Saksamaa jalaväe lahingumasin 152 W1 meenutab suuresti oma roomikuteta vanemat venda, Wehrmachi jalaväe lahingumasinat (ekspositsioonis on ka selle variatsioone, sh pioneeri lahingumasin) SdKfz 251, mis on kõigile sõjandushuvilistele filmidest tuttav, kuid tegemist on Nõukogude Liidus toodetud BTR-152-ga.

Kui Saksa Liitvabariik arendas pärast II maailmasõda välja tugeva ja eesrindliku relvatööstuse, sealhulgas rasketehnika tootmise, siis Saksa Demokraatlik Vabariik jäi absoluutsesse sõltuvusse vanemast vennast Nõukogude Liidust. Saksamaa ühinemisel võttis Bundeswehr üle Nationale Volksarmee (Rahvuslik Rahvaarmee). Selle tulemusena on ka muuseumis esinduslik valik Nõukogude päritolu soomustehnikat, nagu ujuvtank PT-76, viimane rahvaarmee põhitank T-72M1, tankid T-55 AM, T-62, T-55, jalaväe lahingumasin BMP-1SP-2 ja paljud teised. Nende hulgas ka mõned kurioosumid, sest esimese hooga otsustati ülevõetud masinad viia kehtivate nõuetega vastavusse ning niimoodi said näiteks jalaväe lahingumasinad BMP-2 endale külge kollased suunatud. Kogu oma mõtetuses on näha ka Ida-Saksamaal toodetud kummaline duroplastist (puuvillajääkidest ja fenoolvaigust) rahvaauto Trabant P 601 A (tõlkes Sputnik), millel oli ka armee maastikuvariant.

Muuseumis saab vaadata veel täiuslikku Bundeswehri loomaaeda – pioneerisoomukit Dachs (Mäger), jalaväe soomusmasinat Luchs (Ilves), relvasüsteemikandursoomukit Wiesel (Nirk), õhutõrjesoomukit Gepard, miinilaotajat Skorpion, maastikuautot Iltis (Tuhkur) ja veel paljusid teisi „loomi“. Saksa relvatööstuse traditsiooniks on anda tehnikale loomanimed ja enamasti kiskjate omad.

Soomustehnika kõrval on muuseumis esindatud XX sajandi veokid ja mootorrattad. Saksalased kutsusid mootorrattaid sõjalevanteideks ja need oli Saksa sõjalises doktriinis tähtsal kohal, tagades kiiruse ja mobiilsuse ka teedevõrgu puudumisel. Nii oli Zündapp KS 750 (muuseumis liivakarva küljkorvi ja haagisega) loodud sõjalistel eesmärkidel. Ekspositsioonis olevast mootorrattast BMW R71 on aga venelased võitjariigina üks ühele aretanud IMZ-Ural M-72.

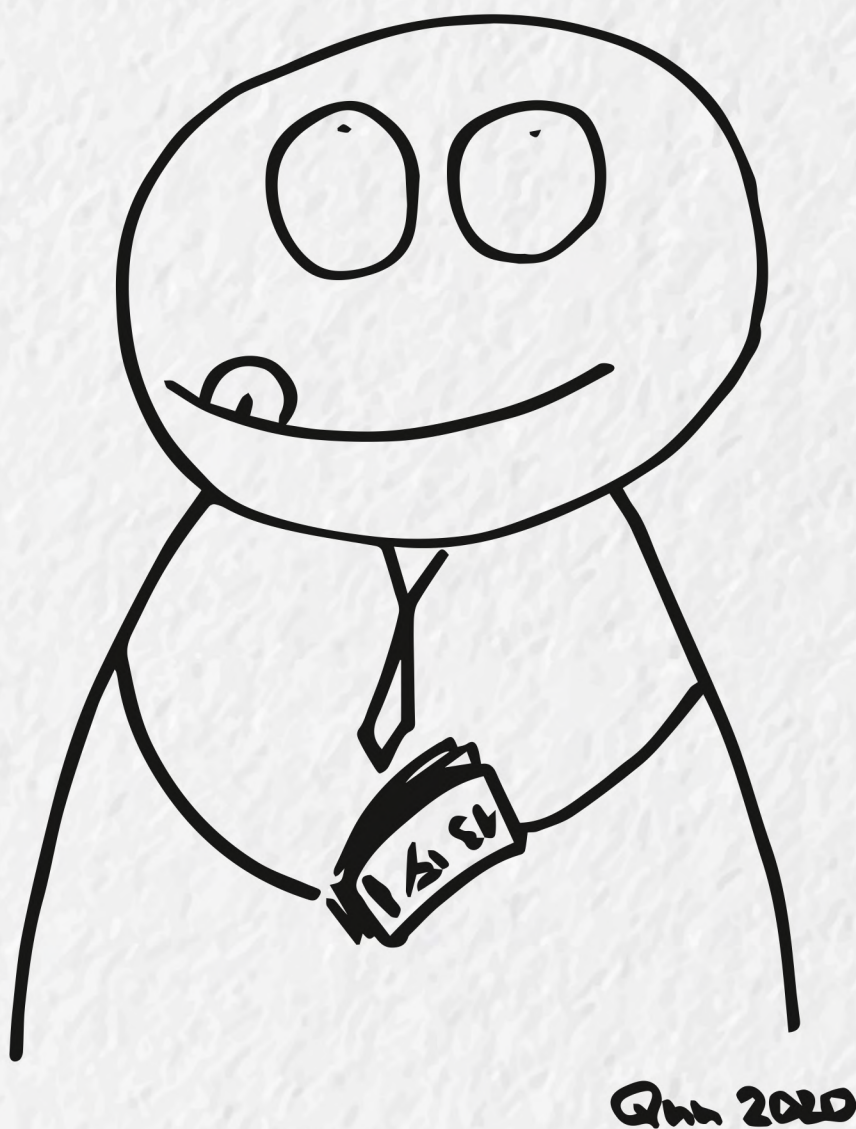
Muuseumi tippürituseks on iga-aastane tehnika demonstratsioon „Teras nõmmel“ (*Stahl Auf der Heide*), mille käigus palju eksponeeritavast soomustehnikast elustub ning nad demonstreerivad polügoonil oma võimu. 🍷

OSTETUD SÕDA

Juba internetist tutvustavat teksti lugedes tundus kõiges midagi tuttavlikku. Grupist sõjaliste huvidega vananimestest moodustatakse punt palgasõdureid, kes ... õige! „The Expendables“ ja Stallone oma vanuritest sõpradega! Ent seekord tuleb juttu „Palgasõdurite“ kaugest eelkäijast – kui soovite, siis vanaisast „The Wild Geese“.

Tekst ja illustratsioon: GUNNAR VASEMÄGI, vabatahtlik autor

OSTAKS MAASTURI... EI...
JAH!... EI... OSTAKS ÜHE
SÕJA? JAH! SELLE VÕTANGI!

Väljamõeldud sõdadest pajatavatel filmidel kipub olema üks ühine häda. Stsenarium. Pahatihti on sellistes filmides stsenaariumi halastamatult vähe, teinekord puudub see sootuks. Mida rohkem kuhjab režissöör filmi kõikvõimalikke eriefekte, plahvatavaid bensiniitunnikesi ja muud kolu, seda suurem on võimalus, et askeldamise käigus läheb stsenaarium kui selline kiirustades meelest. Montaaži käigus võib ju ühele või teisele asjamehele meenuda, et kuulge, lugu polegi, üksnes tulistamine, aga siis on juba lootusetult hilja.

„The Wild Geese“ sisaldab stsenaariumi õnneks piisavas koguses. Kui võrrelda Stallone'i üllitiseaga, nagu eespool juba tehtud sai, siis vaat et ülearugi. Väga mõnus, et tegevuse pealiinile lisandub filmis veel kihte. Seisneks kogu film vaid peamises idees – läheme kusagile, peame sõda ning hiljem oleme organiseerijate peale kohutavalt pahased –, oleks tegu üksjagu nüri vaatamisega. Õnneks pole film seda mitte. Peale kohustusliku tulistamise ja granaadilooimise on veel, mida vaadata ja mille üle mõelda.

Loos arenevad sündmused käivitab üks pankur. Kui inimene on juba pankur, siis on tal kindlasti palju raha, ja kui säärasel isikul hakkab mõni mõtte kangesti peal käima, on tal kõik vahendid oma mõtte teostamiseks. Mis oleks, kui paneks ühelt Aafrika riigimehelt pihta ühe teise Aafrika riigimehe, keda esimene vangis hoiab? Sätiks selles kauges Aafrika riigis kõik oma käe järele, et oleks mugav ja

kodune ja üleüldse. Vaat selline mõte meie pankuril tekibki. Mõtte teostamiseks tuleb mängu sõdimisest huvitatud vanahärra, kelle hobide hulka kuuluvad ka õõnsad klaasist esemed. Eriti siis, kui need on täidetud alkoholiga. Lõpuks saadakse pankurihännale soovitud erasõjavägi kokku ning minnakse ühte Aafrika riiki sõda pidama.

Umbes nii võiks toimuva kokku võtta. Idee kui selline müüs rahulikult nii lähemas minevikus kui kaugemas. Sai Stallone oma sõpradega pensionile pisut lisa teenida, saadi varemgi. Huvitava kombel on mõlemad järjefilmid. „The Wild Geese“ sai vaid ühe erakordselt jabura järje, „The Expendables“ pisut rohkem.

Kuna tegemist on Briti filmiga, ei puudu teosest ka too paljukiidetud briti huumor. Väga lustakas on episood, kus kogu punkti juhtiv kolonel Faulkner (Richard Burton) leiab oma vanuritepundile vajaliku olevat kerge trenni, enne kui minna mingisse Aafrika riiki sõda mängima. Kõik päädib sellega, et kogu jõuk alkoholi ja tubakaga sõbrustavaid, kolksuvate südameklappidega ohvitseri kupatatakse takistusribale püherdama. Samasugune vanainimesest seersant Sandy Young (Jack Watson) karjub ohkivate ja higistavate ohvitseride peale ning õnnistab eriti saamatuid jõudumööda kõikvõimalike aunimetustega. Muidu täiesti surmõtsisesse filmi ootamatult lükitud lõik mõjub ootamatult ning kõik need, kes ise on takistusribal higistanud, vaatavad halisevaid vanainimesi rõõmsa äratundmisega.

Pisut veel sisust rääkides ei saa üle ega ümber moraalset taustaga episoodidest. Filmi valmimisaastale (1978) omaselt puudutatakse rahvustevahelist läbisaamist, mis mängitakse välja leitnant Coetzee (Hardy Krüger) ja president Limbani (Winston Ntshona) omavahelise suhte kaudu. Kõik väga kena: inimlikkus, eri rahvuste läbisaamine, humanism ja mis kõik siit vastu ei vaata. Samas saab kogu humanism stsenaaristilt korraliku näitaja õrna kohta, kui kolonel Faulkneri kokkuklopsitud sõjavägi kasutab vastaste vastu mürgist gaasi, nii et kõrv ka ei liigu. Teoorias peaks ju Faulkneri meeskond olema see, kellele tänulik vaataja kaasa tunneb, kes kehtivate mängureeglite

„THE WILD GEESE“

Osades: Richard Burton, Roger Moore, Richard Harris
Lavastanud: Andrew V. McLaglen
2 tundi ja 14 minutit

Hinnang kümnepallisüsteemis

Idee: 7 – pani kohati üllatuma, kuid üldse mitte halb
Teostus: 8 – tulemus on nauditav
Näitlejatööd kokku: 8 – hea, rohkem ei oskagi öelda
Lavastajale: 8 – korralik üle keskmise tase

järgi peaksid olema „head“, aga nüüd siis selline möödapanek. Ei saa toimunut ajada ajastu kommete kaela – 1978 polnud enam see aasta, kui oli täiesti mõistlik vastaseid gaasiga hulgakaupa maha tappa. Ilmselt on see episood sisse kirjutatud, et „head“ ei tunduks vaatajale liiga head ja kogu kompott ei kisuks liiga mustvalgeks ja heroiliseks. Kui nii, siis selle eest stsenaaristile eraldi plusspunkt.

Näitlejate valik on režissöör Andrew McLaglenil olnud kindla peale minek. Richard Burton üksinda oleks taganud, et vaatajaid on murdu ja nad kõik on ainuüksi plakatit silmitsedes siiralt veendunud: tegu on suurepärase filmiga, noh, Burton mängib ju! Ent McLagenile Burtonist ei piisanud, ta lisas näitlejate nimistusse Roger Moore'i. Moore oli selleks ajaks juba hakkama saanud mister Bondi kehasutamise ja veel suuremat käilakuju ja kvaliteedimärki olnuks keeruline välja mõelda. Jätame siinkohal kõrvale kõik selle, mida on Moore'i kehasutatud Bondi kohta aja jooksul kokku kirjutatud, samuti selle, kes ikkagi on aegade jooksul olnud kõige lähedam superagent. Eks kumavad bondilikud maneerid Moore'i rollist läbi siingi. Tõsi on seegi, et mees on kogu karjääri vältel mänginud suhteliselt „ühte auku“ rolle, kus tihtilugu piisab, lips pikalt ees, ühest ekraaniservast teise patseerimisest ja tähtis välja nägemisest. Ma ei väida, nagu oleks Moore olnud oma eluajal kehva näitleja, kaugel sellest! Ka „The Wild Geese“is“ teeb ta korraliku rolli, lihtsalt kogu karjäär on jäänud kuidagi üheülbaliseks. Bondi

varjust ei saanud Moore päris lahti ikkagi mitte kunagi. Samas leiva tõi lauale, pluss seegi.

Burton ja Moore ei tee kahe peale siiski kogu filmi ära, kogu näitlejate ansambel on tasemel. Suurelt jaolt vanad kogenud tegijad kõik. Film eeldab kõvasti rohkem näitlemist kui lihtsalt karmi ja otsustava näoga ringijooksmist ja püssiga vehkimist. Nauditav sooritus igal juhul. Režissöörilt igati hea valik.

Üldjoontes kokku võttes täitsa asjaline film. Muidugi on see tehtud 42 aastat tagasi, mis tähendab, et plahvatused ei ole nii suured ja ägedad nagu tänapäeval, kuuli rindu saanud sõjamees ei lenda selg ees, käed ja jalad lipendamas, kümneid meetreid kaugusesse. Kuid ei maksa kurvastada, kurikuulsad Hollywoodi salved, mis eluilmas tühjakas ei saa, on juba kasutusse võetud. Nii ei saa lõpuni kindlalt väita, nagu oleks just tänapäeva filmides rohi rohelisem, taevast sinisem ja päike ümaram. Asjaga hakati juba toona, rohkem kui 40 aastat tagasi, vaikselt pihta ning vaevalt kümnend hiljem võis rõõmsalt tõdeda: stsenaariumi pole vaja, kui sul on võtteplatsil piisavalt suur kogus lõhkeaineid.

Õnneks viibib filmis „The Wild Geese“ stsenaarium kohal ja see on igati kiiduväärne. Ka pole lavastaja läinud stsenaariumi lõrtsimise teed. Heast algmaterjalist on alati võimalik toota korralik kakk. Seda on tehtud enne ja on tehtud pärast, kuid „The Wild Geese“ sellesse nimekirja ei kuulu. Igati nauditav film. 🍷

ÜHISEL NÕUL JA JÕUL - KAITSELIIDU VANEMATEKOGU AASTATEL 1993-2003

Mis asi on Kaitseliidu vanematekogu? Kes sinna kuulusid ja mida nad tegid? Nendele küsimustele peaks iga huviline vastuse leidma Merike Jürjo raamatust „Ühisel nõul ja jõul: Kaitseliidu vanematekogu kümme aastat 1993-2003“.

Tekst: **KARRI KAAS**, *Kaitse Kodu!* peatoimetaja

Teatavasti on Kaitseliidu vanematekogu Kaitseliidu keskkogu poolt valitav korraldav organ, mis koosneb vähemalt 15 Kaitseliitu kuuluvast silmapaistvast riigi- ja avaliku elu tegelasest, kelle ülesannete hulka kuuluvad muuhulgas Kaitseliidu tegevuse üldeesmärkide määramine ning seisukoha võtmine Kaitseliidu põhikirja ja kodukorra muutmise kohta.

Möödunud aasta lõpus ilmunud raamat „Ühisel nõul ja jõul: Kaitseliidu vanematekogu kümme aastat 1993-2003“ keskendub, nagu pealkirjastki võib aimata, taastatud Kaitseliidu vanematekogu esimesele kümnele tööaastale. Ajajärgule, mil Kaitseliit polnud veel nii iseenesestmõistetav nähtus, nagu see on praegu.

Sestap algabki raamat põgusa ülevaatega vanematekogu tegevusest enne Teist maailmasõda ning liigub sujuvalt edasi juba meie lähiminevikku, mil taastati Kaitseliit ning valiti esimesed vanematekogu liikmed. Nagu raamatu lehekülgedelt selgub, ei kulgenud alguses kõik sugugi sujuvalt ning tegusalt toimiva vanematekogu koosseisuni jõuti 1993. aastal.

Vanematekogu üheks peamiseks ülesandeks algusaastatel oli Kaitseliidule õigusruumi tekitamine, mis päädis Kaitseliidu seaduse vastuvõtmise ning Kaitseliidu põhikirja kin-

nitamisega. Raamat annab põhjaliku ülevaate sellest pikast ja vaevalisest, kuid vajalikust protsessist, ilma milleta poleks praegu seda organisatsiooni, mida me tunneme.

Lisaks tegeleti erinevate väljaõppealaste, relvastuse ja varustuse küsimustega, aga ka NATO-ga liitumise, sõjalise hariduse mainekujunduse ning õigusvastaselt võõrandatud varade tagastamisega Kaitseliidule.

Kuigi üldjoontes on teose põhirõhk ülevaate andmisel suurtest teemadest, millega vanematekogu sel perioodil tegeles, leiab sealt ka palju põnevaid seiku, millest ilmselt paljudel organisatsiooni liikmetel tänapäeval aimugi ei ole. Näiteks Põltsamaal ja selle ümbruses tegutsenud Mõhu malevkond, mille juhtkond ei aktsepteerinud alluvust Jõgeva maleva pealikule. Või pikalt lahendust oodanud Tartu maleva maja probleem, mis pälvis palju tähelepanu, kui kuus Tartu maleva kaitseliitlast Riia 12 hoone oma kontrolli alla võtsid ning kõikide sinna sisenejate kontrollimist alustasid. Või Kaitseliidu ajakirja Kaitse Kodu! väljaandmisraskused, mis tulenesid keerulistest majanduslikest oludest ning kesistest majandamisoskustest.

Kindlasti ei ole „Ühisel nõul ja jõul: Kaitseliidu vanematekogu kümme aastat 1993-2003“ raamat, mis naelutab sind enda külge ning sunnib ühe hingetõmbega läbi lugema. Pigem vastupidi – mis on hea, sest annab võimaluse kirjapandud sõnade taustal toimunud protsesside üle mõtiskleda.

Ja asju, mille üle mõtiskleda, on piisavalt, sest esimest kümme aastat – enne Kaitseliidu seaduse vastuvõtmist 1999. aastal ja Eesti NATO-ga ühinemist – võib lugeda kõige enam pühendumist nõudnud ja poliitiliselt keerulisimaks ajajärguks. 🍷

ÜHISEL NÕUL JA JÕUL: KAITSELIIDU VANEMATEKOGU KÜMME AASTAT 1993-2003

Autor: Merike Jürjo
Toimetaja: Ivar Jõesaar
255 lehekülge
Kaitseliit, Nornberg & Co

AASTATELLIMUS
ALLA KOLME EURO!

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI

VAATA LISAINFOT: WWW.FACEBOOK.COM/KAITSEKODU

POES SAADAVAL

HK

USALDUSVÄÄRNE JA TÖÖKINDEL

MODIFITSEERITAVA KÄEPIDEMEGA

VASAKU- JA PAREMAKÄELISTELE

Tel: 646 0113
Siduri 7, Tallinn
armament.ee
rifle.ee